

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (ฉบับที่ 1)

เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น
ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548
(สำหรับผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ)

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลใช้ในการประเมินหลักสูตร เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 แบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ด้านบริบท ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียน การสอน สถานที่เรียนและงบประมาณ

ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และการบริหารหลักสูตร

ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย เพราะคำตอบดังกล่าวจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จึงขอความอนุเคราะห์ท่านโปรดตอบข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่ประการใด

จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางนาดยา คณโฑทอง
นักศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา

ตอนที่ 1 สถานภาพของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแบบสอบถามสำหรับ ผู้อำนวยการ
และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง

- ( ) 1. ผู้อำนวยการ ( ) 2. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

2. วุฒิการศึกษา

- ( ) 1.ปริญญาตรี ( ) 2.ปริญญาโท
( ) 3. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

3. ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

- ( ) 1. น้อยกว่า 5 ปี ( ) 2. 5 – 10 ปี
( ) 3. 11 – 15 ปี ( ) 4. มากกว่า 15 ปี

4. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการร่างหลักสูตรหรือไม่

- ( ) 1. มี
( ) 2. ไม่มี

ตอนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรการประเมินเรื่อง การประเมินการบริหารจัดการ

หลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง ลพบุรี
จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ในด้านต่างๆ คือ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น
กระบวนการ และผลผลิต

ด้านบริบท ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบริบทของหลักสูตรเกี่ยวกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

จุดประสงค์ของหลักสูตร

1. ท่านคิดเห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรชัดเจน หรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

2. ท่านคิดเห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดเห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรส่งเสริมความเจริญงอกงามของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

โครงสร้างของหลักสูตร

1. ท่านคิดเห็นว่า โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตร เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

เนื้อหาวิชาของหลักสูตร

1. ท่านคิดเห็นว่าเนื้อหาวิชา สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่าเนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการปฏิบัติงานหรือการศึกษาต่อได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดเห็นว่า เนื้อหาวิชาครบถ้วน และทันสมัย หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบริษัทปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรเกี่ยวกับ
คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนและงบประมาณ

คุณลักษณะของครู

1. ท่านคิดเห็นว่าครูผู้สอนมีความรู้ความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน
เหมาะสมกับหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่าวุฒิทางการศึกษาของครูผู้สอนเหมาะสมกับวิชาที่สอนตาม
หลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดเห็นว่าครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดประสงค์ของ
หลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

สื่อการเรียนการสอน

1. ท่านคิดเห็นว่าสื่อการเรียนการสอนเหมาะสมและทันสมัยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่สื่อการเรียนการสอนมีความพร้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดเห็นว่สื่อการเรียนการสอนมีคุณภาพและเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

สถานที่เรียนและงบประมาณ

1. ท่านคิดเห็นว่สถานที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียนเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดเห็นว่งบประมาณประจำที่ได้รับการจัดสรรเหมาะสม เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดเห็นว่ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ด้านกระบวนการ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อด้านกระบวนการของหลักสูตร เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอน

1. ท่านคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่าคุณผู้สอนทราบและเข้าใจจุดประสงค์ของวิชาที่สอนชัดเจนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนของคุณผู้สอนมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดเห็นว่าคุณผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

การวัดและประเมินผล

1. ท่านคิดเห็นว่าการประเมินความรู้มีเกณฑ์และแนวการประเมินชัดเจน ทั้งด้านพุทธิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่าการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

การบริหารหลักสูตร

1. ท่านคิดเห็นว่าการจัดครูผู้สอนตามหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่าการเปิดสอนหลักสูตร ความต้องการของสังคมไทยปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดเห็นว่าการพัฒนาครูผู้สอนหลักสูตร เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดเห็นว่าการเรียนจัดแหล่งวิทยาการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ด้านผลผลิต ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อด้านผลผลิตของหลักสูตร เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

1. ท่านคิดเห็นว่าคุณสำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตนเองให้อยู่ได้ในสังคมที่แตกต่างกันระหว่างศาสนาเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดเห็นว่าคุณสำเร็จการศึกษา มีคุณลักษณะตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และมีคุณลักษณะที่ดี เช่น มีความเข้าใจในระบบการดำเนินชีวิตของสังคมที่มีวัฒนธรรมและศาสนาที่หลากหลาย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดแสดงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น

1. ด้านบริบท

ข้อเสนอแนะ ด้านจุดประสงค์ / ด้านโครงสร้าง / ด้านเนื้อหา

.....

.....

.....

2. ปัจจัยเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะ ด้านคุณลักษณะของครูผู้เรียน / สถานที่ / งบประมาณ

.....

.....

.....

3. ด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ ด้านการจัดการเรียนการสอน / วัดและประเมินผล / การบริหารหลักสูตร

.....

.....

.....

4. ด้านผลผลิต

ข้อเสนอแนะ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา หรือผู้ที่ผ่านการอบรมแล้ว

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (ฉบับที่ 2)
เรื่อง การประเมินการบริการจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น
ของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548
(สำหรับครูผู้สอน)

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลใช้ในการประเมินหลักสูตร เรื่อง การประเมินการบริการจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 แบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ด้านบริบท ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียน การสอน สถานที่เรียนและงบประมาณ

ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร

ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย เพราะคำตอบดังกล่าวจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเรื่อง การประเมินการบริการจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จึงขอความอนุเคราะห์ท่านโปรดตอบข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อกรปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด

จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางนาดยา คณโฑทอง
นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษา

นุรุลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ในด้านต่าง ๆ คือ
บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

คำชี้แจง โปรดประเมินหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานุรุลมุฮายีรีน
อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ในด้านต่าง ๆ ในแต่ละรายการ
ต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับความ

คิดเห็น

ของท่าน ตามความเป็นจริง โดยพิจารณาเกณฑ์แต่ละระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ด้านบริบท

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	จุดประสงค์ของหลักสูตร ชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย					
2	เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน					
3	สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตร					
4	สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
5	มีความเป็นไปได้หรือสามารถบรรลุได้					
6	มีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะ					
7	เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน					
8	สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
9	มีความสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542					
10	มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนตาม ความต้องการของชุมชนและสังคมไทย					
11	สามารถนำไปกำหนดแนวทางการจัดเนื้อหาวิชา และเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
12	จุดประสงค์ของหลักสูตร (ต่อ) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกัน และกัน					
13	สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการ ดำรงชีวิตประจำวันและการศึกษาต่อการเรียนรู้ วิถีชีวิตมุสลิมมากขึ้น					
1	โครงสร้างหลักสูตร การจัดรายวิชาต่างๆ ในโครงสร้างหลักสูตร เหมาะสม					
2	จำนวนชั่วโมงที่ต้องเรียนตลอดหลักสูตร เป็น รายวิชาเลือกเสรีเหมาะสม					
3	จำนวนชั่วโมงที่เป็นรายวิชาบังคับให้เรียนทุกวิชา					
4	ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน 1 วัน เหมาะสม					
5	จำนวนรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา เรียนเทอมละ 6 ชั่วโมง เหมาะสม					
6	เป็นรายวิชาที่ให้เรียนทุกโรงเรียนเหมาะสม					
7	รายวิชาที่กำหนดไว้เป็นประโยชน์และตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เรียน					
8	รายวิชาที่กำหนดไว้เหมาะสม					
9	รายวิชาที่กำหนดไว้เป็นประโยชน์และตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เรียน					
10	กำหนดรายวิชาเหมาะสมกับความจำเป็นในการ นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและการศึกษาต่อ					
11	เกณฑ์การตัดสินอบรมหลังได้คะแนน 60 % ถือ ว่าผ่านเหมาะสม					
12	โครงสร้างของหลักสูตรในปัจจุบันสามารถผลิต ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามจุดประสงค์ของ หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	เนื้อหาวิชาของหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่กำหนดสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร					
2	เนื้อหาวิชาแต่ละวิชาเหมาะสมกับจำนวนชั่วโมง					
3	เนื้อหาวิชาที่น่าสนใจ					
4	เนื้อหาวิชาทันสมัย					
5	เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับเวลาเรียน					
6	เนื้อหาวิชาที่มีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม					
7	การลำดับเนื้อหาความยากง่ายเหมาะสม					
8	เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
9	เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย					
10	เนื้อหาวิชาและมวลประสบการณ์ถูกต้องเหมาะสม					
11	เนื้อหาวิชามีประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อการเรียนรู้วิถีชีวิตมุสลิม					
12	เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ ความคิดทักษะในการอยู่ร่วมกัน ความแตกต่างในด้านศาสนา					
13	รายวิชาที่กำหนดสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา					
	คุณลักษณะของครู					
1	จำนวนครูผู้สอนในหลักสูตรเหมาะสม					
2	มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน					
3	สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี					
4	สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี					
5	สามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
6	เอาใจใส่ช่วยเหลือผู้เรียน					
7	มีความเข้าใจในตัวผู้เรียน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
8	คุณลักษณะของครู มีการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้ ผู้เรียน					
9	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน					
1	คุณลักษณะของผู้เรียน ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่จะศึกษาหลักสูตรได้อย่าง เหมาะสม					
2	มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้					
3	มีการซักถามครูผู้สอนทุกครั้งที่ไม่เข้าใจใน เนื้อหาวิชา					
4	มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับ มอบหมาย					
5	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครูผู้สอน					
6	มีความสุขในการเรียน					
1	สื่อการเรียนการสอน					
1	สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม					
2	สื่อการเรียนการสอนทันสมัย					
3	สื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอ					
4	สื่อการเรียนการสอนมีความพร้อมในการใช้งาน					
5	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้สอดคล้องกับกระบวนการ เรียนรู้					
6	สื่อการเรียนการสอนมีหลากหลาย					
7	การได้รับบริการด้านการสื่อการเรียนการสอน และ เอกสารประกอบการสอนสะดวก					
8	ห้องสมุดมีหนังสือที่ทันสมัย					
9	ห้องสมุดมีหนังสือเพียงพอต่อความต้องการของ ผู้เรียน					
10	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	สถานที่เรียนและงบประมาณ อาคารสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อม					
2	สภาพห้องเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนเหมาะสม					
3	สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียนเหมาะสม					
4	จำนวนห้องเรียนเพียงพอต่อผู้เรียน					
5	ห้องบริการห้องละหมาดหรือห้องมีความสะดวก					
6	งบประมาณสำหรับการดำเนินการหลักสูตรมีเพียงพอ					
7	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ในการดำเนินการหลักสูตรเหมาะสม					
8	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร สำหรับวัสดุหลักสูตรในแต่ละรายวิชาเหมาะสม					
9	การใช้งบประมาณมีความสะดวกและรวดเร็ว					

ด้านกระบวนการ

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	การจัดการเรียนการสอน มีการเตรียมแผนการสอนไว้ล่วงหน้า					
2	มีแนวการสอนเหมาะสมชัดเจนแจ้งให้ผู้เรียนทราบ ล่วงหน้า					
3	การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแนวการสอนที่ กำหนดไว้					
4	การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับ จุดประสงค์ของหลักสูตร					
5	การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่าง หลากหลาย					
6	การใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม					
7	จัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร					
8	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และฝึกให้มีการคิด วิเคราะห์เนื้อหาที่เรียนรู้ไปแก้ไขปัญหาต่าง ๆ					
9	ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม					
10	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับจุดประสงค์รายวิชา					
11	ครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ ปฏิบัติงาน					
12	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม					
13	ผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไป กับการสอน					
14	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน					
15	มุ่งสอนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
16	การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนตอบสนองความสนใจและ ความต้องการของผู้เรียน					
17	ใช้เทคนิคที่หลากหลายในการเรียนการสอน					
18	มีการมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและสรุป ความรู้ด้วยตนเอง					
19	มีการเสริมแรงและกำลังใจผู้เรียนเสมอ					
20	ครูผู้สอนมีความเป็นกันเองและรับฟังความคิดเห็น ของผู้เรียน					
1	การวัดและประเมินผล มีเกณฑ์และแนวการประเมินชัดเจน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย					
2	ใช้วิธีการและเครื่องวัดผลได้เหมาะสมกับ จุดประสงค์การเรียนรู้					
3	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ของ หลักสูตร					
4	ผู้เรียนมีโอกาประเมินตนเองก่อนเรียนและหลัง เรียน					
5	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด หลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล					
6	ผู้เรียนมีโอกาประเมินการสอนของครูผู้สอน					
7	การวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เช่น มีการ ทดสอบ การสังเกต การปฏิบัติ การตรวจผลงาน ฯ					
8	การวัดและประเมินมุ่งวัดความจำในเนื้อหาวิชา					
9	การวัดและประเมินผลมุ่งวัดการนำความรู้ไปใช้					
10	มีการประเมินผลตามสภาพจริง					
11	มีความยุติธรรม / โปร่งใส					
12	มีการวัดและประเมินผลสม่ำเสมอ					
13	มีการนำผลจากการวัดผลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลใน การปรับปรุงการเรียนการสอน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
14	การวัดและประเมินผล (ต่อ) มีการแจ้งผลจากการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบเพื่อปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง					
15	มีการสอนซ่อมเสริมให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อน					
1	การบริหารหลักสูตร การจัดเวลาเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเหมาะสม					
2	การนำหลักสูตรไปใช้เหมาะสม					
3	วัสดุอุปกรณ์ในการบริหารหลักสูตรเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน					
4	การบริหารหลักสูตรมีการวางแผนล่วงหน้า					
5	การบริหารหลักสูตรมีการจัดองค์กรที่เหมาะสม					
6	สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาความรู้ทักษะและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ					
7	มีการจัดหา จัดทำสื่อ / อุปกรณ์ เพื่อให้ครูได้ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					

ด้านผลผลิต

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและทักษะชีวิตบรรลุดตาม จุดประสงค์ของหลักสูตร					
2	สามารถนำความรู้และความเข้าใจใน ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมในศาสนา อิสลามที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและ การศึกษาต่อ					
3	สามารถปรับตัวอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมี ความสุข					
4	กล้าคิด กล้าทำ และรับผิดชอบการกระทำของ ตนเอง					
5	ตรงต่อเวลา					
6	ซื่อสัตย์สุจริต					
7	เชื่อมั่นในตนเอง					
8	สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล					
9	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
10	เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์โดยใช้เหตุผล					
11	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
12	มีความสมานฉันท์และความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคล ทั่วไป					
13	มีความสนใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อ ความก้าวหน้าอยู่เสมอ					
14	รับผิดชอบต่อหน้าที่					
15	รู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดแสดงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น

1. ด้านบริบท

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

2. ปัจจัยเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

3. ด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

4. ด้านผลผลิต

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (ฉบับที่ 3)

เรื่อง การประเมินการบริการจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น
ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548
(สำหรับนักศึกษา)

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลใช้ในการประเมินหลักสูตร เรื่อง การประเมินการบริการจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 แบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ด้านบริบท ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียน การสอน สถานที่เรียน

ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร

ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย เพราะคำตอบดังกล่าวจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเรื่อง การประเมินการบริการจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จึงขอความอนุเคราะห์ท่านโปรดตอบข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อกรปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด

จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางนาดยา คณโฑทอง
นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
สาขาการบริหารการศึกษา

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสำหรับนักศึกษา
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลและเติมข้อความใน
 ช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ

☐ 15 – 16 ปี	☐ 17 – 18 ปี
☐ 19 – 20 ปี	☐ 20 ปี ขึ้นไป
3. เหตุผลสำคัญที่เลือกศึกษาวิชาหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น
  - มีความสนใจในสาขานี้มาก ในสถานการณ์ปัจจุบัน
  - เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วหางานทำง่าย
  - เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
  - ตามเพื่อน
  - ไม่ทราบจะเรียนอะไร
  - อื่น ๆ
4. ระดับการนำความรู้จากการเรียนหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพหรือ
 การศึกษาต่อ
  - มากที่สุด
  - มาก
  - ปานกลาง
  - ไม่ได้เลย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษา
 นูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ในด้านต่างๆ คือ
 บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

คำชี้แจง โปรดประเมินหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน
 อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ในด้านต่างๆ ในแต่ละรายการ
 ต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับ
 ความคิดเห็นของท่าน ตามความเป็นจริง โดยพิจารณาเกณฑ์แต่ละระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยมากที่สุด
 4 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยมาก
 3 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยปานกลาง
 2 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยน้อย
 1 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ด้านบริบท

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	จุดประสงค์ของหลักสูตร ชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย					
2	เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน					
3	สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตร					
4	สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
5	มีความเป็นไปได้หรือสามารถบรรลุได้					
6	มีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะ					
7	เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน					
8	สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
9	มีความสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542					
10	มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนตาม ความต้องการของชุมชนและสังคมไทย					
11	สามารถนำไปกำหนดแนวทางการจัดเนื้อหาวิชา และเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
12	จุดประสงค์ของหลักสูตร (ต่อ) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกัน และกัน					
13	สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการ ดำรงชีวิตประจำวันและการศึกษาต่อการเรียนรู้ วิถีชีวิตมุสลิมมากขึ้น					
1	โครงสร้างหลักสูตร การจัดรายวิชาต่างๆ ในโครงสร้างหลักสูตร เหมาะสม					
2	จำนวนชั่วโมงที่ต้องเรียนตลอดหลักสูตร เป็น รายวิชาเลือกเสรีเหมาะสม					
3	จำนวนชั่วโมงที่เป็นรายวิชาบังคับให้เรียนทุกวิชา					
4	ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน 1 วัน เหมาะสม					
5	จำนวนรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา เรียนเทอมละ 6 ชั่วโมง เหมาะสม					
6	เป็นรายวิชาที่ให้เรียนทุกโรงเรียนเหมาะสม					
7	รายวิชาที่กำหนดไว้เป็นประโยชน์และตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เรียน					
8	รายวิชาที่กำหนดไว้เหมาะสม					
9	รายวิชาที่กำหนดไว้เป็นประโยชน์และตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เรียน					
10	กำหนดรายวิชาเหมาะสมกับความจำเป็นในการ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการศึกษาต่อ					
11	เกณฑ์การตัดสินอบรมหลังได้คะแนน 60 % ถือ ว่าผ่านเหมาะสม					
12	โครงสร้างของหลักสูตรในปัจจุบันสามารถผลิต ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามจุดประสงค์ของ หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	เนื้อหาวิชาของหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่กำหนดสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร					
2	เนื้อหาวิชาแต่ละวิชาเหมาะสมกับจำนวนชั่วโมง					
3	เนื้อหาวิชาที่น่าสนใจ					
4	เนื้อหาวิชาทันสมัย					
5	เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับเวลาเรียน					
6	เนื้อหาวิชาที่มีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม					
7	การลำดับเนื้อหาความยากง่ายเหมาะสม					
8	เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
9	เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย					
10	เนื้อหาวิชาและมวลประสบการณ์ถูกต้องเหมาะสม					
11	เนื้อหาวิชามีประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อการเรียนรู้วิถีชีวิตมุสลิม					
12	เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ ความคิดทักษะในการอยู่ร่วมกัน ความแตกต่างในด้านศาสนา					
13	รายวิชาที่กำหนดสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา					
คุณลักษณะของครู						
1	จำนวนครูผู้สอนในหลักสูตรเหมาะสม					
2	มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน					
3	สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี					
4	สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี					
5	สามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
6	เอาใจใส่ช่วยเหลือผู้เรียน					
7	มีความเข้าใจในตัวผู้เรียน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
8	คุณลักษณะของครู มีการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้ ผู้เรียน					
9	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน					
1	คุณลักษณะของผู้เรียน ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่จะศึกษาหลักสูตรได้อย่าง เหมาะสม					
2	มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้					
3	มีการซักถามครูผู้สอนทุกครั้งที่ไม่เข้าใจใน เนื้อหาวิชา					
4	มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับ มอบหมาย					
5	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครูผู้สอน					
6	มีความสุขในการเรียน					
	สื่อการเรียนการสอน					
1	สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม					
2	สื่อการเรียนการสอนทันสมัย					
3	สื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอ					
4	สื่อการเรียนการสอนมีความพร้อมในการใช้งาน					
5	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้สอดคล้องกับกระบวนการ เรียนรู้					
6	สื่อการเรียนการสอนมีหลากหลาย					
7	การได้รับบริการด้านการสื่อการเรียนการสอน และ เอกสารประกอบการสอนสะดวก					
8	ห้องสมุดมีหนังสือที่ทันสมัย					
9	ห้องสมุดมีหนังสือเพียงพอต่อความต้องการของ ผู้เรียน					
10	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	สถานที่เรียนและงบประมาณ อาคารสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อม					
2	สภาพห้องเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนเหมาะสม					
3	สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียนเหมาะสม					
4	จำนวนห้องเรียนเพียงพอต่อผู้เรียน					
5	ห้องบริการห้องละหมาดหรือห้องมีความสะดวก					
6	งบประมาณสำหรับการดำเนินการหลักสูตรมีเพียงพอ					
7	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ในการดำเนินการหลักสูตรเหมาะสม					
8	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร สำหรับวัสดุหลักสูตรในแต่ละรายวิชาเหมาะสม					
9	การใช้งบประมาณมีความสะดวกและรวดเร็ว					

ด้านกระบวนการ

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	การจัดการเรียนการสอน มีการเตรียมแผนการสอนไว้ล่วงหน้า					
2	มีแนวการสอนเหมาะสมชัดเจนแจ้งให้ผู้เรียนทราบ ล่วงหน้า					
3	การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแนวการสอนที่ กำหนดไว้					
4	การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับ จุดประสงค์ของหลักสูตร					
5	การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่าง หลากหลาย					
6	การใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม					
7	จัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร					
8	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และฝึกให้มีการคิด วิเคราะห์เนื้อหาที่เรียนรู้ไปแก้ไขปัญหาต่าง ๆ					
9	ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม					
10	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับจุดประสงค์รายวิชา					
11	ครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ ปฏิบัติงาน					
12	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม					
13	ผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไป กับการสอน					
14	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน					
15	มุ่งสอนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
16	การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนตอบสนองความสนใจและ ความต้องการของผู้เรียน					
17	ใช้เทคนิคที่หลากหลายในการเรียนการสอน					
18	มีการมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและสรุป ความรู้ด้วยตนเอง					
19	มีการเสริมแรงและกำลังใจให้ผู้เรียนเสมอ					
20	ครูผู้สอนมีความเป็นกันเองและรับฟังความคิดเห็น ของผู้เรียน					
1	การวัดและประเมินผล มีเกณฑ์และแนวการประเมินชัดเจน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย					
2	ใช้วิธีการและเครื่องวัดผลได้เหมาะสมกับ จุดประสงค์การเรียนรู้					
3	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ของ หลักสูตร					
4	ผู้เรียนมีโอกาสประเมินตนเองก่อนเรียนและหลัง เรียน					
5	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด หลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล					
6	ผู้เรียนมีโอกาสประเมินการสอนของครูผู้สอน					
7	การวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เช่น มีการ ทดสอบ การสังเกต การปฏิบัติ การตรวจผลงาน ฯ					
8	การวัดและประเมินมุ่งวัดความจำในเนื้อหาวิชา					
9	การวัดและประเมินผลมุ่งวัดการนำความรู้ไปใช้					
10	มีการประเมินผลตามสภาพจริง					
11	มีความยุติธรรม / โปร่งใส					
12	มีการวัดและประเมินผลสม่ำเสมอ					
13	มีการนำผลจากการวัดผลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลใน การปรับปรุงการเรียนการสอน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
14	การวัดและประเมินผล (ต่อ) มีการแจ้งผลจากการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบเพื่อปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง					
15	มีการสอนซ่อมเสริมให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อน					
1	การบริหารหลักสูตร					
1	การจัดเวลาเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเหมาะสม					
2	การนำหลักสูตรไปใช้เหมาะสม					
3	วัสดุอุปกรณ์ในการบริหารหลักสูตรเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน					
4	การบริหารหลักสูตรมีการวางแผนล่วงหน้า					
5	การบริหารหลักสูตรมีการจัดองค์กรที่เหมาะสม					
6	สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาความรู้ทักษะและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ					
7	มีการจัดหา จัดทำสื่อ / อุปกรณ์ เพื่อให้ครูได้ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					

ด้านผลผลิต

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและทักษะชีวิตบรรลุตาม จุดประสงค์ของหลักสูตร					
2	สามารถนำความรู้และความเข้าใจใน ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมในศาสนา อิสลามที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและ การศึกษาต่อ					
3	สามารถปรับตัวอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมี ความสุข					
4	กล้าคิด กล้าทำ และรับผิดชอบการกระทำของ ตนเอง					
5	ตรงต่อเวลา					
6	ซื่อสัตย์สุจริต					
7	เชื่อมั่นในตนเอง					
8	สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล					
9	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
10	เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์โดยใช้เหตุผล					
11	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
12	มีความสมานฉันท์และความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคล ทั่วไป					
13	มีความสนใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อ ความก้าวหน้าอยู่เสมอ					
14	รับผิดชอบต่อหน้าที่					
15	รู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดแสดงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น

1. ด้านบริบท

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

2. ปัจจัยเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

3. ด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

4. ด้านผลผลิต

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (ฉบับที่ 4)

เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น
ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548
(สำหรับผู้สำเร็จการศึกษา)

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลใช้ในการประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548

แบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ด้านบริบท ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียน

ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร

ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย เพราะคำตอบดังกล่าวจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรัลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จึงขอความอนุเคราะห์ท่านโปรดตอบข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อการใช้งานของท่านแต่ประการใด

จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางนาดยา คณโฑทอง
นักศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลและเติมข้อความใน
 ช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ

☐ 20 – 30 ปี	☐ 31 – 40 ปี
☐ 41 – 50 ปี	☐ 50 ปี ขึ้นไป
3. เหตุผลสำคัญที่เลือกวิชาหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นใช้ในสถานศึกษา

☐ มีความสนใจในสาขานี้มาก ในสถานการณ์ปัจจุบัน
☐ สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
☐ โดนภาครัฐบังคับ
☐ อื่นๆ (ระบุ).....
4. ระดับการนำความรู้จากการเรียนหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความ
 สมานฉันท์

☐ มากที่สุด
☐ มาก
☐ ปานกลาง
☐ ไม่ได้เลย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษา

นุรุลมุฮายีรีน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ในด้านต่างๆ คือ
บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

คำชี้แจง โปรดประเมินหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานุรุลมุฮายีรีน
อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พุทธศักราช 2548 ในด้านต่าง ๆ ในแต่ละรายการ
ต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็น
ของท่าน ตามความเป็นจริง โดยพิจารณาเกณฑ์แต่ละระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยมากที่สุด
4 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยมาก
3 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยปานกลาง
2 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยน้อย
1 หมายถึง ท่านมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ด้านบริบท

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	จุดประสงค์ของหลักสูตร ชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย					
2	เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน					
3	สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตร					
4	สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
5	มีความเป็นไปได้หรือสามารถบรรลุได้					
6	มีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะ					
7	เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน					
8	สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
9	มีความสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542					
10	มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนตาม ความต้องการของชุมชนและสังคมไทย					
11	สามารถนำไปกำหนดแนวทางการจัดเนื้อหาวิชา และเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
12	จุดประสงค์ของหลักสูตร (ต่อ) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกัน และกัน					
13	สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการ ดำรงชีวิตประจำวันและการศึกษาต่อการเรียนรู้ วิถีชีวิตมุสลิมมากขึ้น					
1	โครงสร้างหลักสูตร การจัดรายวิชาต่างๆ ในโครงสร้างหลักสูตร เหมาะสม					
2	จำนวนชั่วโมงที่ต้องเรียนตลอดหลักสูตร เป็น รายวิชาเลือกเสรีเหมาะสม					
3	จำนวนชั่วโมงที่เป็นรายวิชาบังคับให้เรียนทุกวิชา					
4	ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน 1 วัน เหมาะสม					
5	จำนวนรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา เรียนเทอมละ 6 ชั่วโมง เหมาะสม					
6	เป็นรายวิชาที่ให้เรียนทุกโรงเรียนเหมาะสม					
7	รายวิชาที่กำหนดไว้เป็นประโยชน์และตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เรียน					
8	รายวิชาที่กำหนดไว้เหมาะสม					
9	รายวิชาที่กำหนดไว้เป็นประโยชน์และตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เรียน					
10	กำหนดรายวิชาเหมาะสมกับความจำเป็นในการ นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและการศึกษาต่อ					
11	เกณฑ์การตัดสินอบรมหลังได้คะแนน 60 % ถือ ว่าผ่านเหมาะสม					
12	โครงสร้างของหลักสูตรในปัจจุบันสามารถผลิต ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามจุดประสงค์ของ หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	เนื้อหาวิชาของหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่กำหนดสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร					
2	เนื้อหาวิชาแต่ละวิชาเหมาะสมกับจำนวนชั่วโมง					
3	เนื้อหาวิชาที่น่าสนใจ					
4	เนื้อหาวิชาทันสมัย					
5	เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับเวลาเรียน					
6	เนื้อหาวิชาที่มีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม					
7	การลำดับเนื้อหาความยากง่ายเหมาะสม					
8	เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
9	เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย					
10	เนื้อหาวิชาและมวลประสบการณ์ถูกต้องเหมาะสม					
11	เนื้อหาวิชามีประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อการเรียนรู้วิถีชีวิตมุสลิม					
12	เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ ความคิดทักษะในการอยู่ร่วมกัน ความแตกต่างในด้านศาสนา					
13	รายวิชาที่กำหนดสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา					
คุณลักษณะของครู						
1	จำนวนครูผู้สอนในหลักสูตรเหมาะสม					
2	มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน					
3	สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี					
4	สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี					
5	สามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
6	เอาใจใส่ช่วยเหลือผู้เรียน					
7	มีความเข้าใจในตัวผู้เรียน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
8	คุณลักษณะของครู มีการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้ผู้เรียน					
9	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน					
1	คุณลักษณะของผู้เรียน ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่จะศึกษาหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม					
2	มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้					
3	มีการซักถามครูผู้สอนทุกครั้งที่ไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชา					
4	มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย					
5	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครูผู้สอน					
6	มีความสุขในการเรียน					
1	สื่อการเรียนการสอน					
1	สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม					
2	สื่อการเรียนการสอนทันสมัย					
3	สื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอ					
4	สื่อการเรียนการสอนมีความพร้อมในการใช้งาน					
5	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้					
6	สื่อการเรียนการสอนมีหลากหลาย					
7	การได้รับบริการด้านการสื่อการเรียนการสอน และเอกสารประกอบการสอนสะดวก					
8	ห้องสมุดมีหนังสือที่ทันสมัย					
9	ห้องสมุดมีหนังสือเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน					
10	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	สถานที่เรียนและงบประมาณ อาคารสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความ พร้อม					
2	สภาพห้องเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนเหมาะสม					
3	สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียนเหมาะสม					
4	จำนวนห้องเรียนเพียงพอต่อผู้เรียน					
5	ห้องบริการห้องสมุดหรือห้องมีความสะดวก					
6	งบประมาณสำหรับการดำเนินการหลักสูตรมี เพียงพอ					
7	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ในการดำเนินการ หลักสูตรเหมาะสม					
8	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร สำหรับวัสดุ หลักสูตรในแต่ละรายวิชาเหมาะสม					
9	การใช้งบประมาณมีความสะดวกและรวดเร็ว					

ด้านกระบวนการ

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	3	1
1	การจัดการเรียนการสอน มีการเตรียมแผนการสอนไว้ล่วงหน้า					
2	มีแนวการสอนเหมาะสมชัดเจนแจ้งให้ผู้เรียนทราบ ล่วงหน้า					
3	การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแนวการสอนที่ กำหนดไว้					
4	การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับ จุดประสงค์ของหลักสูตร					
5	การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่าง หลากหลาย					
6	การใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม					
7	จัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร					
8	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และฝึกให้มีการคิด วิเคราะห์เนื้อหาที่เรียนรู้ไปแก้ไขปัญหาต่าง ๆ					
9	ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับ เปลี่ยนแปลงทางสังคม					
10	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับจุดประสงค์รายวิชา					
11	ครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีมา ใช้ในการปฏิบัติงาน					
12	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม					
13	ผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไป กับการสอน					
14	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน					
15	มุ่งสอนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
16	การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนตอบสนองความสนใจและ ความต้องการของผู้เรียน					
17	ใช้เทคนิคที่หลากหลายในการเรียนการสอน					
18	มีการมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและสรุป ความรู้ด้วยตนเอง					
19	มีการเสริมแรงและกำลังใจผู้เรียนเสมอ					
20	ครูผู้สอนมีความเป็นกันเองและรับฟังความคิดเห็น ของผู้เรียน					
1	การวัดและประเมินผล มีเกณฑ์และแนวการประเมินชัดเจน ทั้งด้านพุทธิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย					
2	ใช้วิธีการและเครื่องวัดผลได้เหมาะสมกับ จุดประสงค์การเรียนรู้					
3	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ของ หลักสูตร					
4	ผู้เรียนมีโอกาสประเมินตนเองก่อนเรียนและหลัง เรียน					
5	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด หลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล					
6	ผู้เรียนมีโอกาสประเมินการสอนของครูผู้สอน					
7	การวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เช่น มีการ ทดสอบ การสังเกต การปฏิบัติ การตรวจผลงาน ฯ					
8	การวัดและประเมินมุ่งวัดความจำในเนื้อหาวิชา					
9	การวัดและประเมินผลมุ่งวัดการนำความรู้ไปใช้					
10	มีการประเมินผลตามสภาพจริง					
11	มีความยุติธรรม / โปร่งใส					
12	มีการวัดและประเมินผลสม่ำเสมอ					
13	มีการนำผลจากการวัดผลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลใน การปรับปรุงการเรียนการสอน					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
14	การวัดและประเมินผล (ต่อ) มีการแจ้งผลจากการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบเพื่อปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง					
15	มีการสอนซ่อมเสริมให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อน					
1	การบริหารหลักสูตร การจัดเวลาเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเหมาะสม					
2	การนำหลักสูตรไปใช้เหมาะสม					
3	วัสดุอุปกรณ์ในการบริหารหลักสูตรเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน					
4	การบริหารหลักสูตรมีการวางแผนล่วงหน้า					
5	การบริหารหลักสูตรมีการจัดองค์กรที่เหมาะสม					
6	สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาความรู้ทักษะและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ					
7	มีการจัดหา จัดทำสื่อ / อุปกรณ์ เพื่อให้ครูได้ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					

ด้านผลผลิต

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและทักษะชีวิตบรรลุตาม จุดประสงค์ของหลักสูตร					
2	สามารถนำความรู้และความเข้าใจใน ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมในศาสนา อิสลามที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและ การศึกษาต่อ					
3	สามารถปรับตัวอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมี ความสุข					
4	กล้าคิด กล้าทำ และรับผิดชอบการกระทำของ ตนเอง					
5	ตรงต่อเวลา					
6	ซื่อสัตย์สุจริต					
7	เชื่อมั่นในตนเอง					
8	สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล					
9	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
10	เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์โดยใช้เหตุผล					
11	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
12	มีความสมานฉันท์และความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคล ทั่วไป					
13	มีความสนใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อ ความก้าวหน้าอยู่เสมอ					
14	รับผิดชอบต่อหน้าที่					
15	รู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดแสดงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น

1. ด้านบริบท

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

2. ปัจจัยเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

3. ด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

4. ด้านผลผลิต

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ดร. อนันต์ อามาดยกุล	อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ดร. เฉลิมชัย หาญกล้า	อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. ดร. วิศรุต เลาะวีกี	อาจารย์ประจำภาควิชาอิสลาม ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
4. ดร. จรัญ มะลูลีม	อาจารย์สาขาการระหว่างประเทศและทูตคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. ดร. ทรงศรี ตุ่นทอง	อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญใน
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๖๘/๕๑

วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า

สิ่งที่มาด้วย ๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางนงนุช คณไททอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรูสมูฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมี ผศ.สุรพงษ์ ปนาทกุล เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และดร.แสน สมนึก เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โกร้ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อยนไสว)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๓/๒๗๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบขอมอนูเคราะหเป็ญเจ็ยวชชวญตรวสอบคณภพเคร็องมือ

เรียน ดร.วิศรุต เลาะวิท

สิ่งที่มาด้วย ๑. แบบสอบแวมเพ็องการวิจัย

ด้วยนางนาดยา คณโฑทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษาผู้ลุมญาอีร์น อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี โดยมี ผศ. สุรพงษ์ ปานทกุล เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.แสน สมนึก เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเคร็องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคณภพของเคร็องมือในครั้งนี

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอขอมอนูเคราะหจากท่านในการตรวจสอบคณภพของเคร็องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความทับถึถึถึ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ขอเคารพศาสร์

โทร: ๐๖๗๕-๖๖๖๑๒๒, ๐-๓๖๖๒(๒๒๒๒) - ๒๒๒๒๒๒๒

โทรสาร: ๐๖๗๕-๖๖๖๒๒๒

Email: gpa@ru.rajabhat.ac.th

ที่ ศษ ๐๕๕๙.๐๒/๒๖๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนราชมงคลมหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน ดร.จวิฏ มະลูลี

สิ่งที่มาด้วย ๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางนาคยา ดอนโตทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษาผู้รู้คลายี่ใน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยยี่ ศศ.สุรพงษ์ ปานาทกุล เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.แสน สมนึก เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการร่างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใ้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทรสาร ๐๓๖๕๑-๖๑๑๒๖ - ๐๓๖๕๑-๖๑๑๒๖ ต่อ ๕๑๒๖

โทรสาร ๐๓๖๕๑-๕๑๒๖๐

Email : sc@rpbtp.ac.th

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๖๙/๕๑

วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบขอมอบเคราะห์ไปนผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง

สิ่งที่มาด้วย ๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางนงนุช อดใจทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษาผู้รู้ลุมญาอีรีน คา เกอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมี ผศ.สุรพงษ์ ปนากกุล เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และดร.แสน สมนึก เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอขอบข้อมอบเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ภาคผนวก ง

หนังสือขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลใน
การทำวิทยานิพนธ์

ที่ ศบ.๐๕๕๙.๐๖/๒๕๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
 ถนนเวรวิทยามหาราช
 อ.เมือง ข.ลพบุรี ๑๙๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้บัญชาการโรงเรียนสงเคราะห์พิเศษศูนย์สงเคราะห์พิเศษ

ด้วยนางนงนุช คณโฑทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การประเมินการบริโภควัสดุอาหารหลักสุตจากหลักการผลิตแป้งของสถานศึกษานูริลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมี ผศ.สุรพงษ์ ปันนากุล เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.แสน สมนึก เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ (Fry out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพแป้งและปริมาณโปรตีนที่มีอยู่ในแป้งที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ขออนุญาตและได้รับอนุญาตจากท่านให้ นางนงนุช คณโฑทอง ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่นักเรียนโรงเรียนสงเคราะห์พิเศษศูนย์สงเคราะห์พิเศษ จำนวน ๓๐ คน เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)
 คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
 อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email : education@tru.ac.th

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี
 THE OFFICE OF ISLAM COMMITTEE OF LOPBURI
 อาคารมุสลิมตาวฮีด ๑๗/๕ ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000 โทร.๐๖๘-๐๓๖๒๒๘

ที่ บค. 25/2551

23 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พันเอกมะโรหม์ คามประทีป

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือ จำนวน ชุด

ด้วยนางนาคยา คณโฑทอง เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาผู้ลมุฮายฮีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดทำกรวิจัย การบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษาผู้ลมุฮายฮีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษาผู้ลมุฮายฮีน ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ด้านจุดประสงค์ - โครงสร้าง - เนื้อหา - คุณลักษณะของครู - ผู้เรียน - สถานที่ - งบประมาณการจัดการเรียนการสอน - การวัดประเมินผล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้ที่กำลังศึกษาอบรมอยู่และผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว

ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไขให้หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นได้มีการจัดการบริหารที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเพื่อประโยชน์กับกำลังพลที่จะค่อยออกไปปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนหรือนักศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุวิทย์ เสนอเจริญ

(นายสุวิทย์ เสนอเจริญ)

ประธานคณะกรรมการประจำจังหวัดลพบุรี

ฝ่ายการศึกษา

โทร. 036-636228 , 087-9799586

แฟกซ์ 036-411330

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี
 THE OFFICE OF ISLAM COMMITTEE OF LOPBURI
 อาคารมุสลิมฮาดิซ 87/2 ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000 โทร.036-036228

ที่ บค. 25/2551

23 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พันเอกวินัย ฉิ่งทัพ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือ จำนวน ชุด

ด้วยนางนาคยา คนใจทอง เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาผู้รักรูฮฺฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดทำการวิจัย การบริหารจัดการหลักสูตรหลักการศึกษาเบื้องต้นของสถานศึกษาผู้รักรูฮฺฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการศึกษาเบื้องต้น ของสถานศึกษาผู้รักรูฮฺฮายีรีน ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ด้านจุดประสงค์ - โครงสร้าง - เนื้อหา - คุณลักษณะของครู - ผู้เรียน - สถานที่ - งบประมาณการจัดการเรียนการสอน - การวัดประเมินผล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้ที่กำลังศึกษาอบรมอยู่และผู้ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว

ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไขให้หลักสูตรหลักการศึกษาเบื้องต้นได้มีการจัดการบริหารที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเพื่อประโยชน์กับกำลังพลที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนหรือนักศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

นายสุวิทย์ เจริญทรัพย์
 ขอมสคจก.ว.น.ภ.อ.อ.

(ลายเซ็น)

(นายสุวิทย์ เจริญทรัพย์)

ประธานคณะกรรมการประจำจังหวัดลพบุรี

ฝ่ายการศึกษา

โทร. 036-636228 , 087-9799586

แฟกซ์ 036-411330

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี
 THE OFFICE OF ISLAM COMMITTEE OF LOPBURI
 อาคารมุสลิมธานีวัน 07/2 ค.ต.นนทบุรี อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000 โทร.036 838228

ที่ บค. 25/2551

23 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พลตรีศุภวุฒิ อุตตระ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือ จำนวน ชุด

ด้วยนางนาคยา คณโฑทอง เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดทำการวิจัย การบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ด้านจุดประสงค์ - โครงสร้าง - เนื้อหา - คุณลักษณะของครู - ผู้เรียน - สถานที่ - งบประมาณการจัดการเรียนการสอน - การวัดประเมินผล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้ที่กำลังศึกษาอบรมอยู่และผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว

ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไขให้หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นได้มีการจัดการบริหารที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเพื่อประโยชน์กับกำลังพลที่จะคอยลงไปปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนหรือนักศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวิทย์ เจริญ)

ประธานคณะกรรมการประจำจังหวัดลพบุรี

ฝ่ายการศึกษา

โทร. 036-636228 , 087-9799586

แฟกซ์ 036-411330

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี
 THE OFFICE OF ISLAM COMMITTEE OF LOPBURI
 อาคารนุสรณ์ชาภิวัณ ๘7/๕ ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐ โทร.๐๖๘-๖๓๖๒๒๘

ที่ บค. 25/2551

23 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พันเอกสุทธ ทรมพจน์

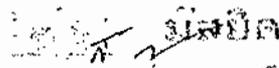
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือ จำนวน ชุด

ด้วยนางนาลชา คณโฑทอง เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา นุสรณ์ชาภิวัณ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดทำกรวิจัย การบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษา นุสรณ์ชาภิวัณ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษา นุสรณ์ชาภิวัณ ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ด้านจุดประสงค์ - โครงสร้าง - เนื้อหา - คุณลักษณะของครู - ผู้เรียน - สถานที่ - งบประมาณการจัดการเรียนการสอน - การวัดประเมินผล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้ที่กำลังศึกษาอบรมอยู่และผู้ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว

ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไขให้หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นได้มีการจัดการบริหารที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเพื่อประโยชน์กับกำลังพลที่จะค่อลงไปปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนหรือนักศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวิชัย จันทร์เจริญ)

ประธานคณะกรรมการประจำจังหวัดลพบุรี
 อาคารนุสรณ์ชาภิวัณ ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี
 โทร. ๐๖๘-๖๓๖๒๒๘

ฝ่ายการศึกษา

โทร. 036-636228 , 087-9799586

แฟกซ์ 036-411330

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี
 THE OFFICE OF ISLAM COMMITTEE OF LOPBURI
 อาคารบุโรตมุฮายีรีน ๐7/2 ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000 โทร.๐36-๘36228

ที่ บค. 25/2551

23 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พลตรีเผ่าพงศ์ พงษ์เทพาคำ

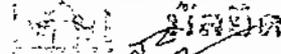
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือ จำนวน ชุด

ด้วยนางนาคยา คมโชทอง เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาบุโรตมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดทำการวิจัย การบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษาบุโรตมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษาบุโรตมุฮายีรีน ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ด้านจุดประสงค์ - โครงสร้าง - เนื้อหา - คุณลักษณะของครู - ผู้เรียน - สถานที่ - งบประมาณการจัดการเรียนการสอน - การวัดประเมินผล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้ที่กำลังศึกษาอบรมอยู่และผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว

ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไขให้หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นได้มีการจัดการบริหารที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเพื่อประโยชน์กับกำลังพลที่จะคัดลงไปปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนหรือนักศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

พสุธ ภู่วชิรัตน์
 (นายสุวิทย์ เชนเจริญ)

ประธานคณะกรรมการประจำจังหวัดลพบุรี
 ๗/๒ หมู่ ๒ ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี

โทร. ๐๓๖-๘๓๖๒๒๘

ฝ่ายการศึกษา

โทร. 036-636228 . 087-9799586

แฟกซ์ 036-411330

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี
 THE OFFICE OF ISLAM COMMITTEE OF LOPBURI
 อาคารรัฐมูฮายีรีน ๐7/๕ ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000 โทร.๐36-636228

ที่ บค. 25/2551

23 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พันเอกอุดมศักดิ์ บัวบรมมาศ

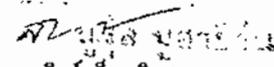
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือ จำนวน ชุด

ด้วยนางมาศอา ทนโชทอง เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาณัฐมูฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดทำการวิจัย การบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษาณัฐมูฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษาณัฐมูฮายีรีน ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ด้านจุดประสงค์ - โครงสร้าง - เนื้อหา - คุณลักษณะของครู ผู้เรียน สถานที่ - งบประมาณการจัดการเรียนการสอน - การวัดประเมินผล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้ที่กำลังศึกษาอบรมและผู้ที่ผ่านมาการอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว

ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไขให้หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ได้มีการจัดการบริหารที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเพื่อประโยชน์กับกำลังพลที่จะต้องลงไปปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนหรือนักศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

 (นายสุวิทย์ เจริญวิทย์)

ประธานคณะกรรมการประจำจังหวัดลพบุรี

โทร. ๐๓๖ - ๖๓๖๒๒๘

ฝ่ายการศึกษา

โทร. 036-636228 , 087-9799586

แฟกซ์ 036-411330

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี
 THE OFFICE OF ISLAM COMMITTEE OF LOPBURI
 อาคารมูลนิธิมุฮัมมัดยูนุส ๑๗/๕ ซ.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐ โทร.๐๓๖-๖๓๖๒๒๘

ที่ บค. 25/2551

23 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พันเอกศุภา ประเสริฐสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือ จำนวน ชุด

ผู้ช่วยนางนาคยา คณโฑทอง เป็นผู้ช่วยการสถานศึกษาบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดทำการวิจัย การบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษาบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษาบุรีรัมย์ ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ด้านจุดประสงค์ - โครงสร้าง - เนื้อหา - คุณลักษณะของครู - ผู้เรียน - สถานที่ - งบประมาณการจัดการเรียนการสอน - การวัดประเมินผล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้ที่กำลังศึกษาอบรมอยู่และผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว

ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไขให้หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นได้มีการจัดการบริหารที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเพื่อประโยชน์กับกำลังพลที่จะส่งออกไปปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนหรือนักศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ
 นุรูล มุฮัมมัดยูนุส
 (นายสุวิทย์ เจริญ)

ประธานคณะกรรมการประจำจังหวัดลพบุรี
 โทร. ๐๓๖-๖๓๖๒๒๘

ฝ่ายการศึกษา

โทร. 036-636228 , 087-9799586

แฟกซ์ 036-411330

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี
 THE OFFICE OF ISLAM COMMITTEE OF LOPBURI
 อาคารอนุรักษ์มุฮัมมัดียีน ๑7/2 ต.ถนนใหญ่ อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000 โทร.๐36-๑36228

ที่ บล. 25/2551

23 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พันเอกพะโรจน์ ตามประทีป

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือ จำนวน ชุด

ด้วยนางนาคยา คมใจทอง เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาอนุรักษอิสรีน อําเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดทำกรวิจัย การบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษาอนุรักษอิสรีน อําเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ของสถานศึกษาอนุรักษอิสรีน ในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ด้านจุดประสงค์ - โครงสร้าง - เนื้อหา - คุณลักษณะของครู - ผู้เรียน - สถานที่ - งบประมาณการจัดการเรียนการสอน - การวัดประเมินผล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้ที่กำลังศึกษาอบรมอยู่และผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว

ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไขให้หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น ได้มีการจัดการบริหารที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเพื่อประโยชน์กับกำลังพลที่จะคอยส่ง ไปปฏิบัติหน้าที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนหรือนักศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

นางสุวิทย์ เข้มเจริญ

(นางสุวิทย์ เข้มเจริญ)

ประธานคณะกรรมการประจำจังหวัดลพบุรี
 โทร. ๐๓๖ - ๑๓๖๒๒๘

ฝ่ายการศึกษา

โทร. 036-636228 , 087-9799586

แฟกซ์ 036-411330

ภาคผนวก จ

หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น

ของ

สถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

จัดทำโดย

อาจารย์ นาดยา คณโฑทอง
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

อาจารย์บรรจง บินกาชัน (ที่ปรึกษา)
อาจารย์ยาการ์มา สะแลแม (ที่ปรึกษา)

สารจากประธานคณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัดลพบุรี

ด้วยพระนามแห่ง อัลลอฮฺ ผู้ทรงกรุณาผู้ทรงเมตตาปราณีเสมอ บรรดาการสรรเสริญ
ทั้งหมดเป็นสิทธิของอัลลอฮฺพระผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลก ขอพระพรจงประสบแต่ท่านนบี มุฮัมมัด
(ซ.ล.) ซึ่งเป็นศาสดาแห่งอิสลาม

นับว่าเป็นการโปรดปรานของเอกองค์อัลลอฮฺ (ซ.บ.) พระผู้เป็นเจ้า ได้ให้อาจารย์นาคยา
คนโททอง ได้มีโอกาสจัดทำหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้นระยะสั้น เพื่อใช้ในการอบรม
นักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้ที่สนใจในศาสนาอิสลามและกำลังพลทหารที่จำเป็นจะต้องไปปฏิบัติ
หน้าที่รักษาความสงบสุข ชายแดนภาคใต้ ในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีความเข้าใจ
ศาสนาอิสลามในระดับหนึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา เพื่อลดความขัดแย้ง
และยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างศาสนาของกันและกัน ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมี
ความสุข ในการจัดทำหลักสูตรแต่ละหลักสูตรนั้นจะต้องมีการทำวิจัย เพื่อหาแนวทางพัฒนา
หลักสูตรให้ได้มาตรฐานเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ของทุกภาคส่วน

ในฐานะที่กระผมเป็นตัวแทนของชาวมุสลิม จังหวัดลพบุรี กระผมมีความปิติยินดีเป็น
อย่างมาก ในการจัดทำหลักสูตรอิสลามเบื้องต้นครั้งนี้ ได้มีโอกาสনার่องในการอบรมยัง
หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ กระผมขอขอบคุณบรรดา คณะครู อาจารย์ และคณะ
ฝ่ายวิชาการอิสลามได้ช่วยกันดูแลร่วมมือกันให้หลักสูตรนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และกระผม
ขอฝากความหวังในความสำเร็จครั้งนี้ไว้กับหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องช่วยเป็น
แรงผลักดัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นนี้ ได้มีโอกาสใช้
สอดแทรกในกิจกรรมการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาระดับต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ
ระหว่างศาสนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้เกิดความสงบสุขภายในประเทศชาติได้

กระผมขอวิงวอนต่ออัลลอฮฺ (ซ.บ.) พระผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลกให้หลักสูตรและ
กิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูรุลมุฮายีรีน ได้ดำเนินไป
อย่างต่อเนื่องและบรรลุผลตามเป้าหมายทุกประการ ขอพระเจ้าตอบแทนความเสียสละจากการ
ตั้งใจในการทำงานของทุกคน และทุกหน่วยงานทั้งโลกนี้และโลกหน้าโดยทั่วกัน

วะบิลลาฮิ เตอาฟีก วัลฮิตายะฮฺ

ขอความสันติสุข จงประสบแต่ทุกท่าน

(นายสุวิทย์ เข็นเจริญ)

ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดลพบุรี

หนังสือจาก อาจารย์ ชากาเรีย สะแลแม

การสรรเสริญ และความเมตตาเป็นของอัลเลาะห์ พระผู้สร้างจักรวาลทั้งหมด หนังสือหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษานูร์ลุมูฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นหนังสือที่น่าอ่านและน่าศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ประเพณีและวัฒนธรรม ความเป็นมาของศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่มีหน้าที่ที่ต้องอยู่กับบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ครู อาจารย์ ตลอดจน ตำรวจ ทหาร เยาวชน นักเรียน นักศึกษา

เพื่อไม่ให้เกิดข้อครหาหรือเข้าใจผิด รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดูหมิ่น ดูแคลน ต่อศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมของอิสลาม ที่ก่อให้เกิดปัญหา เพราะความเข้าใจผิดหรือการผิดพลาดในการเข้าใจ ทำให้เกิดความแตกแยกและก่อให้เกิดปัญหาและการกระทำอย่างผิด ๆ ต่อประเทศชาติในอนาคต และสร้างความเสียหายต่อบ้านเมืองไม่ใช่น้อย ทั้งกำลังคน ทรัพย์สินงบประมาณ และบุคลากร อย่างเช่นทุกวันนี้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่เราจะเริ่มต้นด้วยความเข้าใจต่อกัน ของศาสนาอิสลาม โดยหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นเล่มนี้ เป็นหนังสือปฏิบัติทางการศึกษาและเรียนรู้ ไร้ขีดจำกัด เพราะว่าหนังสือเล่มนี้ อ่านแล้วเข้าใจง่าย เนื้อหาครอบคลุม และแบ่งออกเป็นทั้งหมดวิชาและหลักการครบทุกประการ พร้อมบรรยายเป็นข้อ ๆ ที่ชัดเจน และอธิบายเรื่องข้อผิดพลาดด้วย เนื้อหาและหลักฐานตามหลักอิสลามอย่างแท้จริง

ท้ายนี้จึงขอให้ทุกองค์กรภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดผลและประโยชน์ต่อประเทศชาติไม่มากนักน้อย

วัส-สาลามูออลัยกุมวาเราะมาตุลเลาะห์

ด้วยความปรารถนาดีและหวังเป็นอย่างยิ่ง

อาจารย์ชากาเรีย สะแลแม

อาจารย์ภาษาต่างประเทศ (ยศ.ทบ.)

ยุทธศึกษาทหารบก 13/7/2008 คศ.

เจตนารมณ์
บิสมิลลาฮิรเราะห์มานิเราะฮ์อีม

ด้วยพระนามแห่งอัลเลาะห์ผู้ทรงกรุณาเมตตา ปราณีเสมอ บรรดาการสรรเสริญ ทั้งมวลเป็นสิทธิแต่อัลลอฮ์ (ช.บ.) ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลกทั้งมวล ขอพระพรและความสันติจงประสบแต่ท่านนบี มุฮัมมัด (ช.ล.) ตลอดจนบรรดาศาสนทูตและอัครสาวกของพระองค์ท่าน

นับเป็นเนี้ยะมัดติ (ความโปรดปราน) ความเมตตาปราณีจากอัลลอฮ์ (ช.บ.) ที่พระองค์ได้ทรงโปรดดลบันดาลให้กับบ่าวคนหนึ่งที่มีความตั้งใจ ในการทำงานเพื่อศาสนาของอัลลอฮ์ ได้มีโอกาสในการจัดการหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้นขึ้นมาอีกว่านนั้น นอกจากจะมีโอกาสในการทำหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้นยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับ ข้าราชการ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

จะมีอะไรอีกเล่าที่พี่น้องมุสลิม จะมีความภาคภูมิใจมากกว่าการที่ได้รับโอกาสให้มีส่วนหนึ่งในการศึกษาหาความรู้ พร้อมกับการอบรม ชัดเกล้าจิตใจให้มีความศรัทธา และเป็นผู้ที่มีความดีกว่า (ยำเกรง) ให้เป็นมุสลิมที่เที่ยงแท้ และเป็นบ่าวที่จงรักภักดีของอัลลอฮ์

การจัดทำหลักสูตรจะไม่สามารถสำเร็จหากไม่ได้รับความร่วมมือจากหลายท่านและความเมตตา ปราณีจากอัลลอฮ์ (ช.บ.) ดังนั้นจึงขอวิงวอนต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้โปรดดลบันดาลให้การจัดทำหลักสูตร หลักการอิสลามเบื้องต้นได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้กับผู้ที่สนใจ

ขอให้อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงตอบแทนความดีในครั้งนี้ให้กับผู้ที่ตั้งใจทำงานศาสนาให้ได้รับความคุ้มครองและเป็นผู้ที่อัลลอฮ์รักในโลกนี้และโลกอาคีเราะห์ (โลกหน้า) และตายในกาสิมะชาฮาดะห์ลาฮิลาอะฮ์ อัลลัลเลาะห์ มุฮัมมาตุรรอซูลุลเลาะห์

วะบิลลาฮิ เตอาฟีก วัลฮิดายะฮ์

นางสาวนัสรา มุลอ (นุรไอนี)

ครูสอนศาสนาอิสลาม

สถานศึกษานูร์ลุมฮาย์รีน

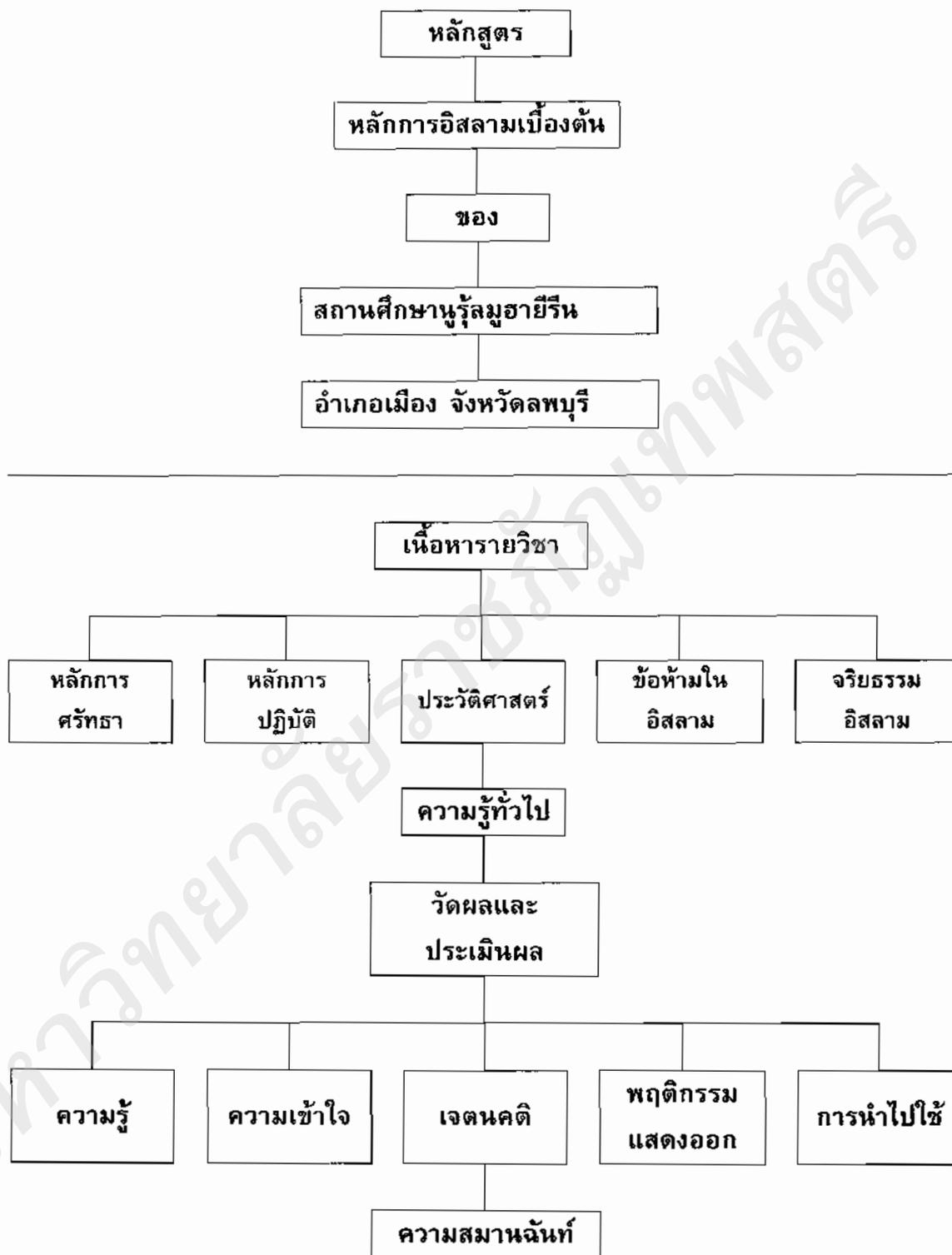
คำนำ

อัลหัมดุลิลลฮฺ (การสรรเสริญทั้งหมดเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮฺผู้ทรงอภิบาล) หลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้นของสถานศึกษา нуรัลมุฮายีรีนเป็นหลักสูตร 6 ชั่วโมง ซึ่งสถานศึกษา нуรัลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้จัดขึ้น เพื่อมุ่งหวังให้นักศึกษาที่เข้าอบรมได้เกิดความเข้าใจซึ่งกัน ในระหว่างศาสนา สำหรับผู้ที่ยังไม่เข้าใจ หลักการต่างๆ ของศาสนาอิสลาม เป็นหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งคาดหวังไว้ว่าจะเหมาะกับการใช้อบรม หรือจัดโปรแกรมในการสอนให้กับนักเรียน, นิสิต, นักศึกษา, ข้าราชการ, พลเรือน, ทหาร, ชุมชน และผู้บริหารหน่วยงานต่างๆ เพราะปัจจุบันความไม่เข้าใจกัน ในด้านการปฏิบัติศาสนกิจในศาสนาอิสลาม เป็นส่วนหนึ่งของความไม่สงบสุขภายในประเทศ เนื่องจากศาสนาอิสลามได้เข้ามามีบทบาทกับคนไทยส่วนหนึ่งภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนไทยที่อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสถานศึกษา нуรัลมุฮายีรีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำเป็นต้องเข้าเกี่ยวข้อง เนื่องจากสถานศึกษา нуรัลมุฮายีรีนเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ให้กับกำลังกองพลทหารต่างๆ ที่จะต้องลงไปปฏิบัติการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นแรงผลักดันให้ข้าพเจ้า มีกำลังแรงบันดาลใจให้จัดทำหลักสูตรระยะสั้นฉบับนี้ขึ้น เพื่อหวังจะให้เกิดความสงบสุขและเข้าใจ ยอมรับถึงความแตกต่างของแต่ละศาสนาเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ภายในประเทศ และหลักสูตรฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ บรรจงมินกาชัน ท่านอาจารย์ ยาการ์ริมา สะแลแม นักวิชาการอิสลามและคณะครูสอนศาสนาประจำมัธยม нуรัลมุฮายีรีนทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาตลอดมา ยายากัลลลอฮฺคู่อรอน (ขอพระเจ้าตอบแทนท่าน)

นางนาดยา คณโฑทอง

ผู้อำนวยการสถานศึกษา нуรัลมุฮายีรีน

อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

โครงสร้างหลักสูตรหลักการอิสลามเบื้องต้น
ของสถานศึกษานูรุลมุฮายยีน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ปีพุทธศักราช 2549

ชั่วโมงที่ 1 คำศัพท์ที่ควรรู้จัก

ใบงาน

คำศัพท์ที่ใช้ในศาสนาอิสลามมาจากคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งใช้ภาษา (อาหรับ) ในการบันทึกข้อความเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นผู้ที่ศึกษาหลักการอิสลามเบื้องต้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจในภาษาก่อน เพราะคำพูดจะใช้ทับศัพท์

1. **อิสลาม** เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า สันติหรือเข้าสู่สันติ (เป็นชื่อของศาสนาหนึ่งที่อยู่ในประเทศไทย และคนไทยส่วนหนึ่งที่นับถือโดยจะมีมากแถบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. **มุสลิม** หมายถึง ผู้ที่ยอมรับแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักการศาสนาอิสลาม มาปฏิบัติในภาพรวมทั้งหญิงและชาย เรียกว่า คนมุสลิม ถ้าจะเรียกแยก คำว่า มุสลิมมะฮู หมายถึง ผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนชายก็ใช้คำว่า มุสลิม

3. **อัลลอฮ** หมายถึง ชื่อของพระเจ้าในศาสนาอิสลามที่จริงแล้วมีชื่อเรียกทั้งหมด 99 ชื่อ แต่ละชื่อจะมีความหมายในตัวของข้าพเจ้า เช่น

อัลเราะฮ์มาน แปลว่า ผู้ทรงเมตตา

อัลเราะฮ์อีม แปลว่า ผู้ทรงปราณี

อัลลอฮูอักบัร แปลว่า อัลลอฮ ผู้ยิ่งใหญ่

อัลมาลิก แปลว่า ผู้ทรงสิทธิแห่งการปกครองที่ทั่วโลกนี้และโลกหน้า

4. **มะลาอิกะห์** หมายถึง เทวดาซึ่งเป็นสิ่งที่พระเจ้าสร้างมาประเภทหนึ่ง จากรัศมี ไม่มีเพศ ไม่กิน ไม่ดื่ม ไม่หลับนอน ภักดีต่อพระเจ้าตลอดเวลาไม่ฝ่าฝืนคำสั่ง

5. **อิหม่าม** หมายถึง ผู้นำ ผู้ปกครองคนมุสลิม แต่ละมัซยิด

6. **คอเต็บ** หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เทศนา ชরণะของอิสลาม

7. **บิหลัน** หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่อะซาน (ประกาศเรียกร้องให้คนมุสลิมมาปฏิบัติศาสนกิจในการละหมาด วันละ 5 เวลา)

8. **อะซาน** หมายถึง การประกาศเชิญชวน และเรียกร้องให้มาร่วมกันละหมาด เมื่อเข้าเวลาละหมาด

9. **ละหมาด** หมายถึง พิธีประกอบศาสนากิจของชาวมุสลิมเป็นกฎข้อบังคับ 1 ใน 5 ข้อ

10. **อะกีเกาะฮ์** หมายถึง การเชือดสัตว์ในพิธี เนื่องจากการคลอดบุตรและเป็นการยืนยัน การรับรองบุตร

11. **ฮาลาล (อนุญาต)** หมายถึง สิ่งที่ถูกอนุญาตให้ปฏิบัติได้

12. **ฮารอม (ต้องห้าม)** หมายถึง สิ่งที่ศาสนาสั่งห้าม หากปฏิบัติแล้วจะได้รับโทษ ถ้าละทิ้งจะได้รับผลบุญ

13. **เตอาฮีด** หมายถึง การศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียว

14. **มุฮัมหมัด** หมายถึง ชื่อของศาสดาคณสุดท้ายของศาสนาอิสลามที่มุสลิมปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินชีวิตของท่าน

15. **อาดัม** หมายถึง ชื่อศาสดาองค์แรกในศาสนาอิสลามที่นำหลักการและคำสอนของอิสลามมายังโลก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

วิชาเตาฮีด (หลักการศรัทธา)

- การรู้จักพระเจ้า
- การรู้จักคุณลักษณะของพระเจ้า การศรัทธาในพระเจ้า หมายถึง
  1. การศรัทธาว่าอัลลอฮ์ เป็นผู้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์สูงสุดเพียงองค์เดียวที่มุสลิมจะต้องเคารพสักการะ วิงวอน บนลานและอธิษฐาน
  2. ศรัทธาว่าอัลลอฮ์ องค์เดียวเท่านั้นที่ทรงสร้าง และทรงบริหารทุกกิจการที่พระองค์ทรงสร้างมาด้วยคุณสมบัติของพระองค์
  3. ศรัทธาว่าคำบรรพชาของอัลลอฮ์ องค์เดียวเท่านั้นที่มุสลิมจะต้องนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

หลักศรัทธาในอิสลามมี 6 ประการ

1. ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซ.บ) ว่าเป็นพระเจ้าองค์เดียว
2. ศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะห์ ของพระองค์อัลลอฮ์
3. ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ของอัลลอฮ์
4. ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตของอัลลอฮ์
5. ศรัทธาต่อวันสิ้นโลก (อาคีเราะห์)
6. ศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะการณ์ต่างๆ กำหนด

พระเจ้าคืออะไร หลักการเชื่อ

พระเจ้าคือผู้ทรงสร้างสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกและจักรวาลโดยไม่ต้องพึ่งพาสรรพสิ่งใดๆ แต่สรรพสิ่งต่างๆ ในโลกและจักรวาลต้องพึ่งพาอาศัย พระองค์

มนุษย์ทุกคนต่างยอมรับว่า สิ่งที่ไม่มีย่อมไม่สามารถสร้างตัวของมันเองขึ้นมาได้ ดังนั้นผู้ที่มิบัญญัติสัมปชัญญะจะต้องไม่เชื่ออย่างแน่อนว่าโต๊ะ เก้าอี้ เครื่องบิน ถ้วย จาน ฯลฯ สิ่งต่างๆ จะอุบัติหรือเกิดขึ้นมาเองโดยไม่มีผู้นำมาขึ้นมาจากไม่ได้ จักรวาลอันกว้างใหญ่ซึ่งประกอบด้วย ดวงดาว ไม่มีผู้ทำมันขึ้นมาเองไม่ได้ จักรวาลอันกว้างใหญ่ซึ่งประกอบด้วย ดวงดาว หลายพันล้านดวง ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์ และโลกของเราซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ และสัตว์จะเกิดขึ้นเองไม่ได้ ซึ่งจะต้องมีผู้สร้างขึ้นมา แต่เรายังคงสงสัยกันอยู่เองว่าโต๊ะ หิน ดิน ไม้ นั้นมีผู้สร้างเราสามารถมองเห็นผู้สร้างและอาจจะมองไม่เห็นแต่รู้ว่ามิใช่ผู้สร้างแต่ทำไมเราถึงมองไม่เห็นพระเจ้า หลักการเข้าใจว่ามนุษย์ทุกคนนั้นต้องมีตาทำให้เรามองเห็นสิ่งต่างๆ แต่การมองจะต้องอยู่ในขอบเขตจำกัด ส่วนทั้งที่ห่างออกไปไกลๆ หรือสิ่งที่เล็กที่สุด มนุษย์ก็ยังไม่สามารถมองเห็นได้ ต้องอาศัยกล้องขยายต่างๆ และยังมีอีกหลายอย่างในโลกนี้ซึ่งมนุษย์ไม่

สามารถจะมองเห็นได้ เช่น อากาศ คลื่นเสียง ไฟฟ้า และวิญญาณ ฯลฯ ถ้าเนติมนุษย์นั้นจะพยายามความสามารถมากเท่าใดก็ยังไม่สามารถจะมองเห็นตัวตนของสิ่งดังกล่าวได้ แต่ทำไมมนุษย์จึงเชื่อว่ามีจริงมนุษย์เชื่อว่ามีอากาศมีคลื่นไฟฟ้า ฯลฯ มนุษย์ต้องศึกษาและได้สัมผัสกับตนเอง สิ่งเหล่านี้กระทำให้มนุษย์ได้รับรู้ว่ามิใช่แต่สายตามองไม่เห็น

หลักเตาฮีด แบ่งเป็น 3 หลัก

1. หลักเอกภาพด้านความสร้างการบันดาล และการบริหารทุก ๆ กิจการ ทุกสิ่งทั้งจักรวาล ให้เป็นเอกภาพและกลมกลืน สรรพด้วยอำนาจของพระองค์
2. หลักเอกภาพการเคารพภักดี จะต้องเคารพภักดีต่อองค์อัลลอฮ์องค์เดียวที่เป็นเจ้าชีวิตที่มนุษย์จะต้องเคารพภักดีไม่มีพระเจ้าอื่นหรืออำนาจอื่นมาเคียงคู่หรือเทียบเท่าพระองค์
3. หลักเอกภาพด้านพระนามและคุณลักษณะ คือพระองค์ทรงพระนามอันไพเราะที่สุดนทรและสมบูรณ์ทั้งพระนามและคุณลักษณะการพระองค์ทรงในอัลลอฮ์โดยอาศัยความเป็นเอกภาพแสดงความเป็นหนึ่งเดียวจะทำให้มนุษย์มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตไปในทิศทางเดียวกัน และตั้งมั่นในจุด ๆ เดียว

ศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์

มะลาอิกะฮ์ คือ บ่าวของอัลเลาะห์ (ช.บ.) ประเภทหนึ่งซึ่ง พระองค์ทรงสร้างมาจาก รัศมีมนุษย์จึงมองไม่เห็น แต่มะลาอิกะฮ์มองเห็นมนุษย์ไม่มีเพศ ไม่กิน ไม่ดื่ม ไม่หลับไม่นอน พวกเขารักดี สรรเสริญ และรับใช้พระเจ้าตลอดเวลาไม่เคยฝ่าฝืนคำสั่งต่อ พระเจ้า มะลาอิกะฮ์ มีจำนวนมากมาย ไม่มีผู้ใดรู้ ถึงจำนวนที่แท้จริงของมะลาอิกะฮ์ นอกจากพระเจ้าเท่านั้น

คุณสมบัติของมะลาอิกะฮ์ มีดังนี้

- ไม่มีเพศ
- แปลงร่างได้
- ไม่กินไม่ดื่มไม่หลับ
- ไม่ฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้า
- ไม่มีบิดา มารดา ภรรยา และบุตร
- ปฏิบัติแต่ความดี
- มีจำนวนมากมาย
- สามารถเคลื่อนไหวได้รวดเร็วกว่าแสง

หน้าที่ของมะลาอิกะฮ์ มีหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น

1. มะลาอิกะฮ์ ชื่อว่า จูบรออิลมีหน้าที่นำคำบัญชาจากพระเจ้ามาให้กับศาสดามูฮัมหมัด (ซ.ล)
2. มาลาอิกะฮ์ มีกาฮิล มีหน้าที่นำปัจจัยยังชีพ โขคลาม มาให้แก่ มนุษย์ สัตว์ พืช
3. มะลาอิกะฮ์ ชื่อว่า อีสรอเฟิล มีหน้าที่เป่าสัญญาณ เพื่อเตือนว่าให้รู้ว่าวาระสุดท้ายของโลกมาถึงแล้ว เป่า 2 ครั้ง ครั้งหนึ่งให้ตาย ครั้งที่ 2 ให้ฟื้น
4. อิซรออิล หรือ มาลุกีลเมอาด (ยมทูต) มีหน้าที่ปลดชีวิตของมนุษย์และมวลสัตว์ทั้งหลายและทุกสิ่งที่มีชีวิต
- 5 – 6. รอกิบ – อาดีด ทั้ง 2 ท่านมีหน้าที่จดบันทึกความดีและความชั่วความดีข้างขวา ความชั่วข้างซ้าย
- 7-8 มุงกัร – นาگیر มีหน้าที่สอบสวนผู้ตายที่ขณะอยู่ในหลุมฝังศพ และลงโทษผู้กระทำความผิด ในสุสาน (กุโบร์)
9. มาลิก มีหน้าที่ควบคุมดูแลรก
10. รีดวาน มีหน้าที่ดูแลสวรรค์

การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ

อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะอะลา ได้ทรงประทานคัมภีร์มายังมนุษย์โดยผ่านศาสดาต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คัมภีร์ที่ระบุในอัลกุรอาน มี 4 เล่ม ด้วยกันคือ

1. คัมภีร์เตวาริอต พระองค์อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะอะลา ได้ทรงประทานมายังนบีมูซา อะลัยฮิสลาม (1 โมเซส) เป็นภาษาอิบรอนีย์ (ภาษาฮีบรู) คัมภีร์เล่มนี้ประกอบด้วยบัญญัติศาสนา และหลักการศรัทธาที่ถูกต้อง และบอกข่าวการมาของท่านนบี มุฮัมมัด คืออัลลลอฮ์จะส่งอะลัยฮะซัลลัม คัมภีร์นี้บางส่วนมีอยู่ในคัมภีร์ พันธสัญญาเก่าของศาสนคริสต์ (Old Testament)
2. คัมภีร์อินญีล เป็นคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะอะลา ได้ทรงประทานมายังนบีอิซา อะลัยฮิสลาม (หรือพระเยซู / เยซัส) เป็นภาษาฮุรยานีย์ (ภาษาซีเรียโบราณ) คัมภีร์อินญีลได้ชี้แจงถึงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับหลักการศรัทธา และเชิญชวนให้มนุษย์เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์องค์เดียว และยกเลิกบัญญัติบางส่วนในคัมภีร์เตวาริอต พร้อมกันนั้นก็ได้ออกข่าวเกี่ยวกับการมาของนบีมุฮัมมัด คืออัลลลอฮ์จะส่งอะลัยฮะซัลลัม คัมภีร์อินญีลบางส่วนมีอยู่ในพระคริสตธรรมคัมภีร์ พันธสัญญาใหม่ (New Testament) (นิวไบเบิล)
3. คัมภีร์ซะบูร์ เป็นคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะอะลา ได้ทรงประทานมายังนบีดาอูด อะลัยฮิสลาม (หรือศาสดาเดวิด) เป็นภาษาฮิบรียี (ภาษาฮีบรูโบราณ) คัมภีร์ซะบูร์ ได้ประมวลถึงคำวิงวอน คติธรรม ศาสนา โดยไม่มีบัญญัติศาสนาเพราะอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะอะลา ได้ทรงใช้ให้ท่านนบีดาอูด อะลัยฮิสลาม ดำเนินตามบัญญัติของนบีมูซา อะลัยฮิสลาม

4. คัมภีร์อัลกุรอาน เป็นคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงประทานแก่นบีมุฮัมมัด คือลิลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม เป็นภาษาอาหรับ โดยมีคุณลักษณะพิเศษดังนี้ คือ

1. เป็นคัมภีร์ที่มีความสมบูรณ์สูงสุดที่ได้ถูกประทานมายังบรรดาศาสนทูต
2. เป็นคัมภีร์สุดท้ายที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงประทานมา
3. คัมภีร์อัลกุรอานได้ยกเลิบบัญญัติต่างๆ ที่อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงประทานมาในคัมภีร์ก่อนๆ

4. คัมภีร์อัลกุรอาน จะคงอยู่จนถึงวันกิยามะฮ์ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพราะอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงตรัสรับรองไว้ว่า

“แท้จริง เราได้ประทานซิกร์ (อัลกุรอาน) ลงมา และแท้จริงเราเป็นผู้รักษา คัมภีร์นี้”

5. คัมภีร์อัลกุรอาน คือ พจนารถของอัลลอฮ์ ไม่มีคำพูดของมนุษย์ปะปนอยู่เลย เพราะได้มีการแยกบันทึกวจาณะของศาสนทูต ซึ่งเรียกว่า **หะดีษหรือซุนนะฮ์**

คัมภีร์กุรอานถูกประทานมาเป็นภาษาอาหรับแบ่งออกเป็น 114 ซูเราะฮ์ (บท) และแบ่งออกเป็นญุซอ์ (ภาค) ได้ 30 ญุซอ์ มีจำนวนอายะฮ์ 6,236 อายะฮ์ (โองการ) นับตามชาวกุฟีฮ์ เนื้อหาของคัมภีร์ประกอบด้วย

1. หลักการศรัทธาในศาสนาอิสลาม
2. หลักศาสนบัญญัติ
3. หลักจริยธรรม
4. ชีวประวัติศาสนทูตบางท่านและประวัติของชนรุ่นก่อนพอเป็นสังเขป
5. หลักรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
6. ธรรมชาติวิทยา และวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

มุสลิมทุกคนจะต้องนำเอากุรอานมาอ่าน ทำความเข้าใจกับคัมภีร์ของอัลกุรอาน ยึดมั่นศรัทธา และปฏิบัติตามสิ่งที่อัลกุรอานใช้ และละเว้นในสิ่งที่อัลกุรอานห้ามทั้งหมด จะละเว้นวรรคหนึ่งตอนใดไม่ได้ อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ทรงตรัสว่า

“แล้วสูเจ้าทั้งหลายจะศรัทธาบางส่วนของคัมภีร์และปฏิเสธบางส่วนกระนั้นหรือ ? ดังนั้น ไม่มีการตอบแทนใด ๆ แก่ผู้กระทำเช่นนั้นจากพวกสูเจ้า นอกจากความต่ำต้อยแห่งชีวิตในโลกดุนยานี้ และวันกิยามะฮ์ พวกเขาจะถูกนำกลับไปยังการลงโทษที่รุนแรงยิ่ง และอัลลอฮ์มิใช่ทรงละเลยในสิ่งที่พวกสูเจ้าปฏิบัติ”

เราจะต้องศรัทธาว่า อัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ได้ทรงประทานคัมภีร์มายังบรรดา ร่อซูลเพื่อนำมาเผยแผร์แก่บรรดามนุษย์ ซึ่งจะทำให้พวกเขารู้ถึงบัญญัติของอัลลอฮ์ ที่มีมายังพวกเขา ขณะนี้คัมภีร์ทุกเล่มนอกจากอัลกุรอาน ได้สูญหาย ถูกเปลี่ยนแปลง ถูกบิดเบือน ถูกแก้ไข จึงจำเป็นที่มุสลิมจะต้องศรัทธาว่า คัมภีร์ของอัลลอฮ์ ที่ถูกประทานซึ่งมีความสมบูรณ์

ถูกต้อง ไม่ถูกบิดเบือน เปลี่ยนแปลง แก้ไข มีเพียงเล่มเดียวเท่านั้น คือ คัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นบัญญัติศาสนาของอัลลอฮ์ ในปัจจุบัน ส่วนคัมภีร์เล่มอื่นๆ นั้นถูกยกเลิกหมด

การศรัทธาต่อบรรดารอซูล (ศาสนทูต)

นบี คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ได้ทรงประทานบัญญัติศาสนามาให้สั่งสอนมนุษย์

ร่อซูล คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ ได้ทรงประทานบัญญัติศาสนามาให้ และใช้ให้เขานำไปเผยแพร่ ผู้ที่เป็นร่อซูลจะต้องเป็นนบีมาก่อน

ถือการศรัทธาว่า อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ได้ทรงให้นบีและร่อซูลมาเพื่อเรียกร้องให้บรรดามนุษย์เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เพียงคนเดียว บางวันที่กระนุว่าบรรดา นบีมีจำนวน 124,000 ท่าน และบรรดาร่อซูลมีจำนวน 314 ท่าน แต่ไม่มีผู้ใดรู้ถึงจำนวนที่แน่นอนของบรรดา นบี และร่อซูล นอกจาก อัลลอฮ์ พระองค์ทรงตรัสว่า

“และบรรดาศาสนทูต เราได้บอกเล่าพวกเขาให้แก่เจ้า (มุฮัมมัด) มาก่อนและบรรดาศาสนาทูต เรามิได้บอกเล่าแก่เจ้า และอัลลอฮ์ ได้ทรงตรัสกับนบีมุฮาอย่างแน่นอน”

บรรดานบีและร่อซูลเป็นมนุษย์ธรรมดา เป็นเพศชาย มีคุณลักษณะสมบูรณ์ เช่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเฉลียวฉลาด มีสัจจะ มีความยุติธรรม มีคุณธรรมที่สูงส่ง มีการกินการดื่ม การหลับนอน การประกอบอาชีพ การมีครอบครัว ฯลฯ ปราศจากคุณลักษณะที่บกพร่อง เช่น การมูสา บิวพลีว ไร่เวลา ความเลวทราม ขาดคุณธรรม ฯลฯ

จำนวนร่อซูลที่ปรากฏอยู่ในกุรอาน มีทั้งหมด 25 ท่าน คือ

1. อาดัม	2. อีดรีส
3. นูห์	4. ฮูด
5. ซอและห์	6. อิบรอฮีม
7. ลูฏ	8. อิสมาอีล
9. อิสฮาก	10. ยะฮ์ญูบ
11. ยูซุฟ	12. อัยยูบ
13. ซุอัยบ์	14. มุซา
15. ฮารูน	16. ซุลกิฟลี
17. ดาวิด	18. สุลัยมาน
19. อิลยาส	20. อัลยะฮะฮ์
21. ยูนุส	22. ซาการียา
23. ยะห์ยา	24. อีซา
25. มุฮัมมัด	

การศรัทธาต่อวันอาดิเราะฮฺ (วันกียามะฮ์)

คือการเชื่อว่ามนุษย์ที่ตายไปแล้ว จะฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ เพื่อรับการพิพากษาในการทำงานของเขาที่ปฏิบัติ ขณะที่ชีวิตอยู่ในโลกนี้และจะต้องได้รับการตอบแทนที่เขาได้กระทำไว้

เครื่องหมายของวันสิ้นโลก แบ่งเป็น

- เครื่องหมายเล็ก ได้แก่

1. สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ประหลาดได้เกิดขึ้นซึ่งมีคุณอนันต์และมีโทษมหันต์
2. คนยากจนซึ่งหากไกลความเจริญ เกิดความร่ำรวยแข่งขันกันสร้างตึกสูงๆ
3. สภาพของหญิงที่เกือบจะเปลือยกาย สวมเสื้อผ้าบางรัดรูป แต่งเติมหน้า

ผิวพรรณ อวดทรงแต่งผมทรงประหลาด และเปิดเผยส่วนพึงปกปิด

4. ความรู้เรื่องศาสนา และคุณธรรมได้เสื่อมสูญไปจากจิตใจของมนุษย์
5. เกิดแผ่นดินไหวบ่อยครั้ง แข่งขันในการประดับประดามัสยิดและสร้างอาคาร

ใหญ่โต

6. เกิดกบฏเหตุการณยุ่งเหยิงการรบฆ่าฟันกันอย่างรุนแรง
7. การกล่าวสลามแต่เฉพาะผู้ที่รู้จักเท่านั้น
8. การฉ้อโกง การตัดสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ การเป็นพยานเท็จ การสาบาน

เท็จ แพร่หลายโดยทั่วไป

9. การละเมิดในทางเพศ ดื่มสุรายาเสพติดและสิ่งมีนเมา กินดอกเบียร์ระบาดทั่วไป
10. ปฏิเสธความจริง และความถูกต้อง แต่งตัวผู้ที่ไม่เหมาะสมให้ดำรงตำแหน่ง

และเอาผู้ทุจริตเป็นผู้นำ

- เครื่องหมายใหญ่ คือ

1. ดวงอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันตกและจะตกในทิศตะวันออก
2. สัตว์ประเภทหนึ่งจะปรากฏตัวออกมา และจะพูดกับมนุษย์ว่าเขาเป็นผู้ศรัทธาหรือผู้ปฏิเสธ
3. อัลดัจญาลจอมโกหกหรือจอมขี้โกงจะปรากฏตัวขึ้นโดย อ้างว่าเป็นพระเจ้าพร้อมกับแสดงอิทธิฤทธิ์ต่างๆ โกหกให้มนุษย์หลงเชื่อ
4. ท่านนบีอีซาอะลัยฮิสลาม จะลงมาปฏิบัติตามบัญญัติของนบีมุฮัมมัด จะหักไม้กางเขนจะฆ่าสุกร ยกเลิกภาษี
5. ผู้ที่ดำรงอยู่ในแนวทางถูกต้อง (อัล มะซิดีย) จะปรากฏตัว โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำมุสลิม และเป็นผู้นำละหมาด และผู้ที่ตามละหมาดจะมีนบีอีซาอะลัยฮิสลามด้วย
6. ญะญูจ และมะญูจจะก่อความเสียหายอย่างกว้างขวางในแผ่นดิน

การศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะการณ์

คือการเชื่อว่าปรากฏการณ์และชะตากรรมของมนุษย์ได้ถูกพระผู้เป็นเจ้ากำหนดไว้แล้ว โดยที่มนุษย์ไม่รู้

1. กำหนดสภาวะที่ตายตัว เช่น ความสูง เล็กใหญ่ รูปร่าง ลักษณะต่างๆ มนุษย์ สัตว์ พืช ระบบสุริยจักรวาล ดাঁซาว

2. การกำหนดสภาวะเพื่อทดลอง ได้แก่ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคล ซึ่งไม่คาดคิด การประสบอุบัติเหตุโดยบังเอิญ เช่น การได้รับโชคลาภ ความรับผิดชอบเกี่ยวกับสภาวะนี้คือ ต้อง รอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ประมาทเดินเล่น แล้วค่อยมอบหมายต่อพระเจ้า

3. การกำหนดสภาวะแบบเลือกเฟ้น คือ สภาวะการกำหนดมาแล้วของพระองค์ เป็นสิ่งสำคัญสิ่งชั่ว ให้เลือกปฏิบัติหรือเลือกทางเดินที่ถูกต้อง รวมทั้งการภักดีพระผู้เป็นเจ้า และ แนวทางการดำเนินชีวิต

ชั่วโมงที่ 2 หลักปฏิบัติศาสนกิจ (ฟิกฮฺ)

วิชาฟิกฮฺ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ เป็นการบังคับภาคปฏิบัติ ในการประกอบศาสนากิจ สำหรับบุคคลที่บรรลุนิติภาวะตามหลักของศาสนาอิสลามหรืออาจกล่าวได้ว่าด้วยเรื่อง ฮุกุม (กฎข้อบังคับ) ในการปฏิบัติศาสนากิจ (บทบัญญัติ) มีทั้งหมด 5 ประการ

1. การกล่าวปฏิญาณตนว่า “ อัซฮาดุอัลลาฮิลลาฮ่าอิลลัลลอฮฺ ว่า อัซฮาดุอันน้ามุฮัมมัดัตร์รอซูลัลลอฮฺ”

แปลว่า ข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ข้าพเจ้าจะกราบไหว้โดยเที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮฺองค์เดียวและข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนว่า แท้จริงนบีมุฮัมมัดเป็นศาสนทูต (ร่อซูล) ของอัลลอฮฺ

2. การปฏิบัติละหมาดวันละ 5 เวลา
3. การบริจาคซะกาต (ทรัพย์หรือทานบังคับ)
4. การถือศีลอดหรือถือบวชในเดือนรอมฎอน
5. การประกอบพิธีฮัจย์ที่นครมักกะฮฺ สำหรับผู้ที่มีความสามารถ

ด้านการศึกษาหาความรู้

จำเป็นที่มุสลิมทุกคนต้องศึกษาหาความรู้และจำเป็นต้องสนับสนุนให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแลศึกษาหาความรู้ นั้น นักปราชญ์มุสลิมแบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ศึกษาด้านฟรัดูอัยนฺ คือ สิ่งบังคับให้ที่มุสลิมทุกคนจำเป็นต้องศึกษาโดยไม่มีทางเลือกผ่อนผัน ทั้งนี้เพื่อให้มุสลิมสามารถปฏิบัติศาสนากิจได้ถูกต้องในบทบัญญัติของศาสนาเกี่ยวกับการศรัทธา การปฏิบัติหน้าที่พึงปฏิบัติต่อสังคมที่อยู่ร่วมกัน คุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งรู้ประวัติของศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) เพื่อมุสลิมจะได้ดำเนินชีวิตตามแนวทางและขอบเขตของศาสนาในทุกๆ ด้าน และการศึกษาฟรัดูอัยนฺ จำเป็นต้องเป็นรายบุคคล นอกจากบุคคลที่วุฒิภาวะด้านร่างกายไม่พร้อม

2. ศึกษาด้านฟรัดูกิฟายะฮฺ คือ ศาสนบัญญัติส่วนรวม เช่นทำหน้าที่มุสลิม จัดการเกี่ยวกับเรื่องคนตาย (ญะนาซะฮฺ) การละหมาดร่วมกัน (ญะมาอะฮฺ) การกำกับให้ทำความดี ห้ามกระทำความชั่ว ในการศึกษาหาความรู้ในด้านวิชาชีพต่างๆ สายสามัญ

หลักการปฏิบัติ 5 ประการ

1. การกล่าวคำปฏิญาณ

การกล่าวคำปฏิญาณ คือ การยืนยันด้วยวาจาว่า “ไม่มี พระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และท่านศาสดามุฮัมมัด เป็นศาสนทูตของพระองค์” การที่บุคคลผู้หนึ่งได้ประกาศยืนยัน

คำนี้ออกมานั้นย่อมหมายถึงว่า นับแต่นี้เป็นต้นไปเขาพร้อมแล้วที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมหรือกฎระเบียบต่างๆ ที่ผู้เป็นเจ้าของได้กำหนดไว้ในอิสลาม ด้วยการจะเคารพภักดีต่อผู้เป็นเจ้าของอันเที่ยงแท้แต่เพียงองค์เดียว โดยจะไม่ไปเคารพกราบไหว้ภูตปิศาจ หรือว่าเจวีศรูปเคารพต่างๆ พร้อมกันนั้นก็ปฏิบัติตนไปตามที่พระองค์ใช้และเลิกละในสิ่งที่พระองค์ห้าม พร้อมกับจะดำเนินชีวิตไปตามแบบอย่างของท่านศาสดา ซึ่งได้ทั้งแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ดียิ่งไว้ให้แก่มุสลิม

2. การนมาซ

นมาซ ภาษาอาหรับเรียกว่า “อัส - เตะลาฮ์” คำว่านมาซเป็นภาษาเปอร์เซีย แปลงมาภาษาไทยว่า ละหมาด การนมาซคือการเคารพกราบไหว้ต่อผู้เป็นเจ้าของด้วยอิริยาบถต่างๆ เป็นหลักธรรมภาคบังคับข้อที่ 2 ที่ผู้เป็นมุสลิมทุกคนจะปฏิบัติทุกวันวันละ 5 เวลา คือ ก่อนฟ้าสว่าง บ่าย เย็น หัวค่ำ คล้อยค่ำ การนมาซจะช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้ปฏิบัติให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วอยู่เสมอ เป็นสิ่งคอยยับยั้งผู้คนมิให้ไปกระทำความผิดบาปต่างๆ เป็นสายใยที่ผูกพันมนุษย์ไว้กับผู้เป็นเจ้าของ เป็นแสงสว่างที่นำความรักและเมตตาจากพระองค์ลงมาสู่พวกเรา

การนมาซวันละ 5 เวลา จะช่วยสกัดกั้นความคิดและการกระทำที่ไม่ดีงามต่างๆ อย่างเป็นระบบต่อเนื่องในรอบวัน มันทำให้คนนมาซไม่กล้าจะไปเสพสุรายาเมา ล่วงในกาม ลักขโมย คดโกง ทูจริตคอร์รัปชั่น ตลอดจนทำมาหาเลี้ยงชีพไปในทางที่ขัดกับศีลธรรม เพราะพวกเขาต้องคอยระมัดระวังทั้งร่างกายและทรัพย์สินไม่ให้ไปกระทบกับความผิดบาปที่ผู้เป็นเจ้าของได้ห้ามไว้

สรุปแล้ว นมาซจะเป็นสิ่งที่คอยยับยั้งผู้คนมิให้ไปกระทำความชั่วช้า ผิดบาปและลามกอนาจารต่างๆ

และการนมาซแต่ละครั้งก็ไม่ต้องใช้อามิสเครื่องเช่น เช่น เป็ด ไก่ ดอกไม้ รูปเทียนมาเป็นเครื่องประกอบการแต่อย่างใด เพราะผู้เป็นเจ้าของไม่เคยต้องการสิ่งเหล่านี้จากมนุษย์ หากแต่ต้องการเพียงให้เขาเคารพเชื่อฟังด้วยการละชั่วประพฤติดีดีตามที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของพระองค์ แล้วดำเนินชีวิตไปตามแบบอย่างแนวทางของท่านศาสดาอย่างแน่วแน่มั่นคงเท่านั้น ด้วยความเป็นจริงแล้ว มนุษย์จะเคารพกราบไหว้พระองค์หรือไม่ ล้วนไม่มีผลลบหรือบวกใดต่อพระองค์ทั้งสิ้น จะมีแต่ตัวของมนุษย์นั่นเองที่จะเป็นผู้เก็บเกี่ยวผลแห่งการเชื่อฟังและไม่เชื่อฟังเหล่านั้นไป

การนมาซจะทำที่บ้านหรือมัสญิดก็ได้ จะทำคนเดียวหรือรวมกันหลายๆ คนก็ได้ แต่การทำรวมกันที่มีมัสญิดเป็นสิ่งประเสริฐกว่า เพราะจะทำให้มีโอกาสได้พบปะสังสรรค์และนำมาซึ่งความสามัคคีกลมเกลียวของผู้คนในสังคม ส่วนคนที่ เป็น อิมามผู้นำนมาซนั้น จะเป็นใครก็ได้ ขอเพียงเป็นคนมีคุณธรรมความรู้ในหลักการศาสนาดีกว่าคนอื่นเท่านั้น และไม่ว่าเขาผู้นั้นจะยิ่งใหญ่มาจากไหนก็ตาม ถ้าไม่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวมานี้ ก็ต้องไปยืนนมาซตามหลังอิมามผู้มีคุณธรรมครั้งโดยคุณภาพ ฉะนั้นการได้มาซึ่งอิมามผู้นำนมาซหรือนำสังคมในทัศนะของอิสลามนั้น จึงให้คัดเลือกเอามาจากผู้ที่มีคุณธรรมความรู้สูงกว่าผู้อื่นเป็นประการสำคัญ

3. การถือศีลอด

การถือศีลอด เป็นหลักธรรมภาคบังคับข้อที่ 3 จากหลักการปฏิบัติ 5 ประการ มัน เป็นหลักธรรมที่ผู้เป็นเจ้าของได้เคยส่งลงมายังบรรดาศาสดาและประชาชาติต่างๆ ก่อนหน้านั้นมานานแล้วเช่นกัน ซึ่งมันเป็นที่ยุ้จักกันดีในหมู่ชาวคริสต์และชาวยิวผู้ได้รับคัมภีร์และหลักธรรมนี้มาก่อน ชาวอินเดียโบราณทุกคนรู้จักกันดีในอากรนามว่า “อนสน” (อะนะสะนะ อน + อสน - การไม่กิน การอดอาหาร) อันหมายถึงการบำเพ็ญตบะด้วยการอดอาหารเพื่อหวังจะได้รับ ความโปรดปรานจากพระเป็นเจ้าของเจ้าแล้วประทานในสิ่งที่ตนปรารถนา

แต่การถือศีลอดในอิสลาม คือ การละเว้นจากการกิน การดื่ม การเสพ การร่วมเพศ การนินทา การพูดจาเหลวไหลไว้สาระ ตลอดจนการประพฤติดิบดาปทุกประการ การถือศีลอด นอกจากจะเป็นการชักพอกจิตใจให้ผ่องแผ้วแล้ว ยังเป็นการฝึกตนให้มีความอดทนต่อการ ยั่วยวนของกิเลสตัณหา แล้วนำมาซึ่งความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่นไม่ว่าจะอยู่ในที่ลับหรือที่แจ้งก็ตาม ดังนั้น การอดอาหารจึงมิใช่เป้าหมายหลักของการถือศีลอดแต่อย่างใด เพราะว่า ถ้าผู้ใดอดอาหารแล้ว แต่เจายังอดที่จะไปปดมดเท็จและอิจฉาริษยาตลอดจนด่าทอให้ร้ายผู้อื่น ไม่ได้แล้ว เขานั้นก็ไม่ได้อะไรจากการอดอาหารหรือถือศีลอดนั้น นอกเสียจากความผิวกะ หายไปแต่อย่างเดียว

การถือศีลอดเป็นหน้าที่อันจำเป็นที่มุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติ นอกจาก เด็ก คนชรา แม่ลูกอ่อนที่กำลังให้นมลูกหรือกำลังตั้งครรภ์ คนป่วย คนเดินทาง คนทำงานหนัก การถือศีลอดกระทำกันในเดือนเราะมะฎอน อันเป็นเดือนที่ 9 ทางจันทรคติระยะเวลาของการถือศีล อด มีจำนวน 29 วัน หรือ 30 วัน เริ่มตั้งแต่รุ่งสางไปจนถึงดวงอาทิตย์ตก การถือศีลอดเป็นเวลา หนึ่งเดือนนั้น มีต่างกับการเข้าค่ายอบรมประจำปีนั่นเอง มันทำให้ผู้ถือศีลอดได้โอกาสทบทวน ถึงพฤติกรรมของตนที่ผ่านมาในรอบปีว่าได้มีการพัฒนาและปรับปรุงตัวเองไปมากน้อยเพียงใด ซึ่งก็นับเป็นโอกาสอันดีของผู้ที่ปรารถนาจะกลับตัวหรือเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจไปในทางที่สูงขึ้น ด้วยการเริ่มต้นชีวิตใหม่ยังจุดนี้ อนึ่งในขณะที่ถือศีลอด ไม่ได้ห้ามกลืนน้ำลายอย่างที่มีมักจะเข้าใจ กันแต่อย่างใด

4. การจ่ายชะกาต

ชะกาต หมายถึงทรัพย์สินส่วนเกินจำนวนหนึ่ง ที่มุสลิมต้องจ่ายให้คนแก่คนที่มี สิทธิได้รับเมื่อครบรอบปี ทรัพย์สิน ที่ต้องจ่ายชะกาตมีดังนี้ เงินตราเงินแท่ง ทองคำ ปศุสัตว์ ผลิตผลทางการเกษตร ซึ่งถ้ามีจำนวนถึงพิกัดอัตราแล้วจะต้องจ่าย ชะกาต เช่น เงินตรา ต้อง บริจาค 2.5 % สินแร่ 20 % พืชผลที่ได้มาจากการใช้น้ำฝน 10 % ถ้าใช้พลังงานทดน้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง 5 % นอกจากนั้นแล้ว ผู้ที่มีทองรูปพรรณสะสมไว้ ถ้าถึงพิกัดอัตราก็ต้องจ่ายด้วย (แต่ จ่ายเพียงครั้งเดียว) แต่ถ้าเกินจากนั้น ส่วนที่เกินจ่ายเป็นรายปี ส่วนผู้ที่มีสิทธิได้รับชะกาต คือ คนยากจน (รวมทั้งคนพิการ) คนอนาถา เจ้าหน้าที่ดูแลทุนชะกาต คนที่เพิ่งเข้ารับอิสลามซึ่งอยู่ในสภาพที่สิ้นไร้ การไถ่ทาสหรือเชลยศึก คนมีหนี้สินสิ้นพันตัว คนพลัดถิ่นหรือคนเดินทาง (ที่

ไม่มีคำพาหะ กลับภูมิลำเนาเดิม) และเพื่อกิจการในวิถีทางของพระเจ้า (ซึ่งรวมทั้งก้านศาสนา และสาธารณประโยชน์ทางสังคมด้านต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล บ่อน้ำ ทางเดิน ฯลฯ) มุสลิมคนใดมีทรัพย์สินเหลือใช้แล้วไม่บริจาคชะกาต การกระทำของเขาผู้นั้นเท่ากับเป็นการประกาศสงครามกับผู้เป็นเจ้าของ เป็นการคดโกงหรือลักขโมยทรัพย์สินของเงินยากคนจน อันจะทำให้พระองค์ไม่ยอมรับมรดกผลในการนมาซและถือศีลอดของเขา

สรุปแล้ว ชะกาตจึงเป็นเครื่องชำระล้างทรัพย์สินที่เหลืออยู่ให้บริสุทธิ์ ช่วยลดช่องว่างทางชนชั้น เป็นยาสมานบาดแผลทางสังคม เป็นตัวเชื่อมสายสัมพันธ์ทางเครือญาติ ช่วยขัดเกลาความตระหนี่เหนียวแน่น เป็นแสงเทียนแห่งความหวังของผู้สิ้นไร้

5. การทำฮัจญ์

การทำฮัจญ์ เป็นหลักธรรมข้อสุดท้ายของหลักปฏิบัติ มันเป็นข้อกำหนดที่มุสลิมผู้บรรลุนิติภาวะทั้งชายและหญิง ที่มีความสามารถ จะต้องไปทำฮัจญ์อย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิต โดยที่บุคคลผู้นั้นจะต้องอยู่ในสภาพที่พร้อมทั้งในด้านการเงินและสุขภาพ ตลอดจนการคมนาคมที่ปลอดภัย พิธีฮัจญ์กระทำกัน ณ เมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางจิตตานุภาพสำหรับมุสลิมทั่วโลกได้มาพบปะกันประจำปี โดยที่มุกคนต่างอยู่ในสถานภาพเดียวกันหมด ผู้ชายแต่งกายด้วยผ้าขาว 2 ผืน (นุ่งกับห่ม) ผู้หญิงแต่งกายด้วยการคลุมศีรษะเหลือเพียงใบหน้าและฝ่ามือ จากลักษณะการแต่งกายเช่นนี้ จึงทำให้ไม่รู้ว่าเป็นสามัญชนธรรมดาหรือว่าพระราชผู้สูงศักดิ์ ผู้มาทำฮัจญ์จะอยู่ภายใต้สถานที่และวันเวลาตลอดจนกฎระเบียบเดียวกันหมด ไม่มีใครได้รับสิทธิพิเศษข้อใดหรือว่าให้มาทำในเวลาอื่นได้ตามแต่สะดวก จากกฎเกณฑ์เช่นนี้ทำให้ทุกคนได้ตระหนักถึงว่าที่แท้แล้ว มนุษย์ทุกคนล้วนมีฐานะและศักดิ์ศรีในความเป็นคนที่เท่าเทียมกันทั้งสิ้น (จะต่างก็ตรงที่ดวงจิตของใครใสสะอาดกว่าเท่านั้น) ดังนั้น การทำฮัจญ์จึงช่วยชะล้างจิตใจที่ฝังแน่นนอนอยู่ด้วยความมโหฬารและการยึดมั่นในเผ่าพันธุ์วงศ์ตระกูลของผู้คนได้เป็นอย่างดี

การที่อิสลามบัญญัติให้มุสลิมไปทำฮัจญ์ ก็เพื่อให้เขาทั้งหลายได้มีโอกาสพบปะพี่น้องของเขาแล้วแลกเปลี่ยนทัศนะประสบการณ์ ตลอดจนตามไล่ถึงทุกข์สุขของกันและกันที่อยู่ยังภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพิ่มเติมไฟศรัทธาให้หนักแน่นมั่นคงยิ่งขึ้น ที่สุดแล้วก็เพื่อจะรวมจิตใจของบตวิถีของมวลมนุษยชาติให้เป็นหนึ่งเดียวกันนั่นเอง ฉะนั้นการไปทำฮัจญ์จึงมิใช่เพื่อไปกราบไหว้บูชาก้อนหินหรือไปล้างดั่งที่พี่น้องเราบางคนเข้าใจ เพราะความผิดพลาดที่ได้ถูกบันทึกลงไปแล้ว ย่อมไม่มีผู้ใดจะลบล้างได้ถอนมันได้

ความผิดพลาดที่เราได้ล่วงเกินต่อพระเจ้า ไม่ว่าจะหนาหนักมาสิ้นแผ่นดินขนาดไหน พระองค์ก็ยังอภัยให้เราได้ แต่ถ้าเป็นความผิดพลาดที่เราได้ล่วงเกินมนุษย์แล้ว แม้จะเล็กน้อยบางเบาเท่าเมล็ดหญ้าเมล็ดรวงขนาดไหน ก็ไม่มีใครจะอภัยให้เราได้ นอกจากบุคคลที่ถูกล่วงเกินจะอภัยให้เท่านั้น

ลักษณะโดยสรุปของอิสลาม

1. เป็นศาสนาที่มีหลักธรรมในพระเจ้าองค์เดียว (ที่ไม่มีการแบ่งภาคหรือว่าอวตารลง มาเกิดเป็นกึ่งเทพกึ่งมนุษย์ในศาสนาฮินดูและคริสต์ หากแต่พระองค์ทรงไว้ซึ่งเอกภาวะอัน ยิ่งใหญ่ที่ซึมแทรกปรกแผ่ไปทั่วสกลจักรวาล)

2. มิใช่ศาสนาที่เพิ่งเกิดใหม่ แต่เป็นศาสนาที่สืบสานต่อเนื่องมาจากศาสดาท่านก่อนๆ (โนอาห์ อับราฮัม โมเสส เยชู ฯลฯ)

3. (ฉะนั้นจึง) เคารพนับถือศาสนา – นบีทุกท่าน (ทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏนาม ในอัล – กุรอาน) ที่มาก่อนศาสดามุฮัมมัดอย่างเท่าเทียมกัน

4. หลักธรรมทุกข้อ ได้บัญญัติขึ้นโดยผู้เป็นเจ้าของผู้เดียว ซึ่งปรากฏอยู่ในอัล- กุรอานอันเป็นวจาของพระองค์ (ที่ส่งลงมาในลักษณะของการวะหฺยูศรฺุดี โดยตรง) และอัล – หะดีษ อันเป็นวจาของศาสดา (ที่ได้เทศนาสั่งสอนไปตามที่พระเจ้าได้โอ้อวม – วิวรณ์หรือ เปิดเผยยังดวงจิตของท่าน ให้ได้รู้ในบทบัญญัติและหลักธรรมต่างๆ ของพระองค์ที่ได้บัญญัติไว้ 46/9) ไม่มีคนหนึ่งคนใดได้รับผลทั้งดีและร้ายจากบทบัญญัติเหล่านี้อย่างเท่าเทียมกันหมด

5. มุสลิมไม่ว่าหญิงหรือชาย จะต้องทำหน้าที่ทั้งสองด้าน (หรือเป็นทั้งพระและ ขมารวาสอยู่ในตัวคนเดียวกัน) นั่นคือ นอกจากทุกคนจะต้องห้ามหากินถือครองทรัพย์สิน และมี บุตร ภรรยา – สามี (เป็นภาคมนุษย์กับสังคมและธรรมชาติทั้งมวล) แล้ว เขาจะต้องทำการ นมาซ จ่ายซะกาต ถือศีลอด ไปทำฮัจญ์ (เป็นภาคมนุษย์กับพระเจ้า) ในขณะเดียวกันด้วย

6. ในภาคพันธะระหว่างมนุษย์กับพระเจ้านั้น ทั้งหญิงและชายต่าง มีหน้าที่จะต้อง ปฏิบัติต่อพระองค์ตามที่ได้กำหนดไว้โดยไม่มีข้อยกเว้นหรือแตกต่างกันแต่อย่างใด และจะได้รับ การตอบแทนหรือบรรลุลผลแห่งการกระทำไปอย่างเท่าเทียม

7. มุ่งสอนให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสมเรียบง่าย ห้ามกินอยู่หรือใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย ไม่ว่าเขาผู้นั้นจะร่ำรวยขนาดไหนก็ตาม

8. ในอิสลามไม่มีกำหนดวันหมดอายุความของผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดจะ พ้นไปได้ก็ต่อเมื่อได้รับการตัดสินลงโทษ หรือได้มีการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าทุกข์เรียบร้อยแล้ว เช่น ผู้ที่ทำการฆาตกรรมผู้อื่นโดยเจตนา จะพ้นผิด (ทั้งโลกนี้และโลกหน้าอันสาหัส) ไปได้ ก็ต่อเมื่อได้ถูกตัดสินให้ตายตกไปตามกันเท่านั้น ไม่ใช่หนีไป 20 ปีแล้วถือว่าพ้นผิดหรือ หมดอายุความ

9. อิสลามถือว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาในสภาพบริสุทธิ์(ดัจมาขาว) ที่ไม่มีดี- ชั่ว – บุญ – บาป ติดตัวมาแต่กำเนิด ดังนั้นจึงไม่มีพิธีล้างบาปในอิสลาม

10. ความดีเลวของมนุษย์ไม่ได้ติดตัวมาแต่ก่อนเกิด แต่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อม หรือสังคมเป็นตัวกำหนด

11 คนที่ดีที่สุดในทัศนะอิสลาม ไม่ใช่คนชาติใดชาติหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้ที่มีความยำเกรง (โดยการปฏิบัติตามคำสั่งห้ามและใช้ของ) พระเจ้ามากที่สุดเขาผู้นั้นคือคนที่ดีที่สุด ฉะนั้น คนอาหรับจึงไม่ได้พิเศษไปกว่าคนชาติอื่นและคนชาติอื่นก็ไม่ได้พิเศษไปกว่าคนอาหรับ

12. อิสลามไม่มีการตั้งนักบุญ (โตะวลี) หรือมนุษย์คนหนึ่งคนใดให้เป็นตัวแทนหรือสื่อกลางในการเข้าหาพระเจ้า (ฉะนั้น เมื่อใครมีความขัดแย้งขัดข้องคับแค้นอะไร ก็สามารถขอความช่วยเหลือผ่านทางพระองค์ได้โดยตรงตลอดเวลา โดยไม่ต้องอาศัยผู้ใดมาคอยเป็นสื่อกลาง – หรือโดยไม่จำกัดว่าเขาผู้นั้นจะเป็นคนเชื้อชาติศาสนาอะไร

13. อิสลามไม่แยกการเมืองออกจากศาสนา เพราะศาสนากับการเมืองคือเนื้อเดียวกัน (ดังจะเห็นได้จากกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคมล้วนวางพื้นฐานหรือมาจากหลักธรรมของศาสนาแทบทั้งสิ้น) การมุ่งปฏิบัติต่อพระเจ้าโดยปฏิเสธที่จะเคลื่อนไหวไปกับขบวนการทางสังคม ย่อมเป็นที่ต้องห้ามในอิสลาม ส่วนการเคลื่อนไหวไปกับขบวนการทางสังคมจนลืมการปฏิบัติภักดีต่อพระเจ้า ถือเป็นความล้มเหลวของชีวิต ถ้าผู้ทรงธรรมมุ่งแต่กิจกรรมของโลกหน้าแล้วปล่อยให้ผู้ไร้ธรรมเข้าบริหารกิจการของโลกนี้ สังคมก็นับวันดิ่งลงสู่กันเหว

ชั่วโมงที่ 3 ประวัติศาสตร์

การสร้าง

พระผู้เป็นเจ้าของทรงสร้างโลก ทรงสร้างระบบจักรวาล การสร้างเจ็ดฟ้าและเจ็ดชั้นแผ่นดิน ทรงสร้างระบบนิเวศน์ ทรงสร้างสวรรค์ ทรงสร้างนรก พระองค์ทรงสร้างวิญญาณของมนุษย์ ทรงสร้างฉันทะ ทรงสร้างลาอิกะฮ์ ทรงสร้างชัยตอน

การสร้างมะลาอิกะฮ์

พระองค์ทรงสร้างมาจากแร่ดิน มีจำนวนมากมาย พระองค์ทรงปิดบังไม่ให้มนุษย์มองเห็นมะลาอิกะฮ์ แต่บางครั้งพระองค์ก็ทรงเปิดเผยให้มนุษย์บางคนมองเห็นได้ และสัมผัสได้ เป็นครั้งคราวโดยการที่มะลาอิกะฮ์ จำแลงกายในรูปของมนุษย์ได้ พวกเขาไม่มีอำนาจ ที่จะให้คุณและให้โทษต่อผู้ใด มะลาอิกะฮ์ มีหน้าที่รับใช้พระเจ้าอย่างเด็ดขาดตามคำบัญชาของพระเจ้า โดยไม่ต้องตั้งและขัดขืน

ฉันทะเป็นสิ่งทีพระเจ้าสร้างมาจากเปลวของไฟคล้ายกับมนุษย์จะมีฉันทะประพฤติดีและประพฤติชั่ว มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่ฉันทะสามารถมองเห็นมนุษย์ได้ มีการสืบพันธ์เหมือนกับมนุษย์ทุกอย่าง มีทั้งฉันทะประพฤติความดี และฉันทะประพฤติความชั่ว

ชัยตอน เป็นสิ่งที่พระเจ้ามาจากไปคุณลักษณะของชัยตอน

1. ยั่วให้มนุษย์และฉันทะทำความชั่ว
2. เป็นผู้ทรยศต่ออัลเลาะห์
3. มีอยู่จำนวนมากและสามารถซึมเข้าไปถึงหัวใจของมนุษย์ได้
4. ที่อยู่ของเขาเป็นนรก

มนุษย์ เป็นสิ่งที่พระเจ้าสร้างมาจากดินโคลนมนุษย์คนแรกชื่อว่า อาดัม เป็นศาสดาท่านแรกของศาสนาอิสลาม พระเจ้าทรงมีโอกาสนำหน้ามะลาอิกะฮ์ไป นำดินมาจากทุกแห่งต่าง ๆ ในโลก โดยเอาเนื้อดินทุกสีทุกชนิด ผสมกับน้ำทุกรส บั้นเป็นรูปร่างมนุษย์ และพระองค์ทรงเป่าวิญญาณแล้ว ก็บังเกิดมีเลือดเนื้อ กระดูก เส้นเอ็น ครบครัน เมื่อวิญญาณ แล่นไปทั่วร่างกายแล้วร่างนั้นก็รีบลุกขึ้นยืนหมุนตัวไปทางซ้ายและขวา แล้วเคลื่อนไปข้างหน้า นั่นแหละมนุษย์คนแรกประเสริฐโดยสมบูรณ์

เมื่อสร้างอาดัมเรียบร้อยแล้ว พระเจ้าจึง มีโองการให้บรรดามะลาอิกะฮ์ต่างก็ก้มลงทำความเคารพนบิอาดัม โดยรอบแต่อิบลิส (ชัยตอน) แสดงท่าขัดขืนไม่ยอมเคารพนบิอาดัม

หลังจากนั้นท่านนบิอาดัมรู้สึกเปลี่ยวใจไม่มีเพื่อน จึงขอเพื่อนจากพระเจ้า พระเจ้าได้ตั้งกระดุกซึกโครงของอาดัมด้านซ้ายออกมา 1 ซึก และสร้างเพื่อนให้เป็นเพศหญิงชื่อ

ว่า เขาว่า ทั้งสองได้สมรสกัน (นิกะห์) ถูกต้องตามความประสงค์ของพระเจ้า เป็นเพื่อนคู่คิดกับมาและเป็นสามัคคีภรรยาคู่แรกในโลก

จากนั้นซัยตอน (อิบลิส) เมื่อทราบข่าวว่าอาดัมกับ เขาว่าอยู่กันอย่างมีความสุข สำราญอยู่ในสวนสวรรค์ ก็พยายามพุดหวานล่อมเพื่อล่อลวงให้คนทั้งสองประพฤติดื้อต่อคำสั่งของพระเจ้าเป็นเจ้า ครั้นได้โอกาสจึงเล็ดลอดเข้าไปในสวรรค์ และพยายามให้อัดัมกับเขาว่าอับริโภคสิ่งที่พระเจ้าห้าม

ในสิ่งที่พระเจ้าห้ามบริโภคนผลไม้ชนิดนี้ ซัยตอนสาบานว่าคำพูดที่ว่าบริโภคนผลไม้ชนิดนั้นแล้ว ทั้งสองจะมั่นคงอยู่ในสวนสวรรค์ไปถาวรตลอดกาลและจะได้เป็นมะลาอิกะฮ์ ท่านทั้ง 2 หลง เชื่อได้กินผลไม้ชนิดนี้ยังไม่ทันจะตกถึงท้องเครื่องอาภรณ์ที่ปกปิดร่างกายของท่านทั้ง 2 กับหลุดร่วงออกจากร่างกาย ทั้งสองรีบวิ่งวนเวียนรอบๆ ดันไม้ในสวรรค์เพื่อหาใบไม้ปกปิดร่างกายของตนเอง เพราะความอายในที่สุด พระเจ้ามีบัญชาให้มะลาอิกะฮ์ ชื่อ ญิบรีล นานบีอาดัม เขาว่า และซัยตอน (อิบลิส) ลงมาอยู่บนโลกคุณานี้ เป็นเพราะว่าจากฝ่าฝืนคำสั่งของพระองค์

หลังจากนั้นทั้งสองก็มีบุตรเป็นแฝดชาย - หญิง ท้องแรก และท้องสอง เป็นแฝดเช่นกัน ชายหญิงจับแต่งงาน สลับคู่ท้องแรก ท้องสอง แพร่เผ่าพันธุ์มนุษยชาติต่อมา

หลักจากท่านศาสดาอาดัมเสียชีวิตแล้ว ศาสนาเสื่อมโทรมลง พระเจ้าได้สร้างศาสดาขึ้นมาอีกชื่อวานบี อิดริส เป็นบุตรสืบเชื้อสายมาจาก บุตรนบีซิด เป็นบุตรนบีอาดัม เพื่อเผยแผ่ศาสนา อายุได้แค่ 82 ปี ได้ขึ้นสวรรค์โดยมิได้เสียชีวิต ท่านได้กำหนดวันอีด วันทำกุรบานและวันสำคัญประจำสัปดาห์

และหลังจากนั้นมีนบีหลายท่านๆ นักปราชญ์ กล่าวว่าประมาณ 124,000 ท่าน ท่านสุดท้ายคือ นบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) ซึ่งหลังจากนั้นจะไม่มีนบีอีกแล้ว นบีที่ถูกคัดเลือกลงชื่อไว้ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานมีทั้งหมด 25 ท่าน

พระองค์ทรงสร้างระบบจักรวาลระบบนิเวศน์ ทรงสร้างสัตว์ต่างๆ ไว้ให้ได้ใช้ประโยชน์ในหน้าที่ของตน

พระองค์ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย แล้วพระองค์มิได้ปล่อยปละละเลยพระองค์ทรงกำหนดระเบียบระบบการจัดการบริหารให้เป็นไปตามแนวทางที่สมดุและถูกต้อง

ประวัติท่านศาสนานบีมุฮัมมัด (ช.ล)

ก่อนที่จะเรียนรู้ชีวประวัติย่อของท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ก็ควรจะได้อ่านถึงถิ่นประเทศ และประวัติย่อของชนชาติอาหรับไว้บ้าง อาหรับเป็นแหลมใหญ่อยู่ทางตะวันตกของทวีปเอเชีย มีเนื้อที่ประมาณเศษหนึ่งส่วนสามของทวีปยุโรป แคว้นใหญ่ที่เป็นบ่อเกิดของศาสนาอิสลาม คือ "ฮิยาซ" ตั้งอยู่ทางตะวันออกของทะเลแดง มีเมืองที่สำคัญสองเมืองคือมักกะห์ เป็นเมืองถิ่นกำเนิดของนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) และเป็นที่ตั้งของกะอ์บะห์ ส่วนมาดีนะห์นั้นเป็นถิ่นถอยยพหลบภัย ทั้งเป็นศูนย์กลางแห่งการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม เป็นนครที่ท่านใช้ชีวิตในบั้นปลาย และเป็นที่พักพิงของท่าน

เมื่อ ค.ศ. 570 เป็นปีที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ได้ปฏิสนธิ ณ นครมักกะห์ ตรงกับวันจันทร์ที่ 12 เดือนร่อบีอ์ลเอาวัล ท่านถือกำเนิดมาในตระกูลกูเรส ซึ่งเป็นตระกูลที่มีเกียรติสูงในชนชาติ อาหรับเมื่อพระองค์ประสูติมีศุภนิมิตเกิดขึ้นมากมาย อาทิ พระวรกายมีรัศมีสว่างไสว ปราสาทเจ้าเมืองกีสรอพังทลาย ไฟที่เจ้าเมืองฟาริชซึ่งจุดไว้เพื่อกราบไหว้ก็ดับหมด พระวรกายสะอาด ยุคนั้นเป็นระยะที่โลกตกอยู่ในยุคมือ คีลธรรม วัฒนธรรม ความศรัทธาของมนุษย์เสื่อมโทรมถึงระดับต่ำสุด และผันผวนจากความศรัทธาเดิมในพระเจ้าองค์เดียว มาเป็นศรัทธาเทวรูป และสิ่งอื่นๆ แม้ในนครมักกะห์ซึ่งเป็นที่ตั้งกะอ์บะห์ก็เต็มไปด้วยสิ่งสักการะนานาชนิด

ท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) กำพร้าบิดาเมื่ออยู่ในครรภ์มารดาเพียง 2 เดือน มารดาของท่านเสียชีวิตที่นครอับวาล์ ท่านจึงกำพร้ามารดาเมื่อพระองค์มีอายุ 6 ขวบ และสูญเสียปู่เมื่ออายุ 8 ขวบ วิถีชีวิตของท่านในตอนต้นค่อนข้างน่าเศร้า เพราะพ่อคลอดออกมาจากครรภ์ได้ไม่กี่วันก็ต้องพรางจากมารดา ไปอยู่กับหญิงแม่นมคนหนึ่งมีนามว่า "ฮาสิมะห์" เป็นเวลานาน 4 ปี กลับมาอยู่ในอ้อมอกมารดาได้เพียง 2 ปี มารดาก็ถึงแก่กรรม ท่านอับดุลมุดตอลิบ ผู้เป็นปู่รับเอาไปอุปการะอีก 2 ปี ท่านปู่ก็สิ้นบุญไปอีกคนหนึ่ง จึงต้องไปอยู่ในความอุปการะของลุง คือ อับดุลดอลิบ ผู้มีฐานะค่อนข้างยากจน

พออายุ 12 ขวบ ท่านเดินทางติดตามลุงไปค้าขายยังประเทศชาม (ซีเรีย) โดยปกติแล้วท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) เป็นผู้มีการยาทอ่อนโยน โอบอ้อมอารีย์ เจ้าระเบียบ และรักเด็ก ข้อสำคัญที่สุด คือ เป็นคนซื่อสัตย์ไม่เคยพูดจาเท็จเลยจนกระทั่งได้สมญานามว่า "อัลอะมีน" หมายถึงผู้ซื่อสัตย์เที่ยงธรรม และไว้วางใจได้ ท่านช่วยลุงทำมาหากินด้วยความเหนื่อยยากและไว้วางใจได้ ท่านช่วยลุงทำมาหากินด้วยความเหนื่อยยากและอดทน เพื่อแบ่งเบาภาระของลุงให้น้อยลง ท่านเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติ เพียงพร้อมไปด้วยคุณธรรมต่างๆ จึงเป็นที่รักของลุง เวลาที่ลุงจะไปไหนก็พาไปด้วย จนกระทั่งอายุของท่านได้ 20 ปี การที่ท่านได้มีโอกาสเดินทางไปค้าขายต่างแดนกับลุงบ่อยครั้ง ทำให้ท่านกลายเป็นผู้ที่มีความสันตัดจัดเจนมีความชำนาญในการค้าขายเป็นอย่างดี

เมื่ออายุ 20 ปี กิตติศัพท์แห่งคุณธรรมและความสามารถกล้าหาญของท่าน นางคอตีเยห์ จึงเชิญให้ท่านเป็นผู้จัดการในการค้าของนาง โดยให้ท่านนำสินค้าไปขายยังประเทศซีเรีย ในฐานะหัวหน้ากองคาราวาน ปรากฏว่า การค้าดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และได้กำไรเกินความคาดหมาย จึงทำให้นางคอตีเยห์พอใจในความสามารถ และความซื่อสัตย์ของท่านเป็นอย่างมาก ในที่สุดท่านก็ได้แต่งงานกับนางคอตีเยห์เศรษฐีหม้ายวัย 40 ปี เมื่ออายุของท่านได้ 25 ปี สิ่งแรกที่ท่านนำมูฮัมหมัด (ช.ล.) ได้กระทำภายหลังจากการสมรสได้ไม่กี่วัน คือการปลดปล่อยทาสอิสระ ซึ่งในสมัยนั้นไม่มีใครเคยคิดว่ามีผู้ใดทำได้ เพราะในอารเบียเต็มไปด้วยสิ่งเลวร้าย มีแต่การรีดนาทาเร้น การทารุณกรรมต่างๆ แม้กระทั่งบุตรของตนเอง ถ้าไม่ชอบก็เอาไปฝังเสียทั้งเป็น ประชาชนในยุคนั้นมัวเมาต่อกิเลส หลงไหลต่อวัตถุหาราคะ บ้าคลั่งกามารมณ์ เชื่อถือศรัทธาและสักการะในสิ่งต่างๆ ที่เห็นเป็นสิ่งประหลาดและมหัศจรรย์ ท่านนำมูฮัมหมัด (ช.ล.) เฝ้าใจในสภาพของสังคมเป็นอย่างมาก ปกติท่านเป็นคนช่างคิดและมองการณ์ไกล จึงปลีกตนไปอยู่ในถ้ำ "ฮิรอ์"

เมื่ออายุ 30 ปี ท่านได้เข้าร่วมเป็นหัวหน้า "สหพันธ์ฟูล" คือเป็นองค์การพิทักษ์สาธารณชนกับประชาชน เพราะในสมัยนั้นเต็มไปด้วยความเลวร้าย มีการปล้น แย่งชิง ฉูดคร่ำ และอนาจาร ซึ่งฝ่ายปกครองไม่สามารถจะปราบปรามให้เรียบร้อยได้ จึงได้มีองค์การนี้ขึ้น เพื่อขจัดทุกข์บำรุงให้ประชาชน กิจการประจำวันของท่านคือ ประกอบแต่กุศลกรรม ปลดทุกข์ผู้เดือดร้อน ช่วยเหลือผู้ตกยาก บำรุงสาธารณกุศล

เมื่ออายุ 35 ปี ได้เกิดมีกรณีขัดแย้งในการบูรณะกะอ์บะห์ในการที่จะนำ "ฮายารัลลฮ์ฮ์" (หินดำ) ไปวางไว้สถานที่เดิม อันเป็นเหตุให้เผ่าต่างๆ เกือบรบราฆ่าฟันกันเอง เพราะยงหน้าที่ยังมีเกียรติ ซึ่งต่างก็จะเป็นผู้นำเอาหินดำไปวางไว้ที่เดิม หลังจากการถกเถียงแล้วหัวหน้าเผ่าต่างๆ ก็มีมติว่า ถ้าใครเป็นคนแรกที่ผ่านเข้ามาในมัสยิดทางประตูบ้านี้วัยบะห์ จะให้ผู้นั้นเป็นผู้ชี้ขาด ซึ่งปรากฏว่า ท่านนำมูฮัมหมัด (ช.ล.) เป็นคนเดินเข้าไปเป็นคนแรก ท่านจึงเป็นผู้มีอำนาจในการชี้ขาด แต่แล้วท่านก็แก้ไขให้ทุกเผ่าได้มีโอกาสยกหินดำนั้นร่วมกัน เพื่อเป็นการประนีประนอมกันด้วย โดยท่านเอาผ้าผืนหนึ่งปูลงแล้วท่านก็ยกหินดำลงไปจนบนผืนผ้าให้หัวหน้าเผ่าต่างๆ จับชายผ้าทุกคน แล้วยกขึ้นพร้อมๆ กัน เอาไปใกล้ๆ ที่สถิตหินดำนั้น เสร็จแล้วท่านก็เป็นผู้ยกหินดำไปสถิตไว้ ณ ที่เดิม ทั้งนี้ด้วยซาว์และปฏิภาณอันเจียมแหลมของท่าน

เมื่ออายุ 40 ปี ท่านได้รับวาฮีย์ โดยในตอนแรกได้รับในรูปของความฝันที่เป็นจริง คือไม่ว่าท่านฝันสิ่งใดขณะหลับ ท่านก็จะพบว่ามันเป็นความจริงขณะท่านตื่น หลังจากนั้นท่านได้รับโองการจากพระผู้เป็นเจ้าในถ้ำฮิรอ์ ซึ่งอยู่ ณ ภูเขาลูกหนึ่ง โดยท่าน ยิบรียลเป็นผู้นำมาบอกเป็นครั้งแรก เรียกร้องให้ท่านทำการปฏิรูปสังคม และประกาศให้ประชาชนนับถือพระเจ้าองค์เดียว ท่านจึงเผยแพร่ศาสนาแก่วงศ์ญาติและเพื่อใกล้ชิดเป็นการภายในก่อน ต่อมาท่านได้รับโองการจากพระเจ้าให้ทำการเผยแพร่โดยเปิดเผยบรรดาญาติพี่น้องและประชาชนที่หลงนับถือเทวรูปและสิ่งต่างๆ ก็พากันโกรธแค้น ตั้งตนเป็นศัตรูอย่างรุนแรงถึงกับวางแผนฆ่าและทำลาย

ท่าน แต่ไม่สำเร็จ ท่านก็หาหยุดยั้งการเผยแพร่ศาสนาตามคำสั่งของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าไม่เมื่อพวกศัตรูอย่างรุนแรงถึงกับวางแผนฆ่าและทำลายท่าน แต่ก็ไม่สำเร็จ ท่านก็หาหยุดยั้งการเผยแพร่ศาสนาตามคำสั่งของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าไม่เมื่อพวกศัตรูหาทางทำลายด้วยวิธีรุนแรงไม่สำเร็จ จึงส่งตัวแทนเข้ามาเจรจากับอาบุดอลิบผู้เป็นลุงว่า ขอให้ท่านเลิกประกาศศาสนา ซึ่งลุงก็รับมาเจรจากับท่านนำบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ตามคำขอ ท่านนำบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ตอบว่า “เรื่องนี้หลานยอมไม่ได้ จนกว่าพี่น้องร่วมชาติของหลานเลิกนับถือสิ่งอื่น ๆ แล้วกลับมานับถือพระเจ้าองค์เดียวหรือไม่ก็จนกว่าชีวิตของหลานจะสิ้นสลายไป” เมื่อตัวแทนได้รับคำตอบแล้วก็กลับไปและส่งบรรดาหัวหน้ามาเจรจากับท่านนำบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ใหม่อีก โดยอ้างว่าเพื่อความสันติของประชาชาติ พวกข้าพเจ้าจะยอมทุกอย่าง ถ้าท่านต้องการทรัพย์ก็จะหามาให้ ถ้าท่านต้องการเกียรติก็พร้อมที่จะยอมยกย่องและคารวะท่าน ถ้าท่านต้องการอาณาจักรก็จะแต่งตั้งให้ท่านเป็นกษัตริย์ เพียงแต่ขอให้ท่านเลิกประกาศศาสนาที่ให้กับพระเจ้าองค์เดียวเท่านั้น ท่านนำบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ตอบว่า “เราเสียใจ แม้พวกท่านจะเอาดวงอาทิตย์มาวางบนมือขวาและเอาดวงจันทร์มาวางบนมือซ้าย เราก็ไม่อาจรับข้อเสนอบุญของท่านได้ นอกจากอย่างเดียวคือ ปฏิบัติตามคำสั่งของข้าพเจ้า” (หมายถึงให้พวกท่านเลิกนับถือสิ่งต่าง ๆ มา นับถือพระเจ้าองค์เดียว) เมื่อการเจรจาดกกลางกันไม่ได้ ฝ่ายศัตรูก็เริ่มคุกคามทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ท่านจำต้องสั่งให้สาวกผู้เลื่อมใสลี้ภัยไปอยู่ประเทศอบิสซิเนียตัวท่านต้องอพยพไปอยู่ที่นครมาดีนะห์ตามคำสั่งของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเมื่อวันที่ 12 เดือนร่อบิอุลเอาวัล เรียกว่า ฮิจเราะห์ หรือปีแห่งการโยกย้ายลี้ภัย ศักราชอิสลามก็เริ่มต้นตั้งแต่นั้น

จากการลี้ภัยมาอยู่ที่นครมาดีนะห์ อับดุลอาซัลกับพวกฝ่ายนครมักกะห์ก็หาทางทำลายพวกที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยได้นำทหารจำนวนหนึ่งพันคนเข้าโจมตีครั้งหนึ่ง ได้เกิดการรบกันขึ้น ณ ท่งบาศีร์ ฝ่ายมุสลิมมีกำลังคนเพียงสามร้อยคนเศษแต่ฝ่ายอัยยัลก็ปราชัยกลับไป ต่อมาได้ยกทัพมาใหม่พร้อมด้วยกำลังพลสามพันคน เข้าโจมตีอีกเป็นครั้งที่สอง สงครามได้อุบัติขึ้น ณ ท่งอุซูดทางตะวันตกเฉียงเหนือของนครมาดีนะห์ ท่านนำบีมุฮัมมัด (ช.ล.) มีกำลังพลเพียงเจ็ดร้อยคน การรบครั้งนี้ทั้งสองฝ่ายต่างก็ล่าทัพกลับไปด้วยความเสียหายอย่างย่อยยับ ส่วนท่านนำบีมุฮัมมัด (ช.ล.) นั้นก็ได้รับบาดเจ็บสาหัส การอพยพหลบภัยมาพักอยู่ที่นครมาดีนะห์นั้น ท่านต้องทำศึกถึงสองด้าน ด้านนอกคืออับดุลชุฟยานกับพวกฝ่ายนครมักกะห์ ด้านในคือพวกทรยศได้แก่พวกยิวฮุตี พวกนัสรอนีและชนเผ่าอื่นๆ ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม ท่านจึงทำการป้องกันนครมาดีนะห์ร่วมกับชนมุสลิมด้วยความหนักใจตลอดมา โดยฝ่ายที่มีไชมุสลิมเป็นไส้ศึกให้กับศัตรู แทบทุกครั้งที่มีกองทัพมาประชิดนครมาดีนะห์ โดยที่ท่านชาญฉลาดและเข้มแข็งทั้งชนมุสลิมในนครมาดีนะห์เคารพรักท่านมาก ต่างก็ร่วมใจกันอย่างเต็มกำลัง จึงป้องกันนครมาดีนะห์เอาไว้ได้

การรบครั้งที่สาม คือ สงครามคือนัดก - การรบครั้งนี้ ฝ่ายอับดุลชุฟยานกับพวก จากนครมักกะห์ผู้รุกราน มีกำลังพลหนึ่งหมื่นคน ท่านนำบีมุฮัมมัด (ช.ล.) มีกำลังพลเพียงสามพันคน

จึงตั้งรပ်อยู่ภายในเมือง ทำการชุดสนามเพละกันทัพศัตรู การรบขับเคี่ยวกันอยู่หลายวัน ทัพของอับดุลซุฟยานโดนพายุและโดนโรคร้ายคุกคามความเสียหายหนัก จึงต้องล่าถอยกลับไป ต่อมาในปีที่ 6 จึงมีการเซ็นสัญญาพักรบ ทำน่านีมีมุฮัมมัด (ช.ล.) ยอมเสียเปรียบในข้อสัญญา เป็นส่วนมากแต่มีเงื่อนไขว่าต้องยอมเปิดเมืองมักกะห์ให้มุสลิมเข้าทำพิธีฮัจย์อุมเราะห์ได้โดยเสรี แล้วท่านก็มีโอกาสนำประชากรเข้าไปทำฮัจย์อุมเราะห์ ณ กะอ์บะห์ตามสัญญา ต่อมาฝ่ายอับดุลซุฟยานละเมิดข้อตกลงโดยเปิดการรุกรานประชากรของท่านก่อน ท่านจึงนำทหารหนึ่งพันคนเข้ายับยั้ง ฝ่ายอับดุลซุฟยานเห็นที่ทำว่าไม่สู้จึงยอมจำนน ท่านจึงเข้าครอบครองมักกะห์ เริ่มประกาศนโรหธรรมทันที ทำให้ชาวมักกะห์ตระหนักในเมตตาจิตของท่านเป็นอย่างมาก ท่านก็ประกาศสั่งสอนสัจธรรมและมนุษยธรรมแก่ประชากรทั่วไป เมื่อประชาชนเข้าใจหลักสัจธรรมและมนุษยธรรมของอิสลามดียิ่งขึ้น อันเป็นผลให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาในหลักการ และระบอบการอิสลาม จึงหลังไหลเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามทวีจำนวนขึ้นเป็นลำดับ นับว่าท่านมีชัยอันยิ่งใหญ่ในครั้งนี้น่าได้ปฏิรูปสังคมจากความเลวร้ายนานาประการให้กลับคืนสู่สภาพมนุษยธรรม ตลอดชีวิตของท่านจึงมีแต่ความยากจน ความเสียสละ ความเมตตาต่อผู้ยากไร้ ในที่สุดท่านก็มีชื่อเสียงและเกียรติยกไปทั่วโลก โดยอาศัยคุณธรรมและหลักมนุษยธรรมเป็นประการสำคัญ ทั้งๆ ที่ท่านได้ชื่อว่า เป็นจอมนักปฏิรูปจอมจักรพรรดิ จอมนักสู้ ท่านก็มีได้ใช้อำนาจใดๆ กับใคร นอกเหนือไปจากหลักมนุษยธรรม เพราะอิสลามห้ามรุกรานและล่วงล้ำสิทธิมนุษยธรรม ยกเว้นกรณีจำเป็นที่ต้องป้องกัน โดยรุกรานดังกรณีสงครามครูเสด หรือที่เรียกว่า สงครามบีลัลละห์ นักรบมุสลิมมีน้อยกว่า แต่ป้องกันจนเอาชนะกองทัพครูเสดได้ ก็เพราะอิสลามสอนไว้ว่า การตายเพื่อป้องกันประเทศชาติศาสนานั้น เป็นการตายที่ได้กุศลสูงและมีเกียรติยิ่ง ฉะนั้นพลรบของท่านนำมุฮัมมัด (ช.ล.) จึงกล้าหาญและเข้มแข็ง

ท่านนำมุฮัมมัด (ช.ล.) ถึงแก่กรรมเมื่อวันจันทร์ที่ 12 เดือนร่อบิอุลเอาวัล ฮิจเราะห์ที่ 10 รวมอายุ 63 ปี ณ นครมาดีนะห์ ต่อมาคืออิฟะห์ทั้งสี่ของท่าน คือ อาบูบักร์ อุมร์ อูสมาน และอาลี ได้รับหน้าที่แทน ด้วยการรับช่วงกันบริหารประเทศโดยวิธีการเลือกตั้งจากประชาชนตามลำดับ หลังจากการมรณกรรมของท่าน ประมาณหนึ่งร้อยปี ในราวศตวรรษที่ 7 จักรวรรดิของอิสลามได้ขยายออกไปไกล จนกระทั่งถึงใจกลางของทวีปยุโรป คือ ฝรั่งเศสสเปนใต้ และสเปนส่วนด้านตะวันออกมาถึงแม่น้ำสินธุ และแคว้นสินธุในประเทศอินเดียและปีสถาน ด้านอาฟริกาเกือบก่อนทวีปรวมทั้งมออคโคด้วย

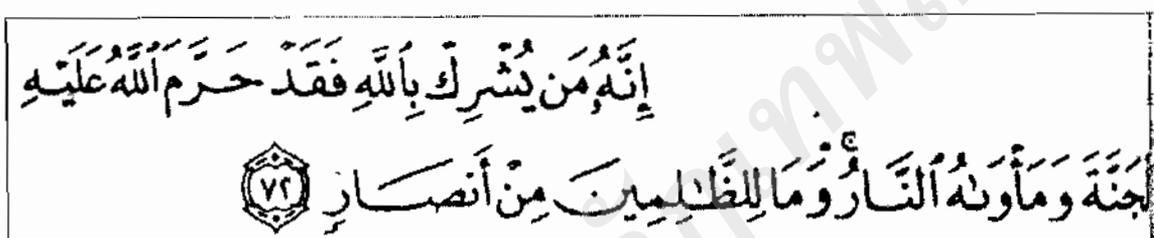
นอกจากนั้น ยังได้ขยายมาสู่เกาะแปซิฟิกอินโดนีเซียและหมู่เกาะอื่นๆ และจากสเปนไปจดมองโกเลีย ก็ด้วยความปรีชาสามารถของบรรดาคอี่สี่ของท่าน ได้ทำการแผ่ขยายและแจกจ่ายหลักการของอิสลามไปยังที่ต่างๆ ของโลก ไม่ใช่แต่หลักการศาสนาอย่างเดียว ท่านได้ทำให้เมืองโกโดวาเป็นศูนย์กลางแผ่ขยายวิทยาการต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิชาการแขนงอื่นๆ ซึ่งในครั้งนั้น เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงที่สุดในทวีปยุโรป ส่วนนักศึกษาของประเทศต่างๆ ได้พากันมาหาความรู้จากมหาวิทยาลัยแห่งนี้เกือบทั่วโลก และในศตวรรษที่

7-8 นี้ เมืองดามัสกัสได้ถูกสถาปนาเป็นเมืองหลวงอันมโหฬาร โดยผู้อยู่ในสกุลวงศ์ของท่านนาบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามว่า "อุมัยยะห์" จนมาถึงสมัยฮารูนอรร่อซิด พรรคอับบาซียะห์ได้สถาปนาแบกแดดเป็นนครหลวง และเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมและวิทยาการต่างๆ มีนักศึกษาจากทุกมุมโลกเข้าไปศึกษาหาความรู้จากศูนย์วิทยาการที่ตั้งอยู่ในนครแบกแดดและในสเปน ในขณะที่ชาวยุโรปยังคงอยู่ในยุคมืด ดังนั้นยุคของอับบาซียะห์จึงเป็นที่น่าสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากวิทยาศาสตร์ได้เริ่มต้นในยุคนี้ ซึ่งมีความเกี่ยวพันแก่โลกปัจจุบันอยู่เป็นอย่างมาก เราจึงเป็นหนี้บุญคุณแก่ยุคโบราณในสมัยฮารูนอรร่อซิดนี้อย่างใหญ่หลวง ด้วยเหตุนี้ในสมัยฮารูนอรร่อซิดหรืออับบาซียะห์จึงควรได้รับการยกย่องว่า เป็นบิดาของวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิทยาการแขนงต่างๆ ของสมัยปัจจุบัน

ชั่วโมงที่ 4 ข้อห้ามในศาสนา

ข้อห้ามในศาสนาอิสลาม

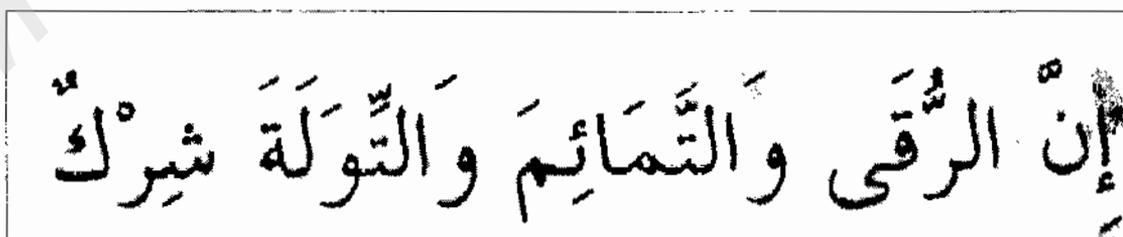
1. ห้ามตั้งหุ่นส่วนหรือตั้งภาคี หรือนำสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเทียบเท่ากับอัลลอฮ์ซุบฮานะฮูวะตะอาลา เช่น เมื่อเวลามีการเคารพภักดีอัลลอฮ์ ในขณะที่เดียวกันก็ไปไหว้ เทวรูป และวัตถุต่างๆ อัลลอฮ์ทรงตรัสว่า

“แท้จริงผู้ใดให้มีภาคีขึ้นแก่อัลลอฮ์ แนนอนอัลลอฮ์จะทรงให้สวรรค์เป็นที่ต้องห้ามแก่เขา และที่พำนักของพวกเขานั้นก็คือนรก และสำหรับบรรดาผู้ชั่วคนนั้นย่อมไม่มีผู้ช่วยเหลือใดๆ”

2. ห้ามกราบไหว้บูชาดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ รูปปั้น รูปภาพ ดินไม้ ก้อนหิน จอมปลวก แม่น้ำ ภูเขา ผีसानางไม้ เทวดา ตลอดจนวิญญาณต่างๆ ในอิสลามไม่มีเจ้าที่ เจ้าพ่อ เจ้าแม่ ศาลพระภูมิ

3. ห้ามเชื่อเรื่องดวงชะตาราசி ผูกดวง ดูหมอ ห้ามถือโชคกลางของขลัง ไม่มีฤกษ์ยาม และไสยศาสตร์ทั้งหลาย การทำเสน่ห์ ไสยศาสตร์ เวทย์มนต์ ตะกรุด ผ้ายันต์ เครื่องรางของขลัง การเชื่อในฤกษ์ยาม การทำนายโชคชะตา การทำนายฝัน ท่านร่อซูล์ คือลัลลลอฮูอะลัยฮิวะซัลลัมได้กล่าวว่า

“แท้จริงการเป่าคาถาอาคม การแขวนเครื่องรางของขลัง และการกระทำเสน่ห์ยาแฝดเป็นชirik (ตั้งภาคีกับอัลลอฮ์)”

4. ห้ามเล่นการพนันทุกรูปแบบ ห้ามเสีงทาย เสีงโชค ห้ามเล่นการพนันในรูปแบบของการแข่งม้า ห้ามซื้อขายหวยใต้ดิน และสลากกินแบ่งรัฐบาล

5. ห้ามกินสัตว์ที่ตายเอง โดยมีได้เชือดด้วยพระนามอัลลอฮ์ ก็ต้องเชือดโดยมุสลิม (ยกเว้นปลา สัตว์น้ำ)

6. ห้ามกินอาหารอย่างฟุ่มเฟือย สُرฺยฺสُرฺยฺ และห้ามกินและดื่มสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย

7. ห้ามเสพหรือขายสิ่งมีนเมาทุกชนิด ทุกรูปแบบ เช่น สุรายาเมา เบียร์ กล้วยา ยาฝิ่น เฮโรอีน ทินเนอร์ ยาบ้า ยาฆ่า ยาอี ยาเค และสิ่งใดก็ตามถ้าเสพไปแล้วเป็นอันตรายต่อร่างกายและสติปัญญา

8. ห้ามผิดประเวณีกับหญิงทุกๆ คน ไม่ว่าจะด้วยการยินยอม สมัครงใจ หรือให้ค่าตอบแทนอย่างคุ้มคาก็ตาม และสิ่งใดๆ ก็ตามที่เป็นสื่อชักนำไปสู่อบายมุขแล้ว อิสลามก็ห้ามเช่นกัน เช่น ห้ามอ่านหรือซื้อหนังสือที่ผิดศีลธรรม ภาพยนตร์ลามก หรือเข้าบาร์ในคลับ ผับ สถานที่อบอบนวด บ่อนไฟ บ่อนไก่ สนามม้า ฯลฯ

9. ห้ามฆ่าสัตว์ที่มีชีวิตทุกชนิดโดยเจตนา ปราศจากความจำเป็นธรรม และไม่มีเหตุผล แต่การฆ่าสัตว์มารับประทาน การฆ่าสัตว์ร้ายที่ทำอันตรายต่อมนุษย์ เช่น สุนัขบ้า งู ก็เป็นที่อนุมัติ

10. ห้ามติดสินบนทุกชนิด ห้ามซื้อสิทธิ ขายเสีง และโกงเวลาหน้าที่การงาน

11. ห้ามลู่รู้เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น และอย่านำเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นที่ไม่ได้เป็น ภัยต่อสังคมมาโจมตีหรือมาเปิดเผย

12. ห้ามเฉยเมยเมื่อมีคนตกทาย

13. ห้ามบริโภคอาหารใดๆ ทั้งๆ ที่รู้ว่าอาหารนั้นได้มาจากการทุจริต

14. ห้ามกระทำการใดๆ ที่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น

15. ห้ามเข้าไปในบ้านของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

16. ห้ามประกอบอาชีพใดๆ ที่ขัดต่อศีลธรรมและคุณธรรม ซึ่งอาชีพ เหล่านั้นอาจชักนำผู้อื่นและตัวเองไปสู่ความหายนะ เช่น การตั้งช่อง โสเภณี ขายสุรา เปิดบาร์ในดัลคลับ อบอบนวด ตั้งบ่อนและขายล็อต เตอร์รี่

17. ห้ามคุมกำเนิด ทำแท้ง นอกจากมีความจำเป็นที่ชอบด้วยบัญญัติศาสนา

18. ห้ามเป็นคนหลงชาติ หลงตระกูล

19. ห้ามกักตุนสินค้า ห้ามค้ากำไรเกินควร ห้ามขายสินค้าที่มีคุณภาพเสื่อม

20. ห้ามสตรีเปิดอวัยวะที่พึงสงวน นอกจากใบหน้าและฝ่ามือ ห้ามแต่งกายด้วยเสื้อผ้าบางๆ หรือทรงรัดรูป ยั่วยวน ซึ่งเป็นบ่อเกิดปัญหาอาชญากรรมทางเพศ

21. ห้ามใช้เวลาและทรัพย์สินไปในทางไร้ประโยชน์

22. ห้ามกระทำการใดๆ ที่จะสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น

23. ห้ามร่วมประเวณีกับภรรยาในขณะที่มีประจำเดือน
24. ห้ามเรียกผู้อื่นโดยฉายาแทนชื่อของเขา
25. ห้ามคบสมาคมกับทรราชและผู้กตัญญู
26. ห้ามหนีทัพในขณะที่ประจัญบาน
27. เมื่อมีคนอยู่ด้วยกันสามคน ห้ามคนสองคนพูดภาษาเดียวกัน หรือซุบซิบกันโดยที่คนที่สามฟังไม่รู้เรื่อง
28. ห้ามเกี่ยวข้องกับดอกเบี๋ยทุกรูปแบบทุกชนิด
29. ห้ามถ่ายปัสสาวะและอุจจาระลงในแม่น้ำลำคลอง บนถนน ในรูโพรง บริเวณใต้ร่วมเงาของต้นไม้ที่ใช้สำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ใต้ต้นไม้ ที่มีลูกผลใช้รับประทาน และเมื่อถ่ายเสร็จแล้ว ต้องมีการชำระล้างให้สะอาดด้วย
30. ห้ามอิจนาริษา
31. ห้ามเป็นพยานเท็จ
32. ห้ามบิดพลิ้ว
33. ห้ามเบียดเบียนทรัพย์สินของเด็กกำพร้า
34. ห้ามหมดหวัง หรือสิ้นหวังในความเมตตาของอัลลอฮ์
35. ห้ามสัมผัสมือกับผู้ที่แต่งงานกันได้
36. ห้ามผู้ชายทำตัวคล้ายผู้หญิง และผู้หญิงทำตัวแบบผู้ชาย ห้ามผู้ชายสวมใส่เครื่องแต่งกายแบบผู้หญิง และห้ามผู้หญิงสวมใส่เครื่องแต่งกายแบบผู้ชาย ห้ามผู้ชายสวมใส่เครื่องประดับเช่นเดียวกับผู้หญิง เพราะท่านนบีมุฮัมมัดกล่าวว่า

"لَعَنَ اللَّهُ الرَّجُلَ يَلْبَسُ لِبْسَةَ الْمَرْأَةِ ، وَالْمَرْأَةَ تَلْبَسُ لِبْسَةَ الرَّجُلِ ، كَمَا
لَعَنَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ "

“อัลลอฮ์ทรงสาปแช่งผู้ชายที่สวมใส่เครื่องแต่งกายของผู้หญิง และผู้หญิงสวมใส่เครื่องแต่งกายของผู้ชาย ดังที่พระองค์ทรงสาปแช่งผู้ชายที่ทำตัวคล้ายผู้หญิง และผู้หญิงทำตัวคล้ายผู้ชาย”

37. ห้ามมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ
38. ห้ามฆ่าตัวตายโดยวิธีใดก็ตาม
39. ห้ามมุสลิมและมุสลิมะฮ์ใช้ภาษาณะ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยทองคำและเงิน

ด้านพานิชย์ (มุอามาလာต)

การดำเนินธุรกิจ

การดำเนินธุรกิจและการค้าขายเป็นการหาเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวซึ่งอิสลามถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของมุสลิม เพราะการประกอบอาชีพนอกจากจะสร้างความเจริญให้แก่เศรษฐกิจของครอบครัวแล้ว ยังส่งผลต่อความเจริญของสังคมและประเทศชาติอีกด้วย ถ้าหากการดำเนินธุรกิจและการค้าขายเป็นไปโดยสุจริต เศรษฐกิจก็จะได้รับความเสียหายและผลร้ายก็จะตกอยู่กับสังคมนั้นในที่สุด ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปโดยราบรื่นและส่งผลดีแก่ตนเองและสังคมโดยรวม อิสลามจึงได้กำหนดจรรยา มารยาทในการดำเนินธุรกิจหรือการติดต่อค้าขายกับผู้อื่นไว้ดังนี้

1. พยายามหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองทั้งนี้เพื่อที่จะได้ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยหรือขอผู้อื่นอยู่ตลอดไป และจะได้อยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี
2. อิสลามไม่ห้ามการแสวงหาความมั่งคั่งจากสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงประทานให้และถือว่าการแสวงหาความมั่งคั่งโดยสุจริตเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการแสวงหาที่พำนักอันดีงามในโลกหน้าด้วยคำสอน
3. จงหารายได้โดยซื่อสัตย์ถึงแม้รายได้ที่ได้มานั้นจะน้อยก็ตาม แต่มีความประเสริฐกว่ารายได้จำนวนมากที่ได้มาจากการทุจริตคดโกงเพราะอาหารที่ได้มาจากการทุจริตนั้นจะทำให้ชีวิตและจิตวิญญาณของเราสกปรกและรายได้จากการทุจริตนั้นจะเป็นเชื้อเพลิงตัวเราในนรก
4. ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะลูกจ้างหรือนายจ้างหรือประกอบอาชีพอิสระจงทำงานด้วยความกระตือรือร้น เพราะนี่คือบุคลิกสากลของนักธุรกิจที่สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและดำเนินการธุรกิจด้วย
5. อย่าส่งเสริมการขายหรือดำเนินธุรกิจของตนเองด้วยการสาบานเท็จหรือหลอกลวง
6. จงซื่อตรงในการดำเนินธุรกิจการค้า อย่าทำให้รายได้ที่ถูกกฎหมายของท่านกลายเป็นรายได้ที่ผิดกฎหมายโดยการเอาสินค้าบกพร่องหรือมีตำหนิไปให้ลูกค้าโดยไม่บอกให้ลูกค้าทราบหรือคิดจะเอากำไร ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า “พ่อค้าที่ซื่อตรงนั้นจะอยู่ร่วมกับบรรดาศาสนา ผู้ทรงคุณธรรมและผู้พลีชีพในหนทางของศาสนาในวันแห่งการตัดสิน
7. พยายามสินค้าและบริการที่ดีที่สุดให้แก่ลูกค้า ถ้าหากลูกค้าขอคำปรึกษา ก็จงให้คำปรึกษาที่ดีที่สุดแก่ลูกค้า
8. สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นเพื่อที่ลูกค้าจะได้ไว้วางใจท่านว่าไม่ใช่ผู้หลอกลวง
9. ตรงต่อเวลาและรักษาสัญญาอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในเรื่องการชำระหนี้ หากไม่สามารถปฏิบัติตามเวลาและรักษาสัญญาได้เพราะเหตุวิสัยจริงๆ จงอย่าหลีกเลี่ยง แต่จงอธิบายเหตุผลด้วยดี

10. สุขภาพและใจกว้างต่อลูกค้า อย่าหยาบคายหรือแข่งกร้าวต่อผู้มาขอยืมหรือลูกหนี้
11. อย่าหลอกลวงหรือปิดบังความบกพร่องของสินค้า ครั้งหนึ่งท่านศาสตคามฮัมมัดได้เดินกองเมล็ดข้าว ท่านได้เอามือจิ้มลงไปกองเมล็ดข้าวนั้น และรู้สึกว่ามันของท่านสัมผัสความชื้น
12. อย่ากักตุนสินค้าเพื่อโก่งราคาหรือเก็งกำไร
13. จงให้สินค้าแก่ลูกค้าเต็มตามมูลค่าเงินของลูกค้า จงซื้อตรงในการชั่งตวง คัมภีร์กูรอนเดือนสำคัญถึงเรื่องนี้อย่างรุนแรง
14. ในการดำเนินธุรกิจการค้า บางครั้ง เราอาจบกพร่องผิดพลาดทางด้านจริยธรรมทางธุรกิจ อาจโดยเจตนาหรือมาเจตนาสินค้าของพวกท่านนั้น เป็นไปได้ที่ท่านอาจพูดเกินเลยและโกหก ดังนั้นจงชดเชยความผิดของพวกท่านด้วยการใช้จ่ายเงินให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในการช่วยเหลือคนยากจน"
15. พึงระลึกอยู่เสมอว่าความสำเร็จและความมั่งคั่งที่ท่านได้รับนั้นเป็นความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ท่านเป็นเพียงผู้ทำเท่านั้น อัลลอฮ์ต่างหากที่ เป็นผู้ประทานความสำเร็จ ดังนั้นจงอย่าทะนงหรือคุยโตโอหังว่าความสำเร็จเกิดขึ้นเพราะน้ำมือหรือความสามารถของท่าน เมื่อประสบผลสำเร็จ จงขอบคุณอัลลอฮ์ให้มากๆ และแสดงความกตัญญูต่อพระองค์ด้วยการทำทานให้มากๆ

การค้า

การค้า ศัพท์เต็มหมายถึง ให้สิ่งหนึ่งเพื่อแลกเปลี่ยนกับอีกสิ่งหนึ่ง หมายถึง การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินกับทรัพย์สินที่ใช้ประโยชน์ได้ด้วยการมีข้อเสนอและคำสนอง

ผู้ซื้อ และผู้ขายต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ตกลงความได้ ด้วยเหตุนี้ จึงไม่อนุญาตให้เด็ก คนบ้า หรือคนปัญญาอ่อนทำการค้า
2. ต้องเป็นผู้ที่ตัดสินใจเองได้ ด้วยเหตุนี้การทำการค้าของผู้ที่ถูกบังคับจึงใช้ไม่ได้ นอกจากในกรณีที่ถูกบังคับโดยอำนาจทางศาสนา เช่น บังคับให้ขายเพื่อชำระหนี้ หรือในกรณีที่รับเงินแล้ว ดังกล่าวนี้ผู้มีอำนาจตามที่ศาสนาได้ระบุไว้ เช่น ฮาเก็ม ย่อมบังคับให้บุคคลที่มีพันธะดังกล่าวซื้อหรือขายได้

สำหรับข้อเสนอ และคำสนอง เช่น ผู้ขายกล่าวว่าฉันขายให้ท่าน หรือฉันให้ท่านมีสิทธิครอบครอง เป็นต้น แล้วผู้ซื้อได้กล่าวฉันรับ หรือฉันซื้อ ณ ที่นี้เข้าใจได้ว่า การซื้อขายที่เกิดขึ้นโดยไม่มีมีการยกชื้อยกขายนั้นใช้ไม่ได้ แต่ท่านอิบนุขุรริห์กล่าวว่า ใช้ได้หากเป็นการชื้อขายในสิ่งที่มีราคาไม่มาก ซึ่งท่านอิรฺรฺยานี และท่านอื่นๆ ก็มีทัศนะในทำนองนี้เช่นกัน สำหรับท่านอิ

หม่อมมาเล็กกล่าว การทำการค้าหรือการซื้อขายใช้ได้หากดำเนินไปตามประเพณีนิยม ซึ่งท่านอภินุศติบิฆัมเห็นด้วยในเรื่องนี้ ท่านอภิมามนะวาวิยมีทัศนะว่า ทัศนะของอภินุศติบิฆัมเป็นทัศนะที่มีหลักฐานชัดเจน จึงกล่าวได้ว่าเป็นทัศนะที่ควรถือตาม เนื่องจากไม่ถูกต้องที่จะเข้าใจว่า ศาสนาได้วางไว้เป็นเงื่อนไขในเรื่องนี้ว่าจะต้องมีการกล่าวคำเสนอ และคำสนอง จึงต้องพิจารณาถึงทัศนะนิยม หรือประเพณีนิยมเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นเกณฑ์

บางครั้งการซื้อขายก็กระทำในรูปการใช้ให้เด็กไปซื้อ ดังนั้นเมื่อได้เป้าหมายเหมือนกับกล่าวคำเสนอและคำสนองก็ย่อมถือว่าใช้ได้แม้จะไม่มีมีการกล่าวคำเสนอและคำสนองก็ตาม โดยเงื่อนไขที่ว่าต้องสมกับราคากล่าวคือ ของที่ซื้อมานั้นสมกับราคาที่จ่ายไป ดังกล่าวนี้อีกมีหลักฐานจากการที่บรรดาศาตราในสมัยอุมัร และในสมัยแรกๆ ใช้ให้เด็กหญิงเด็กชายไปทำการซื้อข้าวของซึ่งท่านอุมัรก็ได้ตำหนิแต่อย่างใด

การค้ามี 3 ชนิด

1. อนุญาตให้ค้าขายสิ่งที่เห็นได้ด้วยกับตา
2. อนุญาตให้ค้าขายสิ่งที่มีคุณลักษณะที่แน่นอนโดยการรับรอง ตามคุณลักษณะนั้น
3. ไม่อนุญาตให้ทำการค้าขายสิ่งที่ผู้ซื้อ ผู้ขายหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เคยเห็น

เงื่อนไขของการทำการค้า

การทำการค้าต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไข 5 ประการ

1. สินค้าต้องสะอาดตามศาสนบัญญัติ ด้วยเหตุนี้จึงไม่อนุญาตให้ค้าขายสิ่งที่เป็นนายิส เช่น คอมีร์ ซากสัตว์ที่ตายเอง เนื้อสุกร สุนัข ฯลฯ
2. สินค้าต้องเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ เพราะการซื้อขายหรือการขายสิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์นั้น ศาสนาไม่อนุญาตและการรับเงินที่ได้จากการซื้อขายสิ่งดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการได้เงินมาในทางที่ไม่ถูกต้อง
3. สินค้านั้น ต้องเป็นสิทธิของผู้ขาย หรือผู้ขายมีอำนาจปกครอง หรือได้รับมอบหมายให้ทำการขาย หากขายสินค้าของผู้อื่นโดยมิได้มีอำนาจปกครอง หรือมิได้รับมอบหมาย การซื้อขายนั้นใช้ได้
4. สินค้านั้น ต้องเป็นสิ่งที่สามารถนำมามอบให้ได้ทั้งในความเป็นจริง และทางศาสนา ดังนั้นหากไม่สามารถนำมามอบให้ได้ในความเป็นจริง เช่น ขายสิ่งที่สูญหาย ขายสิ่งที่ถูกขโมย การซื้อขายนั้นใช้ได้ เพราะเป้าหมายของการซื้อขายนั้น คือ ประโยชน์จากสินค้า
5. สินค้านั้น ต้องเป็นสิ่งที่รู้ถึงลักษณะ เพราะท่านนะบี ศ็อด ฯลฯ ทรงห้ามการค้าที่อำพรางลักษณะ

ซื้อจอง

ท่านอับบอบาส กล่าวว่า ความมุ่งหมายของโองการดังกล่าวนี้ คือ การซื้อจอง

หลักฐานจากอัล ฮ่าดีษ

เมื่อท่านนะบี ศ็อล ฯ เดินไปถึงมะดีนะฮ์ พบว่าชาวเมืองมะดีนะฮ์ทำการซื้อจองอินทผลสมกันถึง 1 – 2 – 3 ปี

เงื่อนไขในการซื้อจอง

1. สิค้าต้องไม่มีการหลอกลวง เพราะการซื้อจองนี้ โดยปกติก็เป็นโอกาสในการที่จะหลอกลวง ดังนั้น หากไม่มีการทำความเข้าใจที่แน่นอนก็อาจจะเกิดการหลอกลวงขึ้นได้
2. สินค้านั้น เปรียบเสมือนหนี้ที่ต้องชำระ เป็นการซื้อในแบบแล้วแต่สภาพของผลิตผล จึงจะกำหนดเป็นเปอเซ็นของคุณภาพไม่ได้
3. ต้องมีกำหนดเวลาที่แน่นอน กล่าวคือต้องระบุว่ หลังตกลงกันแล้วอีกหนึ่ง – สองเดือน หรืออีกหนึ่ง – สองปี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่เกิดการหลอกลวง
4. ต้องมีตามเวลาที่ตกลง หากไม่มี เช่น ไม่ใช่ฤดู ถือการซื้อจองนี้ใช้ไม่ได้ เช่น ซื้ออินทผลสมล้มห้ามในฤดูหนาว เป็นต้น
5. ต้องตกลงให้ชัดเจนถึงสถานที่ๆ จะทำการมอบหรือส่งสินค้า และหากมีค่าใช้จ่ายในการลำเลียง หรือบรรทุกก็ต้องตกลงให้ชัดเจน
6. ต้องมีราคาที่แน่นอน
7. ต้องมอบเงินในตอนตกลง หากไม่มอบเงินในตอนตกลง จะกลายเป็นขายหนี้ด้วยกับหนี้ ซึ่งเป็นที่ต้องห้าม และเพราะการซื้อจองนี้เป็นการตกลงที่ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจเกิดการหลอกลวงขึ้นได้
8. ต้องกำหนดจำนวน ชั่ง หรือตวง หรือวัดที่แน่นอน

ขายของที่ยังไม่ได้รับ

ไม่อนุญาตให้ขายของที่ยังไม่ได้รับจากผู้ขาย จะเป็นสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ก็ตาม โดยที่ผู้ขายจะอนุญาตให้หรือไม่ก็ตาม

การค้าที่ไม่ชัดเจน

การค้าที่ไม่ชัดเจน คือ การค้าที่มีผลคลุมเครือ เช่น ขายปลาในน้ำ ขายนกบนอากาศ ขายของที่หาย ขายนุ่นในฝัก ขายนมในเต้า ขายลูกในท้อง

ดอกเบี้ย

หมายถึง เพิ่ม เกิน คัพห์ เทคนิค (ทางศาสนา) หมายถึง การเพิ่ม หรือส่วนเกินกว่า เงินต้น

หลักการศาสนาเกี่ยวกับเรื่องริบา

ริบานั้นเป็นโทษใหญ่ ศาสนาไม่อนุญาตโดยเด็ดขาด ไม่มีความผิดฐานใดที่เป็นการทำ สงครามกับอัลลอฮ์และร่อซูลของพระองค์ นอกจากความผิดฐานริบาเท่านั้น จึงเข้าใจได้ว่า ผู้ที่ เกี่ยวข้องกับบริบานั้น เป็นผู้ที่มีลาภร้าย

เหตุที่ห้าม (หะรออม) ริบา

1. ริบา นั้น เท่ากับเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่มีสิ่งแลกเปลี่ยน เพราะการขายหนึ่ง ดิรฮัมด้วยกับสองดิรฮัม โดยจะเป็นการขายที่มีการแลกเปลี่ยนในทันที
2. ริบาเป็นเหตุทำให้มนุษย์ไม่หาทางทำมาหากิน ซึ่งทำให้โลกสูญประโยชน์
3. ริบาเป็นต้นเหตุให้มนุษย์ขาดคุณธรรม ที่พึงมีต่อกัน เพราะเมื่ออียัมก็คิดริบา
4. โดยทั่วไปๆ แล้วผู้ให้กู้คือคนรวย ส่วนผู้กู้คือคนจน หากริบาเป็นที่อนุญาต ก็ เท่ากับเปิดโอกาสให้คนรวยขูดรีดคนจน

การยกเลิกซื้อขาย

การบอกยกเลิกซื้อขายนั้นมี 2 วิธีคือ

1. การบอกเลิกการซื้อขายที่มีขึ้น ณ สถานที่ๆ ทำการซื้อขาย
2. การบอกเลิกการซื้อขายที่มีขึ้น โดยเงื่อนไข

วิธีที่หนึ่ง

ผู้ซื้อและผู้ขายมีสิทธิที่จะบอกยกเลิกได้ หากทั้งสองฝ่ายยังไม่ได้แยกจากกัน แต่ หากได้แยกจากกันแล้ว จะบอกยกเลิกไม่ได้ สำหรับช่วงที่บอกเลิกได้นั้น ให้พิจารณาถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องนี้ของคนส่วนใหญ่ ในทำนองเดียวกันกับการหมดสิทธิในการบอกยกเลิก ด้วยการแยกจากกัน ก็ถือว่าหมดสิทธิในการบอกยกเลิกเช่นกัน หากทั้งสองฝ่ายมีข้อตกลงที่ เด็ดขาด เช่น ตกลงกันว่า สินค้าขายแล้วไม่รับคืน หรือไม่รับแลกเปลี่ยน เป็นต้น แต่หากกรณี ดังนี้ว่าเป็นความต้องการของฝ่ายเดียว อีกฝ่ายหนึ่งยอมบอกเลิกได้ หากยังอยู่ในช่วงเวลา ที่ เป็นไปได้ และหากมีการขัดแย้งกันก็ให้ถือฝ่ายที่อ้างมีสิทธิยกเลิก

วิธีที่สอง

เป็นที่อนุญาตโดยเงื่อนไขว่า ต้องอยู่ภายในระยะเวลา 3 วัน

สินค้าที่มีตำหนิ

เมื่อผู้ซื้อพบตำหนิในสินค้าที่ซื้อ ผู้ซื้อคืนสินค้านั้นได้ ไม่ว่าตำหนิที่พบนั้น มีอยู่แล้ว ในตอนตกลงซื้อขายหรือก่อนรับสินค้าที่ซื้อ ปวงปราชญ์มีมติให้คืนสินค้าที่ซื้อได้ หากพบว่าตำหนิ นั้นมีอยู่แล้วตั้งแต่ตอนตกลงซื้อขาย

การค้าที่เป็นโมฆะ

การค้านั้น คือ การแลกเปลี่ยนทรัพย์ด้วยกับทรัพย์ที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ตามหลักการของศาสนา ดังนั้น เมื่อมีการแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นไปตามค่านามดังกล่าวให้ถือว่า การแลกเปลี่ยนนั้น เป็นโมฆะ เช่น การค้าสลากกินแบ่ง (หวย) หรือพันธบัตรซึ่งสลากกินแบ่งนั้น คือ การจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไร ทั้งนี้หากตรงกับจำนวนหรือหลายเลขที่ออกมา ลักษณะดังนี้ถือว่าการกู้ หรือให้ยืมที่มีประโยชน์ ซึ่งก็คือริวานั่นเอง ดังมีทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องริวาว่า “การกู้ทุกประเภทที่ให้ประโยชน์แก่ผู้ให้กู้ นั่นคือริวา” แม้ว่าจะไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ จากการแลกเปลี่ยน ซึ่งก็เท่ากับทำลายทรัพย์โดยไม่ได้ของแลกเปลี่ยน หรือสุรุยสุรายันเอง และโดยการแลกเปลี่ยนในรูปนี้ หากได้มาก็ได้มาโดยง่าย ซึ่งเรียกว่า การพนัน เพราะผู้ซื้อหรือโชค และอาจขาดทุน ซึ่งนี่คือความหมายของนิยามของคำว่า การพนัน

สำหรับการค้าพันธบัตร ไม่ว่าจะไม่จะเป็นประเภทใดนั้น ถือว่าเป็นการค้าที่โมฆะ เพราะเป็นสิ่งที่จะได้รับประโยชน์ในลักษณะของการกู้ที่มีประโยชน์แก่ผู้ให้กู้ ซึ่งได้รับทราบมาแล้วว่าเป็นที่ต้องห้าม (หะรอม) และหากไม่มีประโยชน์ใดๆ เลย ก็ถือว่าเป็นการค้าที่โมฆะ เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ผู้ซื้อจะได้รับประโยชน์ตามที่กำหนด และตกลงไว้ ซึ่งหากไม่มีผลประโยชน์ใดๆ ก็จะไม่มีการซื้อ จึงรวมความได้ว่า เหมือนกับการให้กู้ที่มีประโยชน์นั่นเอง หากจะกล่าวกันว่า ผู้ซื้อพันธบัตรนี้ไม่มีทางที่จะขาดทุนได้เลย คำตอบก็คือ ผู้ซื้อมีส่วนช่วยให้ธุรกิจเรื่องริวาออกงามขึ้น ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นก็เท่ากับให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นโทษ ซึ่ง... อัลลอฮ์ ท่านทรงห้ามเกี่ยวกับเรื่องนี้

การจำนำ

หมายถึง การทำให้สิ่งหนึ่งเป็นหลักฐาน หรือหลักประกันการกู้

เงื่อนไขของการจำนำ

ของที่จำนำได้นั้น ต้องเป็นสิ่งที่ขายได้ ดังนั้น ของวะกะฟจะนำไปจำนำไม่ได้ และต้องเป็นสิ่งที่สสารด้วยเหตุนี้การจำนำด้วยหนี้จึงใช้ไม่ได้ เพราะของจำนำนั้น ต้องเป็นของที่จับต้องได้ ซึ่งหนี้นั้น จับต้องไม่ได้สำหรับเงื่อนไขของสิ่งทีรับมาจากการจำนำนั้น ต้องถือเป็นหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และการจำนำจะต้องมีกำหนดเวลา , จำนวน และการตกลงที่แน่นอน

การจำหน่ายจะสมบูรณ์ได้เมื่อใด

การจำหน่ายจะยังไม่สมบูรณ์ หากผู้รับจำหน่ายยังไม่ได้รับของที่จำหน่าย ดังนั้น หากผู้รับจำหน่ายยังไม่ได้รับของที่ผู้จำหน่าย นำมาจำหน่าย ผู้รับจำหน่ายมีสิทธิยกเลิก และมีสิทธิยกเลิกเช่นกัน เมื่อผู้รับจำหน่ายได้นำสิ่งที่จำหน่ายไปใช้ในทางที่พันกรรมสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของ เช่น นำไปขาย เป็นต้น หากผู้รับจำหน่าย อ้างว่าสิ่งของที่จำหน่ายนั้น ชำรุดหรือเสียหายเองให้เชื่อด้วยการสาบาน เพราะผู้รับจำหน่ายนั้นโดยปกติก็เป็นผู้ไว้วางใจได้

การชำระหนี้บางส่วนนั้น มีอาจะเอาของจำหน่ายกลับคืนได้

ส่วนประกอบของสิ่งของที่นำมาจำหน่ายทั้งหมดนั้นเป็นหลักประกันของหนี้ทั้งหมด และทุกส่วนของหนี้ ดังนั้น ของที่นำมาจำหน่ายจึงยังไม่หลุดด้วยการใช้หนี้บางส่วน นอกจากต้องใช้หนี้แล้วทั้งหมด

การใช้ประโยชน์จากของจำหน่าย

ไม่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากของจำหน่าย มิฉะนั้นจะกลายเป็นการกู้ที่ผู้ให้กู้ได้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นริบาที่ต้องห้าม ดังนั้น ประโยชน์ของสิ่งของที่จำหน่าย ตลอดจนผลได้ของสิ่งของที่จำหน่ายนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้จำหน่าย ผู้รับจำหน่ายจะเอาประโยชน์จากสิ่งของของผู้อื่นมาจำหน่ายไว้มิได้ นอกจากหากสิ่งที่ยำนานั้นเป็นสัตว์ ก็ให้ใช้ และรีดนมได้

การอายัดทรัพย์

หมายถึง การห้ามใช้จ่ายทรัพย์ ซึ่งมีสองประเภท คือ ห้ามเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกห้าม และห้ามเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น

ประเภทที่หนึ่ง เช่น การอายัดทรัพย์ของเด็ก คนบ้า และคนปัญญาอ่อน

ประเภทที่สอง เช่น การอายัดทรัพย์ของผู้ที่ล้มละลาย คนป่วยที่สาหัส ทาส ซึ่งการอายัดทรัพย์ของผู้ที่ล้มละลายนั้น เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ ผู้ถูกอายัดจะไปใช้จ่ายในทางการขาย การให้ หรือการอุทิศไม่ได้ เพราะเป็นการใช้จ่ายในทางที่สูญเสียสิทธิ์ของผู้อื่น และแม้ว่าผู้ถูกอายัดจะนำไปขายให้ อุทิศ หรือวิธีใด ๆ ก็ตามให้ถือว่าเป็นโมฆะ เพราะมิฉะนั้นแล้วการอายัดจะไม่เกิดผลอันใดเลย

ส่วนการอายัดทรัพย์ของผู้ป่วยนั้น ก็เพื่อประโยชน์ของผู้มีสิทธิ์ในกองมรดก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนนอกจากหนึ่งในสามหลังจากตัดไปชำระหนี้แล้ว

หากผู้ป่วยทำพินัยกรรมไว้มากกว่าหนึ่งในสามของทรัพย์สิน โดยที่ผู้ป่วยไม่ทายาทผู้รับมรดก ให้ถือว่าการทำพินัยกรรมในส่วนที่เกินหนึ่งในสามของทรัพย์สินทั้งหมดนั้น เป็นโมฆะ

การใช้จ่ายของเด็ก คนบ้า และหรือคนลัมละลาย

เด็กและคนบ้านั้น จะใช้จ่ายทรัพย์สินตามอำเภอใจมิได้ (ไม่เซาะฮ์) เพราะจะทำให้เสียประโยชน์ของการอายัด และคนโง่หรือคนปัญญาอ่อนก็เช่นกัน แต่การตอลักและการขายหย่าของเขาใช้ได้ (เซาะฮ์) ที่เซาะฮ์ตอลักก็เพราะการอายัดมิได้ควบคุมถึงการตอลัก และเพราะการตอลักมิได้เกี่ยวกับทรัพย์สิน ส่วนการขายหย่านั้นเพราะเมื่อเซาะฮ์ตอลักซึ่งการเซาะฮ์ตอลักเป็นการกระทำที่มีได้ผลตอบแทน การขายหย่าเป็นการกระทำที่มีผลตอบแทน จึงเป็นสิ่งที่อนุญาต

เมื่อบุคคลประเภทดังกล่าวต้องห้ามในการใช้จ่ายทรัพย์สิน ผู้ที่มีสิทธิใช้จ่ายทรัพย์สินของเขาได้ก็คือ ผู้ปกครองของพวกเขา

การใช้จ่ายของผู้ลัมละลาย

ผู้ลัมละลาย ก็คือผู้ที่มีหนี้มากกว่าทรัพย์สินสมบัติที่มีอยู่ โดยที่ฮาเก็มได้อายัดทรัพย์สินของเขาจากข้อมูลที่ได้จากตัวเขาเอง หรือจากเจ้าหนี้ ดังนั้น ผู้ที่ลัมละลายนี้จะใช้จ่ายในทรัพย์สินที่ถูกอายัดมิได้ เพราะมิฉะนั้นแล้วการอายัดก็จะไม่เกิดประโยชน์อันใด

ผู้ที่ลัมละลายนี้ หากเขาซื้อจอบหรือทำสัญญาซื้อถือว่าใช้ได้ เพราะมิได้เป็นอุปสรรคในการใช้หนี้ และการหย่า ตลอดจนการขายหย่า การนิกาห์ การประหารชีวิต การลดโทษ ก็เช่นกัน เพราะดังกล่าวทั้งหมดนี้มิได้ต้องสูญเสียทรัพย์สิน จนเป็นเหตุให้เจ้าหนี้หมดโอกาสที่จะได้รับทรัพย์สินกลับคืน

การย้ายหนี้สิน

เงื่อนไข

1. ลูกหนี้ยินยอม
2. เจ้าหนี้ยินยอม
3. เป็นหนี้ที่ต้องชดใช้
4. หนี้ทั้งสองเหมือนกัน ทั้งชนิด จำนวน สภาพ กำหนดเวลา คุณภาพ

เมื่อทุกฝ่ายตกลงกัน ลูกหนี้ก็หมดพันธะการชำระโดยที่ลูกหนี้ของลูกหนี้รายนี้กลายเป็นลูกหนี้ของเจ้าหนี้รายแรก

การว่าจ้างให้ดำเนินธุรกิจการค้า

เงื่อนไขของการหุ้มนำดำเนินธุรกิจการค้า

1. ทรัพย์สินนั้นต้องเป็นธนะบัตรที่มีผลในการใช้หนี้ได้ตามกฎหมาย จะเป็นสิ่งมีค่าอื่น หรือสินค้าใดๆ มิได้

2. ต้องไม่บีบบังคับ ผู้ดำเนินการ ในการซื้อหรือขาย เพราะจะทำให้ไม่ได้เป้าหมาย ทั้งนี้เพราะบางโอกาสอาจเห็นว่า บางวิธีอาจให้ผลกำไร ถ้าหากต้องเป็นไปตามการบีบบังคับก็ จะทำให้เสียโอกาสอันได้แก่ผลกำไรนั้น

3. ผลกำไรที่ได้มาเป็นของ ผู้ดำเนินการและเจ้าของทรัพย์สิน เพื่อที่ผู้ดำเนินการจะได้ ส่วนแบ่งตามแรงงานที่ใช้ไป และผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินก็จะมีส่วนแบ่งตามทรัพย์สินที่นำไปลงทุน

4. ผลกำไรต้องแบ่งเป็นส่วนให้ชัดเจน เช่น หนึ่งในสอง หรือหนึ่งในสี่ หรือหนึ่งใน สาม หรือหนึ่งในหก เป็นต้น หากกล่าวว่า ท่านจะได้รับส่วนแบ่งบางส่วน ถือว่าเป็นโมฆะ (ใช้ ไม่ได้) เพราะไม่ชัดเจน แต่หากกล่าวว่า ผลกำไรเป็นของเราทั้งสอง ถือว่าใช้ได้ ซึ่งจะต้องแบ่ง กันคนละครึ่ง และหากผู้ดำเนินการกำหนดว่าต้องให้ผลกำไรหนึ่งร้อยเป็นอาทิ ให้ถือว่าเป็น โมฆะเช่นกัน เพราะอาจมีผลกำไรเพียงหนึ่งร้อย ซึ่งเจ้าของทรัพย์สินจะไม่ได้อะไรเลย หรือจะ กำหนดว่าผู้ดำเนินการมีส่วนได้ในผลกำไรของทรัพย์สินบางส่วน ก็ถือว่าเป็นโมฆะเช่นกัน เพราะ อาจมีผลกำไรในทรัพย์สินส่วนนั้น หรือขาดในทรัพย์สินในส่วนนั้น

5. ต้องไม่ตกลงกันว่า “ภายในกำหนดเวลาที่แน่นอน” เพราะถ้าจะได้มานั้น ไม่มี กำหนดเวลาที่แน่นอน ทั้งนี้ผู้ดำเนินการอาจไม่ได้ผลกำไรตามกำหนดเวลานั้น

6. ต้องไม่ตกลงกันว่า “ภายในเวลาที่กำหนด” เช่น กล่าวว่า จงนำเงินนี้ไปทำ การค้า และผลกำไรที่ได้มาภายในรอบปีนี้แบ่งกัน

เอากำไรมาทดแทนการขาดทุน

กฎที่ว่าด้วยเรื่องการร่วมดำเนินธุรกิจการค้านี้มีอยู่ว่า “ผลกำไรนั้นรักษาต้นทุน” ดังนั้น เมื่อผู้ลงทุนได้มอบให้ผู้ดำเนินการ เช่น สองร้อยบาทเป็นอาทิ พร้อมกับกล่าวว่าจงนำเงิน ทั้งสองร้อยนี้ไปดำเนินการ ดังนั้นหากมีเหตุทำให้ต้องสูญเสียเงินดังกล่าวไปหนึ่งร้อยบาทก่อนที่จะ นำไปดำเนินการก็ให้ถือว่า ที่สูญเสียนั้นเป็นเงินทุน กล่าวคือ ก็มีต้นทุนในการดำเนินการเพียง หนึ่งร้อยบาท ทั้งนี้เพราะการตกลงมิได้ระบุประเภทของธุรกิจให้แน่ชัด บางทีคนจะกล่าวว่า ให้ถือ เป็นการขาดทุน เพราะเกิดการสูญเสียหลังจากได้มอบให้ดำเนินการแล้ว

การทำ (การใช้แรงงาน) ในเรื่องมุชากออต

การใช้แรงงานในเรื่องมุชากออตนี้มีสองวิธี

1. แรงงานที่ให้ประโยชน์แก่ผลผลิต เป็นหน้าที่ของผู้ใช้แรงงาน ดังนั้น ผู้ทำต้องรด น้ำ ตลอดจนรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ในการนั้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง ดังกล่าวนี้รวมถึงการ ตากแห้ง และการโยกย้ายด้วย

2. แรงงานที่ให้ประโยชน์แก่ต้นไม้ เป็นหน้าที่ของเจ้าของสวน หมายถึง การรักษา ลำต้น เช่น ขุดทางน้ำ ขุดบ่อ เสริมคัน ทำกำแพง จัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ เป็นต้น

การจ้าง

คือ การตกลงที่เกี่ยวกับประโยชน์แน่นอน เป็นที่อนุญาตด้วยค่าตอบแทนที่แน่นอน และเรื่องนี้มีปรากฏหลักฐานทั้งในอัลกุรอาน

เงื่อนไขของการจ้างหรือเช่า

1. ต้องเป็นการจ้าง หรือเช่าในเรื่องของประโยชน์มิใช่ตัวตน เช่น เซ่นสวนเพื่อเอาผล เช่าแพะเพื่อเอานมหรือเอาขน ในกรณีที่ตัวตนเป็นเพียงสิ่งคล้อยตามให้ถือว่า การจ้างนั้นใช้ได้ เช่น จ้างให้เป็นแม่นม มีความผูกพันอยู่กับวิธีการให้นมไซ้นมโดยตรง
2. ต้องเป็นการจ้างหรือเช่าตามเป้าหมายที่แน่นอน เช่น เช่าเพื่อเอาประโยชน์จากที่ดิน หรือบ้าน เป็นต้น ซึ่งการปลูกต้นไม้และการอาศัยนั้น คือ ประโยชน์โดยเหตุนี้การเช่าถูกแบ่งเป็ลมาดมกลืน จึงไม่เซาะห์ (ใช้ไม่ได้) เพราะประโยชน์ที่ได้รับนั้น ไม่เป็นการแน่นอน
3. ต้องเป็นการจ้าง หรือเช่าในประโยชน์ที่ชัดเจน หรือเช่าในประโยชน์ที่ไม่ชัดเจนมิได้
4. ต้องเป็นสิ่งที่อนุญาตให้รับประโยชน์ได้ ดังนั้นการเช่าของต้องห้าม เช่น การเช่าเครื่องดนตรี หรือรับจ้าง ขนย้ายคอมัวร์ หรือรับจ้างผลิตคอมัวร์ จึงใช้ไม่ได้
5. ต้องมีค่าจ้างที่แน่นอน หากไม่แน่นอนถือเป็นการหลอกลวง
6. สิ่งที่เช่าต้องอยู่ในสภาพเดิม
7. คำนวณประโยชน์ในวิธีใดวิธีหนึ่ง กล่าวคือ กำหนดเวลา หรือการใช้งาน หากใช้เวลาเป็นการคำนวณจะต้องระบุถึงระยะเวลาเช่าด้วย

สรุปได้ว่า ทุกๆ สิ่งที่เป็นไปตามเงื่อนไขต่างๆ ข้างต้นนี้ได้ ก็สามารถให้เช่าได้ เช่น เช่าบ้านเพื่ออยู่อาศัย เช่นดินเพื่อเกษตรกรรม เช่าสัตว์ไว้ขี่ เช่าพาหนะเพื่อบำเพ็ญฮัจญ์

สิ่งที่จำเป็นในการเช่า

การเช่าจำเป็นต้องให้ค่าเช่า การจ้างจำเป็นต้องให้ค่าจ้าง ไม่ว่าจะกำหนดเวลาเร็วหรือช้า ทุกอย่างให้เป็นไปตามข้อตกลง เพราะมุฮิมินนั้นต้องดำเนินตามเงื่อนไขที่วางไว้ แต่หากเป็นการว่าจ้างให้รับผิดชอบ เช่น จ้างให้แบกสิ่งหนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง จำเป็นต้องจ่ายค่าจ้างกันเลย

ผู้เช่าไม่ต้องชดใช้

ผู้เช่า คือ ผู้ที่ไว้ใจได้ จึงไม่ต้องชดใช้ นอกจากนำใช้ผิดประเภท หรือข้อตกลง เช่น รับจ้างอบขนมปัง แล้วละลายปล่อยให้ไหม้ หรือเช่าสัตว์ไปชนของ แล้วให้ชนเกินกำลังจนเป็นสาเหตุทำให้สัตว์นั้นตาย เป็นต้น

ค่าตอบแทน

คือ ค่าตอบแทนที่แน่นอน ที่ได้มาโดยการเอาของที่หายกลับมาคืนให้เจ้าของ

เงื่อนไข จะมีสิทธิรับค่าตอบแทนได้ ก็ต่อเมื่อได้ตกลงกันไว้ ดังนั้น หากนำมาเองจะเรียกค่าตอบแทนมิได้ และสิ่งหายนั้น จะเป็นสิ่งที่แน่นอน

การฝาก

คือ ชื่อของสิ่งของของผู้เป็นเจ้าของ หรือผู้แทนของผู้เป็นเจ้าของได้ฝากไว้กับบุคคลผู้หนึ่ง เพื่อให้ดูแลรักษา

หลักการว่าด้วยการฝาก

ผู้ที่มีความมั่นใจในตัวเอง ว่าสามารถรักษาของฝากและเป็นผู้ที่ไว้เนื้อเชื่อใจได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดสามารถรับของฝากไว้ได้ จำเป็น (วาญิบ) บนผู้ที่สามารถรับไว้ได้ ต้องรับไว้ หากไซควร (สุนัด) ดังได้กล่าวแล้วในตอนต้นไม่ แต่หากเป็นผู้ที่ไม่สามารถรักษาหรือรับไว้ได้ ก็ห้าม (หะรอม) ในการที่จะรับไว้ และหากเป็นผู้ที่สามารถรับไว้ได้ แต่ไม่มั่นใจในตัวเอง ถือว่าไม่ควร (มักโร๊ะห์) รับฝาก

ผู้รับฝากไม่ต้องชดใช้นอกจากละลาย

โดยปกติผู้รับให้ไม่ต้องชดใช้ในกรณีที่เกิดการชำรุด หรือสูญหาย นอกจากละลาย เช่น นำไปฝากไว้ต่อกับผู้อื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ หรือ เดินทางโดยมิได้นำไปกลับคืน เจ้าของเสียก่อน หรือเก็บไว้ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสมกับสภาพของสิ่งนั้น หรือนำติดตัวเดินไปด้วย โดยไม่มีความจำเป็น หรือนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ และหากถูกจีหรือปล้น จำต้องปกป้องตามพลัง และความสามารถที่มี หากไม่ปกป้องทั้งๆ ที่สามารถปกป้องไว้ได้ ต้องชดใช้เพราะถือว่าละลายต่อหน้าที่

ต้องถือค้ำยินยันของผู้รับฝาก

เมื่อผู้รับฝากยืนยันว่า ได้คืนให้ผู้ฝากแล้ว ให้เชื่อค้ำยินยันนั้นด้วยการสาบาน

1. เป็นหนี้ที่ต้องชดใช้
2. หนี้ทั้งสองเหมือนกัน ทั้งชนิด จำนวน สภาพ กำหนดเวลา คุณภาพ

เมื่อทุกฝ่ายตกลงกัน ลูกหนี้ก็หมดพันธะการชำระโดยที่ลูกหนี้ของลูกหนี้รายนี้ กลายเป็นลูกหนี้ของเจ้าหนี้รายแรก

การว่าจ้างให้ดำเนินธุรกิจการค้า

เงื่อนไขของการหุ้มดำเนินธุรกิจการค้า

1. ทรัพย์สินนั้นต้องเป็นธนบัตรที่มีผลในการใช้หนี้ได้ตามกฎหมาย จะเป็นสิ่งมีค่าอื่น หรือสินค้าใดๆ มิได้

2. ต้องไม่มีบับบังคับ ผู้ดำเนินการ ในการซื้อหรือขาย เพราะจะทำให้ไม่ได้เป้าหมาย ทั้งนี้เพราะบางโอกาสอาจเห็นว่า บางวิธีอาจให้ผลกำไร ถ้าหากต้องเป็นไปตามการบีบบังคับก็ จะทำให้เสียโอกาสอันได้แก่ผลกำไรนั้น

3. ผลกำไรที่ได้มาเป็นของ ผู้ดำเนินการและเจ้าของทรัพย์สิน เพื่อที่ผู้ดำเนินการจะได้ ส่วนแบ่งตามแรงงานที่ใช้ไป และผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินก็จะได้ส่วนแบ่งทรัพย์สินที่นำไปลงทุน

4. ผลกำไรต้องแบ่งเป็นส่วนให้ชัดเจน เช่น หนึ่งในสอง หรือหนึ่งในสี่ หรือหนึ่งใน สาม หรือหนึ่งในหก เป็นต้น หากกล่าวว่า ท่านจะได้รับส่วนแบ่งบางส่วน ถือว่าเป็นโมฆะ (ใช้ ไม่ได้) เพราะไม่ชัดเจน แต่หากกล่าวว่า ผลกำไรเป็นของเราทั้งสอง ถือว่าใช้ได้ ซึ่งจะต้องแบ่ง กันคนละครึ่ง และหากผู้ดำเนินการกำหนดว่าต้องให้ผลกำไรหนึ่งร้อยเป็นอาทิ ให้ถือว่าเป็น โมฆะเช่นกัน เพราะอาจมีผลกำไรเพียงหนึ่งร้อย ซึ่งเจ้าของทรัพย์สินจะไม่ได้อะไรเลย หรือจะ กำหนดว่าผู้ดำเนินการมีส่วนได้ในผลกำไรของทรัพย์สินบางส่วน ก็ถือว่าเป็นโมฆะเช่นกัน เพราะ อาจมีผลกำไรในทรัพย์สินส่วนนั้น หรือขาดในทรัพย์สินในส่วนนั้น

5. ต้องไม่ตกลงกันว่า “ภายในกำหนดเวลาที่แน่นอน” เพราะถ้าจะได้มานั้น ไม่มี กำหนดเวลาที่แน่นอน ทั้งนี้ผู้ดำเนินการอาจไม่ได้ผลกำไรตามกำหนดเวลานั้น

6. ต้องไม่ตกลงกันว่า “ภายในเวลาที่กำหนด” เช่น กล่าวว่า จงนำเงินนี้ไปทำ การค้า และผลกำไรที่ได้มาภายในรอบปีนี้แบ่งกัน

เอากำไรมาทดแทนการขาดทุน

กฎที่ว่าด้วยเรื่องการร่วมดำเนินธุรกิจการค้านี้มีอยู่ว่า “ผลกำไรนั้นรักษาต้นทุน” ดังนั้น เมื่อผู้ลงทุนได้มอบให้ผู้ดำเนินการ เช่น สองร้อยบาทเป็นอาทิ พร้อมกับกล่าวว่าจงนำเงิน ทั้งสองร้อยนี้ไปดำเนินการ ดังนั้นหากมีเหตุทำให้ต้องสูญเสียเงินดังกล่าวไปหนึ่งร้อยบาทก่อนที่จะ นำไปดำเนินการก็ให้ถือว่า ที่สูญเสียนั้นเป็นเงินทุน กล่าวคือ ก็มีต้นทุนในการดำเนินการเพียง หนึ่งร้อยบาท ทั้งนี้เพราะการตกลงมิได้ระบุประเภทของธุรกิจให้แน่ชัด บางทีคนจะกล่าวว่า ให้ถือ เป็นการขาดทุน เพราะเกิดการสูญเสียหลังจากได้มอบให้ดำเนินการแล้ว

ชั่วโมงที่ 5

วิชาจริยธรรมอิสลาม

การสร้างคุณธรรมสูงสุด ณ จิตใจ จำต้องผ่านหลักการศรัทธา และหลักปฏิบัติอย่างสมบูรณ์แบบมีฉะนัั้นคุณธรรมจะไม่เกิดในใจอย่างแท้จริง อันจะเชื่อมโยงไปถึง การแสดงออกซึ่งกิริยามารยาท อารมณ์ ของจิตใจที่ชาวสะอาดบริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ซึ่งจะมีการปฏิบัติสนองคำบัญชาต่อพระเจ้า โดยครบถ้วนอย่างเคร่งครัด จนเกิดอารมณ์ที่ถูกปลดปล่อยจากกิเลส ตัณหา ที่แทรกซ้อนในอารมณ์ การปฏิบัติต่อเนื่องเป็นนิจศีล จนจิตใจมีความผูกพันต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของขนาดมีความรู้ได้ว่า เขาไม่สามารถเห็นพระเจ้าได้ แต่พระเจ้าจะมองเห็นเราอยู่ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า ในงานที่ให้มีมนุษย์ได้ควบคุมเกี่ยวกับบุคลิกภาพ สติปัญญาความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออกของแต่ละบุคคล เพื่อให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองให้สูงกว่าเป็นที่น่ารัก นำเคารพ นับถือสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็นและติดต่อสัมพันธ์ด้วย ซึ่งอยู่ในกรอบแนวทางของอิสลามซึ่งในจริยธรรมนั้นได้นำรากฐานมาจากคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งเป็นบทบัญญัติจากพระเจ้า โดยผ่านมายังท่านศาสดามุฮัมมัด ศาสนทูตท่านสุดท้ายของมนุษยชาติ จริยธรรมในที่นี้จะได้กล่าวถึงมารยาทในการประพฤติปฏิบัติตัวในด้าน

การรักษาความสะอาด ในศาสนาสอนไว้ว่า “ความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา” ดังนั้นอิสลามจึงได้กำหนด เรื่องของความสะอาดได้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันของมุสลิมและได้กำหนดเงื่อนไขสำคัญทางด้านความสะอาดทางร่างกาย สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจที่จำเป็นอีกด้วย เช่น ก่อนละหมาด ก่อนนำฮัจญ์ ก่อนอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน

1. ความสะอาด นอกจากจะเป็นพื้นฐานของสุขอนามัยที่ดีของบุคคลและสังคมแล้ว อิสลามยังถือว่า “ ความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา” ด้วย ดังนั้นอิสลามจึงได้กำหนด เรื่องของความสะอาดไว้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันของมุสลิม และกำหนดให้ ความสะอาดทางร่างกายเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการปฏิบัติศาสนกิจที่จำเป็นอย่างเช่น การนมาซ การทำฮัจญ์ การอ่านกุรอาน อีกด้วย

ในส่วนบุคคล อิสลามได้สอนมารยาทในการรักษาความสะอาดให้มุสลิมปฏิบัติดังนี้

1.1 เมื่อตื่นนอนขึ้นมาให้ล้างมือทั้งสองข้างก่อนที่จะทำสิ่งใด

1.2 เมื่อถ่ายปัสสาวะและอุจจาระ อย่าหันหน้าหรือหันหลังไปทางทิศะอูบะฮ์ในนครมักกะฮ์ ซึ่งเป็นทิศทางที่มุสลิมหันไปในเวลา นมาซ เมื่อถ่ายเสร็จแล้วให้ชำระทวารหนักและเบาด้วยน้ำให้สะอาดหากไม่มีน้ำก็ให้ใช้กระดาษชำระทำความสะอาด และถ้าหากพบน้ำหลังจากนั้น ก็จะต้องใช้น้ำทำความสะอาดใหม่ทันที นอกจากนี้แล้ว จะต้องระมัดระวังไม่ให้ละอองหรือยอดปัสสาวะกระเด็นเปื้อนเสื้อผ้าร่างกายส่วนอื่นด้วย เพราะร่างกายและเสื้อผ้าที่เปื้อนสิ่งเหล่านี้ทำให้ไม่สามารถนมาซได้ หลังจากอุจจาระหรือปัสสาวะให้ล้างมือทุกครั้ง

1.3 การขลิบหนังปลายอวัยวะเพศของผู้ชายเป็นแบบอย่างของบรรดาศาสนา
มุสลิมถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเพราะสามารถทำความสะอาดได้ง่ายและไม่เป็นที่
หมักหมมของสิ่งสกปรกและเชื้อโรค

1.4 ในการทำความสะอาดทวารหนักหรือทวารเบาให้ใช้มือซ้ายเท่านั้น ส่วนมือ
ขวานั้นให้สำหรับกินอาหารหรือถือภาชนะ

1.5 หากทำได้ การนั่งถ่ายปัสสาวะเป็นสิ่งที่ดีกว่าเพราะนอกจากจะป้องกันมิให้
ละอองปัสสาวะกระเด็นกว้างออกไปแล้ว ยังช่วยให้ปัสสาวะออกจากร่างกายได้เกลี้ยงกว่า

1.6 อย่าถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะลงในแม่น้ำลำธาร สถานที่ที่มีคนสัญจรมา บริเวณ
ที่มีร่มเงา และรูที่อยู่อาศัยของสัตว์ เช่นนั้นเป็นการสร้างความสะอาดสะอ้านและความเดือดร้อน
ให้แก่ผู้อื่น

1.7 สวมรองเท้าทุกครั้งก่อนไปห้องส้วม

1.8 สรงน้ำมูกหรือต่อเสมหะในที่ที่พ้นจากสายตาผู้คนและอย่าสั่งน้ำมูกและถ่ม
เสมหะลงบนพื้นที่มีคนสัญจรไปมา

1.9 พยายามหลีกเลี่ยงการใช้นิ้วล้วงเข้าไปในรูจมูกเพื่อแคะขี้มูกเป็นประจำ เพราะ
มันจะทำให้นิ้วมือสกปรกและเสียบุคลิกภาพ หากจำเป็นก็ทำให้ทำในที่ที่พ้นสายตาคนอื่น โดย
ปกปิด การทำความสะอาดในรูจมูกจะปฏิบัติอยู่แล้วในการอาบน้ำมาซ

1.10 เมื่อจะจาม ให้ป้องปากและจมูกของตัวเองเพื่อมิให้ละอองน้ำมูกกระเด็นออก
ไปสู่ผู้อื่น

1.11 แปรงฟันและอาบน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง คือตื่นนอนและก่อนเข้านอน
โดยเฉพาะก่อนการนมาซหากทำได้ก็ควรแปรงฟันทุกครั้ง และก่อนเข้านอน

1.12 หากไว้หนวดและเครา ให้ขลิบหนวดเคราและตัดเล็บสัปดาห์ละครั้งในวัน
ศุกร์ นอกจากนั้นแล้ว จะต้องหมั่นถอนขนรักแร้และขลิบขนบริเวณอวัยวะเพศให้สั้นอยู่เสมอ

1.13 หากร่างกายหรือเสื้อผ้าเปื้อนสิ่งต่อไปนี้ คือ ปัสสาวะ อุจจาระเลือด เลือด
ประจำเดือน อสุจิ ขากสัตว์ตาย ให้ชำระด้วยน้ำธรรมดาให้สะอาด แต่ถ้าหากสัมผัสสุนัขและสุกร
โดยเฉพาะเมื่อถูกน้ำลาย ให้ทำความสะอาดด้วยน้ำดินสะอาด 1 ครั้ง และใช้น้ำสะอาดชำระอีก 6
ครั้ง เพราะสิ่งสกปรก (นะญิส) เหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้ร่างกายและเสื้อผ้าไม่สะอาดพอที่จะนมาซ
ได้

1.14 เมื่อหมดประจำเดือน หมดเลือดหลังคลอดบุตร หลังจากมีความสัมพันธ์ทาง
เพศ หรือมีอสุจิไหลออกมาโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม มุสลิมจะต้องทำความสะอาดร่างกาย

2. การแต่งกาย

การแต่งกายไม่เพียงแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องร่างกายของมนุษย์ให้หลุดพ้น
จากสิ่งสกปรก แสงแดดและลมฟ้าอากาศเท่านั้น แต่การแต่งกายยังเป็นสิ่งบ่งบอกถึงวัฒนธรรม
ศีลธรรม และรสนิยมของผู้สวมใส่ด้วย

ในอิสลาม วัตถุประสงค์ของการแต่งกายคือการปกป้องสิ่งพึงละอายของร่างกาย โดยเฉพาะร่างกายของผู้หญิง ทั้งนี้เพื่อที่จะไม่ให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของเรือนร่างเพศหญิงกระตุ้นอารมณ์ทางเพศของผู้ชายซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นมาในสังคม ดังนั้น อิสลามจึงได้วางหลักเกณฑ์ในการแต่งกายสำหรับมุสลิมไว้ดังนี้

2.1 เสื้อผ้าจะต้องสะอาด ประณีต เรียบร้อย ดูสวยงามเหมาะสมกับบุคลิกภาพ การดำรงตนสมณะหรือการเคร่งครัดในศาสนาไม่จำเป็นต้องหมายถึงการใส่เสื้อผ้าเก่า ๆ ดูขมขมเพื่อให้คนอื่นดูว่าตัวเองไม่ใส่ใจใยดีต่อโลก อย่าแต่งกายให้คนอื่นดูถูกหรือมองเห็นเราเป็นตัวตลก

2.2 อิสลามไม่ห้ามการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีราคาถ้าหากว่าฐานะทางเศรษฐกิจเอื้ออำนวย และต้องการแสดงออกให้เห็นว่าตนได้รับความโปรดปรานจากพระเจ้า แต่ในขณะเดียวกัน อิสลามก็ห้ามการแต่งกาย โดยมีเจตนาที่จะโอ้อวดถึงความมั่งคั่งและความทะนงตนว่าเหมือนกว่าคนอื่น

2.3 เสื้อผ้าจะต้องปกปิดสิ่งพึงละอายของผู้สวมใส่ สำหรับผู้หญิงนั้นสิ่งที่พึงปกปิด (เอาเราะฮฺ) ก็คือทุกส่วนของร่างกายยกเว้นใบหน้าและฝ่ามือ ส่วนเอาเราะฮฺของผู้ชายนั้นคือบริเวณตั้งแต่สะดือถึงหัวเข่า

คัมภีร์กุรอ่านได้กล่าวว่า “ลูกๆ ของอาดัมเอ๋ย เราได้ประทานเสื้อผ้าอาภรณ์มาให้แก่สุเจ้าเพื่อปกปิดส่วนที่พึงละอายของสุเจ้าและเพื่อเป็นสิ่งค้ำครองและเครื่องประดับ แต่อาภรณ์แห่งการสำรวมตนนั้นเป็นอาภรณ์ที่ดีที่สุด นี่เป็นส่วนหนึ่งในสัญญาญ์ทั้งหลายของอัลลอฮฺ เพื่อที่พวกเขาจะได้รำลึก”

2.4 ดังนั้น เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาข้างต้น ผู้หญิงมุสลิมจะต้องไม่แตกต่างด้วยเสื้อผ้าที่รัดรูปแนบเนื้อ หรือเสื้อผ้าที่โปร่งบางหรือมีรูที่ทำให้มองเห็นผิวหนังหรือเรือนร่างภายใน

2.5 ผู้ชายจะต้องไม่ใส่เสื้อผ้าหรือแต่งกายเลียนแบบผู้หญิง และผู้หญิงจะต้องไม่ใส่เสื้อผ้าหรือแต่งกายเลียนแบบผู้ชายทั้งนี้เพื่อดำรงรักษาบุคลิกภาพและเอกลักษณ์แห่งเพศของตัวเองไว้

2.6 อิสลามห้ามมุสลิมชายสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดมาจากผ้าไหมและสวมใส่เครื่องประดับทองคำทั้งนี้เพราะว่าสิ่งเหล่านี้เหมาะสมที่จะเป็นอาภรณ์และเครื่องประดับของผู้หญิง

2.7 อิสลามห้ามผู้หญิงมุสลิมใส่ น้ำหอมออกนอกบ้าน เพราะไม่ต้องการให้กลิ่นน้ำหอมไปกระตุ้นความรู้สึกของเพศตรงข้าม แต่ขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้ผู้หญิง โดยเฉพาะภรรยาใส่ น้ำหอมและแต่งกายให้สะอาดสวยงามเมื่ออยู่กับสามี

2.8 หวีผมให้เรียบร้อยและอย่าปล่อยให้ผมให้กระเซิง

2.9 ก่อนจะสวมใส่เสื้อผ้าและรองเท้า สะบัดหรือเคาะเสียก่อนทั้งนี้เพื่อให้แมลงหรือสัตว์อันตรายที่อาจอาศัยหรือติดอยู่ในเสื้อผ้าและรองเท้าหลุดไป และเมื่อสวมใส่หรือรองเท้าให้เริ่มใส่ทางข้างขวาก่อน

2.10 หลีกเลี่ยงการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าฉูดฉาด หรือแต่งกายเลียนแบบบักบวชหรือนักพรต

2.11 ให้เสื้อผ้าแก่คนยากจนบ้างเพื่อเป็นการขอบคุณต่ออัลลอฮ์ที่ทรงโปรดปรานให้เราได้มีเสื้อผ้าสวมใส่ ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า “ใครที่ให้เสื้อผ้าแก่มุสลิมสวมใส่ร่างกายของเขา อัลลอฮ์จะให้เขาได้สวมใส่เสื้อผ้าสีเขียวแห่งสวรรค์ในวันแห่งการพิพากษา”

2.12 ให้เสื้อผ้าที่ติดตามสภาพของท่านเองแก่คนรับใช้หรือบ่าวที่ทำหน้าที่รับใช้ท่านมาตลอดทั้งวัน

ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า “บ่าวทั้งชายและหญิงคือพี่น้องของท่านอัลลอฮ์ได้ทรงมอบพวกเขาให้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของท่านดังนั้นใครก็ตามที่อัลลอฮ์ได้ทรงมอบอำนาจและการควบคุมบุคคลอื่นให้ เขาจะต้องให้ผู้อยู่ใต้อำนาจของเขาได้กินและได้สวมใส่เสื้อผ้าเหมือนที่เขาเองสวมใส่และจะต้องไม่ให้เขาทำงานเกินความสามารถ และถ้าหากบ่าวไม่สามารถทำงานหนักเกินได้ผู้เป็นนามก็จะต้องมาให้ความช่วยเหลือด้วย”

3. การกินและดื่ม

อิสลามยอมรับว่าการกินอาหารเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตทางด้านร่างกายของมนุษย์ที่จะต้องเจริญเติบโต ใช้กำลังงานและสร้างพลังงานมายี่ที่แข็งแรง แต่ขณะเดียวกัน มนุษย์ก็มิได้เกิดมาเพียงเพื่อกินอย่างเดียวเหมือนกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เท่านั้น แต่มนุษย์ยังต้องการมารยาทในการกินและดื่มเพื่อแสดงถึงความมีวัฒนธรรมอันเป็นสิ่งที่นอกจากจะแยกมนุษย์ออกจากสัตว์แล้ว ยังเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงระดับการศึกษาและวัฒนธรรมในหมู่มนุษย์ด้วยกันเองอีกด้วย ดังนั้น อิสลามจึงได้กำหนดมารยาทในการกินและดื่มไว้สำหรับมุสลิมดังนี้

3.1 ก่อนกินอาหารทุกครั้งจะต้องล้างมือเสียก่อน แม้ว่าอาหารมือนั้นจะได้กินด้วยมือก็ตาม

3.2 ก่อนกินอาหารหรือดื่มน้ำทุกครั้งจะต้องกล่าวคำว่า “ บิสมิลลาฮิรเราะฮูมา นิรเราะฮีม ” (ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ)

3.3 เมื่อจะกินหรือดื่ม ควรนั่งให้เรียบร้อย อย่าเอนกายหรือนอนเอกเขนก หรือนั่งยอง ๆ หรือยืนกินถ้าหากว่าสามารถหาที่นั่งที่เหมาะสมได้

3.4 อย่ากินหรือดื่มในขณะที่ปวดอุจจาระหรือปัสสาวะ ให้ไปถ่ายเสียก่อนแล้วจึงค่อยมากิน

3.5 ให้ใช้มือขวาในการกินหรือดื่ม อย่างไรก็ตาม ใช้นิ้วมือซ้ายได้ถ้าเกรงว่าการหยิบช้อนกลางด้วยมือขวาจะทำให้ช้อนกลางหรือภาชนะอย่างอื่นเปื้อนอาหารที่ติดมืออยู่

3.6 เมื่อเวลากินอาหารด้วยมือ อย่าใช้นิ้วที่เป็นอาหารจ้วงลงไปในอาหารที่เราต้องกินร่วมกับคนอื่น

3.7 อย่ากินอาหารคำโตเกินไป และไม่ควรกินอย่างรีบเร่งหรือมูมมาม

3.8 พยายามอย่าให้อาหารที่กินอยู่หกเรี่ยราดรอบภาชนะที่ใส่อาหาร

3.9 ควรดูแลและหยิบยื่นอาหารที่อยู่ใกล้ตัวเราให้แก่คนที่อยู่ไกลจากอาหารนั้นในกรณีที่ยังกินร่วมกัน

3.10 ควรจะกินอาหารให้เสร็จพร้อมๆ หรือเสร็จในเวลาที่ได้เสียดกับคนอื่น ๆ และควรจะลุกจากวงอาหารเมื่อทุกคนกินเสร็จแล้ว

3.11 อย่าคุยในขณะที่เคี้ยวอาหาร และอย่าเคี้ยวให้มีเสียงดัง

3.12 ควรกินอาหารร่วมกับพี่น้องหรือเพื่อน เพราะมันจะก่อให้เกิดความรักความสามัคคี

3.13 อย่าเรอในขณะที่ร่วมกินอาหารกับคนอื่น ถ้าหากรู้สึกว่าจะจามให้ป้องปากและจมูกของตัวเองและหันไปนอกวงอาหารหรือขอตัวลุกไปจากที่อื่น

3.14 อย่าตำหนิอาหารที่มีผู้นำมาเลี้ยง จงกินในสิ่งที่เราชอบ สิ่งใดที่ไม่ชอบก็ไม่ต้องกิน

3.15 อย่าหัวเราะคิกคักหรือคุยมากเกินไปในเวลากินอาหาร

3.16 อย่าเลือกกินแต่อาหารที่เราชอบอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงคนอื่น

3.17 อย่าดมอาหารที่นำมาเลี้ยงโดยไม่จำเป็น เพราะการทำเช่นนี้เป็นมารยาทที่ไม่สุภาพ

3.18 อย่าแคะฟันหรือเชยเศษอาหารในปากในขณะที่กำลังกินอาหารร่วมกับคนอื่น เพราะการทำเช่นนี้ เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ หากจำเป็นก็ให้ใช้มือหรือผ้าปกปิดปากตัวเอง

3.19 ตักอาหารแต่พออิ่ม และกินให้เกลี้ยงจาน ท่านศาสดามุฮัมมัดแนะนำให้กินอาหารแค่สามส่วนของกระเพาะและอีกส่วนหนึ่งไว้สำหรับน้ำ

3.20 อย่าเป่าอาหารหรือน้ำที่ร้อน เพราะลมที่เราเป่าหรือหายใจออกมานั้นไม่สะอาด

3.21 เมื่อเวลาต็มน้ำ จงค่อยๆ ต็มทีละอีก อย่าต็มรวดเดียวหมดแก้ว เพราะอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

3.22 เมื่อกินอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้กล่าวคำขอบคุณอัลลอฮ์

4. การปฏิบัติต่อพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน

อัลกุรอาน เป็นคัมภีร์ที่ชี้แนะถึงระบอบแห่งการดำเนินชีวิตของผู้มนุษย์ในทุกๆ ด้าน ซึ่งบรรจุไว้ด้วยเนื้อหาต่างๆ เช่น การซื้อ การขาย การเกิด การตาย การปกครอง การสมรส การหย่าร้าง ระเบียบชีวิตในครอบครัว เรื่องราวต่างๆ ของประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงมีบทบังคับให้มุสลิม จำเป็นต้องศึกษาและอ่านคัมภีร์อัลกุรอานตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อมุสลิมทุกคน จะได้ยึดแนว

ทางการดำเนินชีวิต ตามหลักอิสลามอย่างเคร่งครัดและถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาคัมภีร์อัลกุรอานจะทำให้ผู้ที่ศึกษา ได้เข้าใจถึงพระผู้สร้างของเขา และจะรู้จักกับคุณลักษณะของพระองค์ การติดต่อสื่อสารสัมผัสกับพระองค์ได้อย่างดี

คัมภีร์กุรอานคือวณะของอัลลอฮ์ที่ทรงประทานให้แก่มนุษย์ผ่านทางศาสดามุฮัมมัดเพื่อมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตไปสู่ความสันติและความเจริญในโลกนี้และความรอดพ้นในโลกหน้า นอกจากนั้นแล้วคัมภีร์กุรอานยังทำหน้าที่เป็นเครื่องจำแนกแยกแยะความดีออกจากความชั่วความถูกต้องออกจากความผิด และเป็นสิ่งที่เตือนมุสลิมให้รำลึกถึงพระผู้เป็นเจ้าของด้วย ดังนั้น คัมภีร์กุรอานจึงเป็นธรรมนูญสูงสุดแห่งชีวิตของมุสลิมด้วยเหตุผลของความสำคัญดังกล่าว อิสลามจึงได้กำหนดมารยาทในการปฏิบัติต่อคัมภีร์กุรอานไว้สำหรับมุสลิมดังต่อไปนี้

4.1 เมื่อจะอ่านกุรอาน ควรทำความสะอาดร่างกายด้วยการอาบน้ำมาซเสียก่อน และไม่ควรจ้องตมคัมภีร์กุรอานถ้าหากร่างกายยังไม่ได้ทำความสะอาดตามหลักการศาสนา หลังจากการมือสุจิเคลื่อนออกจากร่างกายหรือหลังจากการมีเพศสัมพันธ์หรือมีประจำเดือนหากมีความจำเป็นก็ให้ใช้ผ้ารองเสียก่อน

4.2 ควรนั่งหันหน้าไปทางกะอับะฮ์ที่นครมักกะฮ์ในขณะที่อ่านกุรอาน

4.3 เมื่ออ่านคัมภีร์กุรอาน พึงตระหนักว่าท่านกำลังนั่งอ่านคำบัญชาของอัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ต่อหน้าพระองค์ ดังนั้น จงสำรวมกริยาให้มีความนอบน้อมตุดังปาวมีต่อเจ้านาย และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของนายทุกประการ

4.4 อ่านกุรอานด้วยความศรัทธาและต้องการแสวงหาทางนำหรือคำตอบสำหรับชีวิต ดังนั้น จึงควรศึกษาความหมายของกุรอานเพื่อนำไปปฏิบัติด้วย ถึงว่าแม้ว่าการอ่านกุรอานโดยไม่รู้ความหมายจะได้รับผลบุญเองทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า

ท่านศาสดามุฮัมมัดเคยกล่าวว่า คนที่ศึกษากุรอานและอ่านกุรอานเป็นประจำนั้นสามารถเปรียบเทียบได้กับตะกร้าที่เต็มไปด้วยชะมดเชียงที่กลิ่นหอมของมันทำให้บรรยากาศโดยรอบหอมวลไปทั่ว ส่วนคนที่ศึกษากุรอานแต่ไม่อ่านนั้น อาจเปรียบได้กับขวดที่มีชะมดเชียงอยู่ข้างใน แต่มีฝาปิดอยู่”

4.5 เมื่ออ่านกุรอาน ให้หยุดนิ่งฟังด้วยความสำรวมและอย่าพูดคุยหรือส่งเสียงดังหรือเบาจนเกินไป

4.6 เมื่อได้ยินเสียงอ่านกุรอาน ให้หยุดนิ่งฟังด้วยความสำรวมและอย่าพูดคุยหรือส่งเสียงดังแข่งกับอ่านกุรอาน

4.7 วางกุรอานไว้ที่ในเหมาะสม และอย่าอ่านกุรอานในห้องน้ำหรือนำข้อความกุรอานไม่ว่าจะตอนหนึ่งตอนใดเข้าไป

มารยาททางสังคม

1. การเยี่ยมเยียน

อิสลามมิได้สอนให้มุสลิมแยกตัวจากสังคมไปอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังโดยไม่ยอมคบค้าสมาคมกับคนอื่น แต่ในทางตรงกันข้าม อิสลามกลับสนับสนุนให้มุสลิมอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและได้วางมาตรการบางอย่างไว้เพื่อเสริมการร่วมกันทางสังคมให้แก่มุสลิมด้วย เช่น การเลี้ยงแสดงความยินดีเนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น เมื่อมีทารกเกิดใหม่ หรือการแต่งงาน เป็นต้น แม้ในการนมาซ อิสลามก็กำหนดให้มุสลิมต้องไปร่วมชุมนุมกันนมาซในตอนบ่ายวันศุกร์สัปดาห์ละครั้ง แม้แต่ในการนมาซประจำวัน อิสลามก็ส่งเสริมให้มุสลิมปฏิบัติร่วมกันทั้งนี้เพื่อที่มุสลิมจะได้พบปะพูดคุยและมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนั้นแล้ว อิสลามยังได้ส่งเสริมมุสลิมให้หมั่นไปเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนบุคคลให้เข้มแข็งขึ้นด้วย และเพื่อปกป้องมิให้ความสัมพันธ์ทางสังคมต้องเสียไป อิสลามได้กำหนดมารยาทในการเยี่ยมเยียนไว้ให้มุสลิมปฏิบัติดังนี้

มารยาทในการเยี่ยมเยียนผู้อื่น

1.1 เมื่อจะไปเยี่ยมเยียนผู้ใด ควรจะนำของเล็กๆ น้อยๆ ติดมือไปเยี่ยมหรือเป็นของขวัญแก่ผู้นั้นหรือสำหรับลูกๆ ของผู้ที่ท่านไปเยี่ยมตามความสามารถของท่าน เพราะการทำเช่นนี้จะ เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความรักและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้น และเป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจ

1.2 กล่าวทักทายผู้ที่เราไปเยี่ยมเมื่อพบกันด้วยคำว่า " อัซสะลามุอะลัยกุม" ถ้าหากผู้นั้นเป็นมุสลิม และอย่าเข้าไปในบ้านหรือในห้องของใครก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าของบ้านหรือเจ้าของห้องเสียก่อนถึงแม้ว่าคนผู้นั้นจะสนิทสนมกับตนเองอย่างมากก็ตาม ทั้งนี้เพราะเจ้าของบ้านอาจจะแต่งตัวไม่เรียบร้อยหรือภายในบ้านอาจจะยังไม่เป็นระเบียบ ซึ่งเรื่องนี้มี ความสำคัญมากสำหรับผู้หญิงที่จะต้องสามารถสวมใส่เสื้อผ้าปกปิดร่างกายให้เรียบร้อยเสีย ก่อนที่จะปรากฏตัวต่อผู้มาเยี่ยม

คัมภีร์กุรอานกำชับถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงอย่าเข้าบ้านของคนอื่นที่ไม่ใช่บ้านสุเจ้า จนกว่าสุเจ้า ได้ขออนุญาตและได้กล่าวสลามทักทายเจ้าของบ้านแล้ว นั่นเป็นการดีสำหรับสุเจ้า ถ้าหากสุเจ้าไม่พบผู้ใดนั้นในนั้น ก็จงอย่าเข้าไปจนกว่าสุเจ้าจะได้รับอนุญาต และถ้ามีคนบอกให้สุเจ้า กลับไป สุเจ้าก็จงกลับไปเสียนั่นเป็นการผ่องแผ้วกว่า สำหรับสุเจ้า และอัลลอฮฺทรงรอบรู้ที่สุเจ้ากระทำ”

1.3 ก่อนที่จะไปเยี่ยมใครก็ตาม ควรจะบอกกล่าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจะไปเยี่ยมได้ทราบเสียก่อนก็จะเป็นการดี

1.4 ผู้ชายจะต้องไม่ไปเยี่ยมผู้หญิงในขณะที่สามีเธอไม่อยู่บ้าน เว้นเสียแต่ว่าเธอจะมี "มะฮฺรอม" (ญาติพี่น้องผู้ชายที่ไม่สามารถแต่งงานกับเธอได้ภายใต้กฎหมายอิสลาม เช่น พี่ชาย น้องชาย) อยู่ด้วย และผู้หญิงจะต้องไม่ไปเยี่ยมผู้อื่นถ้าหากว่าสามีของเธอไม่อนุญาต

1.5 ถ้าหากบ้านที่ท่านไปเยี่ยมมิใช่ญาติสนิทใกล้ชิดของท่าน และมีผู้หญิงอยู่ในบ้าน จงอย่าสนทนาหรือพูดคุยกับผู้หญิงเหล่านั้นโดยไม่จำเป็นหรือไม่มีเหตุผล และอย่าสอดส่ายสายตากรู้อยากเห็นไปทั่วบ้านของผู้ที่ไปเยี่ยม เว้นแต่เจ้าของบ้านยินดีที่จะพาชม

1.6 หากจะไปพักอยู่บ้านใครก็จงอย่าพักเกิน 3 วัน ถึงแม้ว่าบางครั้งเจ้าของบ้านจะรับเราให้อยู่มากกว่านั้นก็ตาม เพราะจะเป็นการสร้างภาระให้แก่เจ้าของบ้าน

1.7 ในกรณีที่ท่านไม่ต้องการจะกินอาหารกับเจ้าของบ้านหรือว่าท่านถือศีลอด จงขอตัวอย่างสุภาพ

1.8 เมื่อมีใครมาเชิญไปทานอาหารที่บ้าน มุสลิมมีหน้าที่จะต้องตอบรับคำเชิญนั้น โดยเฉพาะงานแต่งงาน แต่ถ้าหากไปไม่ได้ด้วยเหตุผลจำเป็น ก็ให้ขอยกภัยและอธิบายเหตุผลให้ผู้เชื้อเชิญได้เข้าใจ

1.9 เมื่อรับเชิญไปร่วมทานอาหาร หลังจากทานเสร็จแล้ว จงกล่าวคำวิงวอนต่ออัลลอฮ์ให้ทรงประทานความดีงามให้แก่ผู้เชิญหรือเจ้าของบ้าน

1.10 เมื่อจะลาจากเจ้าของบ้านหรือผู้เชิญมาทานอาหาร ผู้ไปเยี่ยมเยียนหรือผู้รับเชิญจะต้องกล่าวจะต้องกล่าวคำขอบคุณเจ้าของบ้านหรือเจ้าภาพและกล่าวลาเช่นเดียวกับเมื่อตอนพบกันว่า " อัซซะลามุอะลัยกุม "

1.11 จงอย่าทำตัวเป็นแขกของคนอื่นอยู่เป็นประจำ แต่จงเชิญคนอื่นมาเป็นแขกที่บ้านของตนเองและให้การต้อนรับคนอื่นบ้าง

2. การเยี่ยมคนป่วย

2.1 ควรกำหนดเวลาไปเยี่ยมที่เหมาะสม เช่น หลังเวลาอาหาร หรือหลังเวลาที่ผู้ป่วยพักผ่อนเต็มที่แล้วและเวลาแห่งการเยี่ยมนั้นก็สมควรสั้นเกินไปจนคนป่วยรู้สึกตัวเองถูกทอดทิ้ง หรือนานเกินไปจนคนป่วยขาดการพักผ่อน

2.2 เมื่อไปเยี่ยมคนป่วย ควรไต่ถามถึงสุขภาพของคนป่วย การไปเยี่ยมคนป่วยมิใช่เป็นเพียงความจำเป็นทางสังคมเท่านั้น แต่มันเป็นสิทธิของมุสลิมที่จะต้องได้รับจากพี่น้องมุสลิมและเป็นสิ่งที่จะสร้างความใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ด้วยเพราะอิสลามถือว่าใครก็ตามที่ต้องการใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ เขาจะต้องทำดีต่อเพื่อนมนุษย์ การหลีกเลี่ยงความช่วยเหลือหรือการแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อคนป่วยนั้นเท่ากับการละทิ้งการรำลึกถึงอัลลอฮ์

ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า มุสลิมมีสิทธิเหนือมุสลิมผู้อื่นอยู่ 6 ประการด้วยกัน คือ

2.2.1 การกล่าวสลามให้กันและกันเมื่อพบกัน

2.2.2 การตอบรับคำเชิญเมื่อถูกเชิญ

2.2.3 ให้คำแนะนำที่ดีและจริงใจต่อกันเมื่อถูกขอคำแนะนำ

2.2.4 เมื่อใครคนหนึ่งคนใดจามและกล่าวว่า “อัลฮัมดุลิลลาฮฺ” ผู้ที่ได้ยินจะต้องตอบรับว่า “ ยัรฮัมุกัลลอฮฺ”

2.2.5 การเยี่ยมเยียนกันและกันในยามเจ็บป่วย

2.2.6 การไปร่วมนมาซให้แก่ผู้เสียชีวิต

2.3 ควรพูดปลอบใจหรือให้กำลังใจผู้ป่วยให้ยอมรับการเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยความอดทนและวิงวอนต่ออัลลอฮฺให้หายป่วย เหตุผลก็คือ เพื่อเป็นการเตือนให้คนป่วยนึกถึงอัลลอฮฺอยู่ตลอดเวลา

2.4 ผู้ไปเยี่ยมควรที่จะวิงวอนขอพรต่ออัลลอฮฺให้คนป่วยหายจากการเจ็บป่วยด้วยคำวิงวอน

2.5 ถ้าคนป่วยเป็นผู้ใกล้ชิด ก็ควรจะไปเยี่ยมบ่อยๆ และการเป็นห่วงคนป่วยนั้นก็มิได้จำกัดอยู่แค่การไปเยี่ยมคนป่วยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการถามถึงสุขภาพของคนในครอบครัวของคนป่วยของคนป่วยและการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยและครอบครัวของผู้ป่วยด้วย

2.6 เมื่อท่านศาสดามุฮัมมัดไปเยี่ยมคนป่วย ท่านจะนั่งอยู่ข้างคนป่วยและถามถึงสุขภาพด้วยเสียงที่นุ่มนวลแสดงถึงความห่วงและเห็นใจ

2.7 มนุษยธรรมในการแสดงถึงความเห็นอกเห็นใจผู้เจ็บไข้ได้ป่วยของอิสลามมิได้จำกัดอยู่แค่เพียงมุสลิมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงมนุษย์ โดยทั่วไปในฐานะบ่าวอัลลอฮฺด้วย เพราะท่านศาสดามุฮัมมัดเองก็ยังคงเคยไปเยี่ยมเยียนผู้ป่วยที่มีโซมุสลิมอยู่หลายครั้ง และความดีงามของท่านในเรื่องนี้ได้ทำให้คนอื่นที่เคยมีจิตใจหยาบกระด้างประทับใจในบุคลิกของท่านและหันมาเข้ารับอิสลามหลายคนด้วยกัน

3. การต้อนรับผู้มาเยือน

การต้อนรับแขกหรือผู้มาเยือนเป็นมารยาททางสังคมอีกประการหนึ่งที่อิสลามให้ความสำคัญเช่นเดียวกับการไปเยี่ยมเยียนผู้อื่น และยังถือว่าการให้เกียรติแก่ผู้มาเยือนเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธาด้วย ทั้งนี้เพราะกิจกรรมดังกล่าวมีเป็นสิ่งที่จะช่วยกระชับความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้มีความแน่นเหนียวยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงได้กำหนดมารยาทในการต้อนรับแขกหรือผู้มาเยือนไว้ให้มุสลิมปฏิบัติดังนี้

3.1 แสดงความยินดีออกมาอย่างจริงใจเมื่อมีแขกหรือผู้รับเชิญมาถึงบ้าน ทักทายแขกด้วยหัวใจที่เบิกบานและให้เกียรติแก่ผู้มาเยือน ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า “คนที่ศรัทธาในอัลลอฮฺและวันแห่งการตัดสินนั้นจะต้องแสดงความเป็นเจ้าของบ้านที่ดีแก่ผู้มาเยือน”

3.2 เมื่อแขกหรือผู้มาเยือนมาถึง จงกล่าวสวัสดีทักทายและได้ถามถึงทุกข์ของผู้นมาเยือน

3.3 นำเครื่องดื่มและอาหารที่ดีที่มีอยู่ในบ้านมารับรองแขก และร่วมกินอาหารกับผู้มาเยือนด้วย

3.4 อย่าได้แสดงความรำคาญหรือเบียดเบียนต่อผู้มาเยือน เพราะอิสลามถือว่าผู้มาเยือนมิใช่ภรรยา หากแต่เป็นแหล่งที่มาแห่งความจำเริญและความโปรดปรานจากพระเจ้า นอกจากนี้แล้วการที่มีแขกมาเยือนบ้านเป็นสิ่งที่ทำให้เจ้าของบ้านมีเกียรติและศักดิ์ศรีเพิ่มขึ้นด้วย

3.5 ปกป้องเกียรติและศักดิ์ศรีของแขกของท่านให้เหมือนกับที่ท่านป้องกันเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง

3.6 จงถือว่าการรับใช้แขกหรือผู้มาเยือนเป็นหน้าที่ทางศีลธรรมของตน ดังนั้น จงอย่างปล่อยให้คนรับใช้หรือลูกๆ ของท่านมาทำหน้าที่คอยต้อนรับหรือดูแลแขกแทน

3.7 ถึงแม้แขกผู้มาเยือนจะพูดจาหรือแสดงกริยาอะไรที่ทำให้ท่านไม่พอใจ ก็ให้ออดทนไว้และแสดงความเป็นเจ้าของบ้านที่ดีต่อไปจนกว่าแขกจะกลับ

3.8 เมื่อแขกหรือผู้มาเยือนลากลับ เจ้าของบ้านจะต้องไปส่งถึงหน้าบ้าน

4. การเยี่ยมคนเจ็บใกล้ตายและการปฏิบัติต่อศพ

การเยี่ยมคนเจ็บใกล้ตายและการปฏิบัติต่อศพถือเป็นมารยาททางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่งในอิสลาม เพราะมันเป็นการแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่กำลังจะสิ้นชีวิต และบรรดาญาติพี่น้องของคนที่กำลังจะเสียชีวิตด้วย และเนื่องจากสภาพแห่งการสูญเสียที่น่าเศร้า ความเศร้าโศกเสียใจมาสู่ครอบครัวผู้ประสบ ดังนั้น อิสลามจึงได้กำหนดมารยาทในการเยี่ยมคนเจ็บใกล้ตายและการปฏิบัติต่อศพไว้ดังนี้

4.1 เมื่อไปเยี่ยมผู้ใกล้จะเสียชีวิตให้อ่านว่า "ลาอิลาฮะอิลลอลอฮุมมุฮัมมะดุร รุซูลอิลลอลอฮุ" ด้วยเสียงที่ดังพอได้ยิน อย่างรวดเร็วผู้ใกล้จะเสียชีวิตให้อ่านคำดังกล่าว

ท่านศาสดามุฮัมมัดกล่าวว่า "เมื่อท่านนุ่งอยู่ข้างๆ มุสลิมที่ใกล้จะเสียชีวิต จงอ่านคำกะลิมะฮ์ซะฮาดะฮ์ไปเรื่อยๆ "

4.2 ให้อ่านกุรอ่านซูเราะฮ์ยาศีน เมื่อคนไข้กำลังจะหมดลมหายใจท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า "จงอ่านซูเราะฮ์ยาศีน ข้างๆ ผู้ที่ใกล้จะเสียชีวิต" เมื่อผู้ป่วยสิ้นลม อย่าอ่านกุรอ่านใกล้ผู้ตายจนกว่าจะทำความสะอาดให้ศพแล้ว ผู้ชายที่มีญะนาบะฮ์ (ความสะอาดของร่างกายอันเนื่องมาจากมือสุจริตเคลื่อนออกมาและยังไม่ได้ชำระร่างกายตามหลักศาสนา) และผู้หญิงที่มีประจำเดือนไม่ควรที่จะเข้าใกล้ผู้ตาย

4.3 เมื่อเห็นหรือได้ยินข่าวการตายให้กล่าวว่า "ฮันนาลิลลาฮิ วะ อินนาอิลัยฮิ รอญู อุน" (แท้จริง เราเป็นของอัลลอลอฮ์ และยังพระองค์ที่เราต้องคืนกลับ)

4.4 อย่าส่งเสียงร้องไห้เศร้าโศกเสียใจถึงผู้ตาย แต่หากน้ำตาไหลออกมาเพราะความเสียใจ อิสลามถือว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติทางจิตใจของมนุษย์ ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า "ใครก็ตามที่ตบหน้าตัวเองหรือร้องไห้คร่ำครวญเหมือนพวกบุชารูปัน คนผู้นั้นไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับเรา"

4.5 ทันทีกี่ใครเสียชีวิต ให้ยึดแขนและขาของศพและปิดตาของศพใช้ผ้ารัดคางไปผูกไว้เหนือศีรษะของศพและจัดปลายเท้าไว้ให้มิดชิดกัน หลังจากนั้น ให้ใช้ผ้าคลุมศพให้เรียบร้อยมิดชิด

4.6 ให้พูดถึงคุณความดีของผู้ตายและหลีกเลี่ยงการพูดถึงสิ่งไม่ดีงามของผู้ตาย ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า “จงเอ๋ยถึงคุณงามความดีของผู้ตาย และจงนิ่งเงียบเสียในเรื่องความไม่ดีของผู้ตาย”

4.7 ให้เก็บความรู้สึกและอดกลั้นเมื่อญาติใกล้ชิดหรือคนสนิทต้องสิ้นชีวิตลง และจงอย่าตีโพยตีพาย โทษนั้นโทษนี้

4.8 จงรีบอาบน้ำให้แก่ศพ หากเป็นไปได้ ให้ใช้ใบพุทราใส่น้ำที่อาบศพจะเป็นการดี การอาบน้ำศพให้เริ่มต้นด้วยการนำศพมาวางบนที่อาบน้ำศพ หลังจากนั้นก็ให้ถอดเสื้อผ้าของศพและใช้ผ้าปิดส่วนล่างของศพไว้ คนที่จะอาบน้ำศพให้ใช้ผ้าพันมือไว้แล้วทำความสะอาดส่วนที่พึงปกปิดของศพทั้งด้านหน้าและด้านหลังโดยระวังอย่าให้ผ้าที่ปกปิดศพต้องการหลุดออก หลังจากนั้นก็ให้ใช้น้ำทำความสะอาดศพตามขั้นตอนของการอาบน้ำนมาซโดยไม่จำเป็นต้องเอาน้ำใส่ปากและจมูกของศพ ในขณะที่อาบน้ำศพให้ปิดรูและรูจมูกของศพไว้ด้วยสำลีเพื่อกันน้ำมิให้เข้าไป หลังจากนั้นก็ให้ใช้สบู่ หรือแชมพูสระผมให้แก่ศพ พลิกศพไปทางด้านซ้ายแล้วรดน้ำจากทางด้านขวาโดยรดตั้งแต่หัวจดเท้า หลังจากนั้นก็พลิกศพไปทางด้านซ้ายแล้วรดน้ำจากทางด้านขวาโดยรดตั้งแต่หัวจดเท้า หลังจากนั้นก็พลิกศพไปทางด้านขวาแล้วรดน้ำศพจากทางด้านซ้ายตั้งแต่หัวจดเท้า เสร็จแล้วให้เอาผ้าที่เปียกน้ำออกและใช้ผ้าแห้งห่อศพแทน ขณะที่เปลี่ยนผ้าให้แก่ศพนั้นจะต้องระวังไม่ให้ส่วนที่พึงสงวนของศพต้องเปิดเผย เพราะศพก็มีความละเอียดอ่อนเหมือนกับคนปกติเช่นกัน เมื่อห่อศพเรียบร้อยแล้วก็ให้ยกศพวางไว้ในโลง การปฏิบัติต่อศพทุกครั้งทุกขั้นตอนจะต้องกระทำอย่างนุ่มนวล

4.9 ให้ใช้ผ้าสีขาวคุณภาพปานกลางเป็นผ้าห่อศพ สำหรับผู้ชาย ให้ใช้ผ้า 3 ผืน ผืนหนึ่งห่อส่วนล่างของศพ อีกผืนหนึ่งห่อส่วนบน อีกผืนหนึ่งใช้ห่อทั้งตัว ดังนั้น ผ้าที่ใช้ห่อทั้งตัวจึงควรยาวกว่าตัวศพ ทั้งนี้เพื่อที่เมื่อห่อศพแล้วจะสามารถผูกผ้าปิดเหนือหัวและใต้เท้าของศพได้ ส่วนกว้างของผ้าจะต้องให้พอที่จะห่อศพได้มิดชิด ส่วนศพของผู้หญิงให้ใช้ผ้า 5 ผืน โดยอีก 2 ผืนที่เพิ่มขึ้นมานั้น ผืนหนึ่งใช้คลุมศีรษะเพื่อปิดผลและอีกผืนหนึ่งใช้ห่อร่างกายจากใต้รักแร้ถึงหัวเข่า

4.10 เมื่อแบกศพไปยังสุสาน ให้ก้าวเท้าให้เร็ว มีคนเคยถามท่านศาสดามุฮัมมัดว่าในขณะที่แบกศพไปยังสุสานนั้น ควรจะเดินอย่างไรท่านศาสดาได้ตอบว่า “จงก้าวเท้าให้เร็ว ถ้าหากผู้ตายเป็นคนดี ก็จงแบกเขาไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้อย่างรวดเร็ว ถ้าหากเขาเป็นคนชั่ว ก็จงรีบขจัดความชั่วของเขาออกไปจากท่ามกลางพวกท่าน” โดยปกติแล้ว เมื่อมีการตายเกิดขึ้น หลักการอิสลามได้กำหนดให้รีบจัดการฝังศพโดยเร็วที่สุดภายในหนึ่งวัน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นการแค้นคนที่อยู่ข้างหลัง

4.11 ให้เดินไปส่งศพที่สุสาน ครั้งหนึ่ง เมื่อท่านศาสดามุฮัมมัดเดินร่วมไปกับ ขบวนศพ ท่านเห็นบางคนขี่สัตว์ร่วมขบวนไปด้วย ท่านจึงได้กล่าวดำห็นว่า “ไม่รู้สักกายตัวเอง บ้างหรือ มลาอิกะฮ์เอง ก็ยังเดินไปส่งศพในขณะที่พวกท่านนั่งไปบนหลังสัตว์” อย่างไรก็ตาม หลังจากฝังศพเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะให้พาหนะใดเดินทางกลับก็ได้

4.12 เมื่อเห็นขบวนศพกำลังมุ่งมาทางเรา จงลุกขึ้นยืน และถ้าหากไม่ต้องการที่จะ เข้าร่วมขบวนศพ ก็ควรจะคอยให้ขบวนศพผ่านไปสักระยะหนึ่งเสียก่อน จึงค่อยเริ่มเดินทางต่อ หรือทำกิจกรรมอย่างอื่น

ท่านศาสดามุฮัมมัดได้สั่งถึงเรื่องนี้ไว้ว่า จงยืนขึ้นเมื่อเห็นขบวนศพตรงมา คนที่ร่วมมากับขบวนไม่ควรจะนั่งลงจนกว่าแคว่หามศพจะถูกวางลงบนพื้นเสียก่อน”

4.13 จงร่วมนมาซให้แก่ศพ และหากทำได้ ควรจะมีส่วนร่วมในการช่วยแบกแคว่ หรือโลงศพด้วย ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า “มุสลิมทุกคนมีหน้าที่จะต้องเข้าร่วมขบวนศพ ของมุสลิม” และยังได้กล่าวอีกว่า “คนที่เข้าร่วมในขบวนศพและนามซให้แก่ศพจะได้รับรางวัล ตอบแทนเท่ากับหนึ่งกะรัต และคนที่เข้าร่วมการฝังศพด้วยหลังจากที่นามซให้แก่ศพแล้วจะ ได้รับรางวัลเท่ากับสองกะรัต” มีคนถามท่านถึงขนาดของสองกะรัต ท่านได้ตอบว่า “เท่ากับ น้ำหนักของภูเขาสองลูก”

4.14 การขุดหลุมฝังศพให้ขุดเป็นแนวยาวจากเหนือไปได้ เมื่อนำศพลงหลุมแล้ว จัดศพให้นอนตะแคงขวาโดยให้ศพหันหน้าไปทางกิบละฮ์ (กะอับะฮ์ตั้งอยู่ที่นครมักกะฮ์) (ทิศ ตะวันตกของประเทศไทย)

4.15 เมื่อศพถูกหย่อนลงหลุม ให้กล่าวว่า “บิสมิลลาฮิ วะอะลา มิลละติ รอซูลิลลาฮิ” (ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ตามแนวทางของผู้ปฏิบัติตามรอซูลของอัลลอฮ์)

4.16 การหลบลูมศพให้เริ่มขึ้นใช้ดินกลบตั้งแต่ด้านหัวของศพ แล้วค่อยใช้มือ กอบดินโยนลงไปในหลุมศพหากท่านต้องการจะมีส่วนร่วมในการฝัง ให้โยนดินลงหลุมฝังศพ 3 ครั้ง

4.17 อย่ากลบลูมฝังศพให้สูงมาก และอย่าทำให้หลุมฝังศพเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ให้กลบลูมฝังศพด้วยปริมาณดินที่ขุดขึ้นมา นอกจากนี้แล้วจะต้องไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยในการฝัง ศพ เช่น การประดับโลงหรือหลุมศพให้หรูหราด้วยดอกไม้หรือพวงหรีด

4.18 หากครอบครัวของผู้เสียชีวิตประสบความสำเร็จและความทุกข์โศกและเดือดร้อนให้นำ อาหารไปช่วยครอบครัวของผู้เสียชีวิตสักมือหรือสองมือเพื่อเป็นการบรรเทาภาระของครอบครัว ผู้เสียชีวิต

4.19 อิสลามไม่ห้ามมุสลิมไปงานศพของต่างศาสนา ถ้าหากการนั้นเพื่อเป็นการ แสดงความเห็นอกเห็นใจหรือให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวของผู้เสียชีวิตและมีได้เข้าร่วมใน พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การประนมมือขณะพระเทศน์ การจุดธูปเทียนไหว้ศพ หรือการเผาศพ เป็นต้น

5. การทักทาย

การทักทายเป็นมารยาททางสังคมอีกประการหนึ่งซึ่งแสดงออกถึงความผูกพัน ความมีมิตรไมตรีและความสมานฉันท์กันของผู้คน ดังนั้นผู้คนในสังคมต่างๆ จึงมีวิธีการและคำทักทายตลอดจนมารยาทในการทักทายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มุสลิมก็เป็นอีกประชาคมหนึ่งซึ่งมีวัฒนธรรมของตนเองในการทักทายและอิสลามได้กำหนดมารยาทในการทักทายให้แก่มุสลิมปฏิบัติดังนี้

5.1 คัมภีร์กุรอ่านกำหนดให้มุสลิมกล่าวคำว่า “อัสสะลามุอะลัยกุม” (ขอความสันติจงมีแต่ท่าน) เมื่อพบปะพี่น้องมุสลิมด้วยกัน และเป็นหน้าที่สำหรับผู้ที่ได้รับคำทักทายดังกล่าวจะต้องกล่าวตอบรับว่า “วะอะลัยกุมสะลาม” (ขอความสันติจงมีแต่ท่านเช่นกัน) เป็นอย่างน้อย แต่ถ้าจะให้ดีกว่านี้ ก็ให้กล่าวต่อจากนั้นเพิ่มไปอีกว่า “วะเราะฮุมะตุลลอฮิ วะบะเราะกาตุฮฺ” (และความเมตตาของอัลลอฮฺและความจำเริญจากพระองค์จงเป็นของท่าน) อย่างไรก็ตาม ควรพยายามที่จะเป็นผู้กล่าวสลามก่อน

5.2 การจับกันหลังการทักทายจะช่วยกระชับความสัมพันธ์ให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้ชายจะจับมือกับผู้ชายและหญิงจับมือกับผู้หญิงเท่านั้น ห้ามชายและหญิงจับมือในการทักทายเว้นแต่จะเป็นญาติพี่น้องร่วมสายโลหิตหรือบุคคลที่เรามีโอกาสแต่งงานด้วยได้เท่านั้น การจับมือควรจับให้กระชับพอดี ไม่ใช่แค่ใช้ปลายนิ้วแตะกันหรือบีบมือจนแน่นเกินไป

5.3 เมื่อเข้าบ้านก็ให้กล่าวสลามแก่สมาชิกในครอบครัว และก่อนที่จะเข้าบ้านคนอื่น ก็ให้กล่าวสลามแก่คนในบ้านนั้นเสียก่อน และกล่าวสลามอีกครั้งหนึ่งเมื่อตอนจะกลับ

5.4 ถึงแม้จะเป็นมารยาทที่ผู้น้อยจะต้องกล่าวสลามแก่ผู้ใหญ่ แต่การกล่าวสลามแก่เด็กเล็กๆ ก็ไม่เป็นที่ต้องห้ามหรือเสียหาย ในทางตรงกันข้าม มันกลับกลายเป็นการดีเสียอีก เพราะการทำเช่นนั้นเป็นการฝึกเด็กๆ ให้รู้จักคุ้นกับวัฒนธรรมในการทักทายของอิสลาม

5.5 ผู้หญิงอาจกล่าวทักทายผู้ชายเช่นเดียวกับผู้ชายก็สามารถที่จะกล่าวสลามทักทายผู้หญิงได้เช่นกัน

5.6 ผู้น้อยจะต้องกล่าวคำสลามต่อผู้ใหญ่ ผู้ที่เดินอยู่จะต้องกล่าวสลามแก่ผู้ที่นั่งอยู่ คนหมุ่ผู้น้อยจะกล่าวสลามแก่คนหมุ่มาก ผู้ที่อยู่บนยานพาหนะจะต้องกล่าวสลามแก่ผู้ที่เดินหรือนั่งอยู่ข้างทาง

5.7 การกล่าวคำว่า “อัสสะลามุอะลัยกุม” เป็นการให้เกียรติแก่ผู้ที่ถูกทักทายอย่างดีที่สุดแล้ว ดังนั้น จึงไม่ต้องเอ่ยชื่อของผู้ที่เราทักทายอีก

5.8 ถ้าหากมีโอกาที่จะฝากให้ใครกล่าวสลามแก่ญาติผู้ใหญ่หรือญาติมิตรเพราะเราไม่สามารถที่จะพบได้ ก็จงฉวยโอกาสนั้นฝากสลามไปถึงบุคคลที่เราต้องการ

5.9 จงหลีกเลี่ยงการกล่าวสลามภายใต้สถานการณ์ดังต่อไปนี้

5.9.1 เมื่อคนกำลังสนใจอยู่กับการอ่าน ฟังหรือกำลังสั่งสอนกุรอ่าน

5.9.2 เมื่อใครกำลังกล่าวหรือฟังคำปราชัยหรือคำเทศนาอยู่

5.9.3 เมื่อใครบางคนกำลังอะซาน (ประกาศให้คนมานมาซ) หรือตักบีร์ (กล่าวคำประกาศความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์)

5.9.4 เมื่อผู้คนที่กำลังพูดคุยกันถึงเรื่องบทบัญญัติของอัลลอฮ์

5.9.5 เมื่อครูกำลังสอนหนังสือ

5.9.6 เมื่อคนกำลังถ่ายปัสสาวะหรืออุจจาระ

5.10 อย่างกล่าวสลามให้แก่บุคคลที่กำลังทำสิ่งต่อไปนี้

5.10.1 ผู้ที่กำลังทำซัซาลามกที่อิสลามได้ห้ามไว้

5.10.2 ผู้ที่กล่าวโชมตีให้ร้าย บิดเบือนศาสนา หรือเอาศาสนามาพูดเป็นเรื่องตลก

5.10.3 ผู้ที่พูดปลุกปั่นยุยงให้คนเกลียดและต่อต้านศาสนา ไม่เพียงแต่จะต้องไม่กล่าวสลามให้แก่คนดังกล่าวมาเท่านั้น ท่านจะต้องแสดงความรังเกียจการกระทำและผู้กระทำเช่นนั้นด้วย

5.11 อนุญาตให้กล่าวสลามแก่ที่ชุมนุมที่ทั้งมุสลิมและมีไช่มุสลิมอยู่ร่วมกันได้

5.12 เมื่อท่านศาสดามุฮัมมัดส่งสารไปยังจักรพรรดิเฮราคลิอุสแห่งอาณาจักรโรมัน เพื่อเชิญชวนให้เข้ารับอิสลาม ท่านได้ใช้คำทักทายจักรพรรดิคริสเตียนว่า “ สะลามู อะลา มะนิคตะบะอัล หุดา” (สันติจงมีแก่ผู้ปฏิบัติตามทางนำ)

5.13 เมื่อเพื่อนพ้องหรือญาติใกล้ชิดหรือผู้อาวุโสกลับมาจากการเดินทางไกล โดยเฉพาะเมื่อกลับมาอุมเราะฮ์หรือฮัจญ์ จงกล่าวสลามทและสวมกอด

5.14 เมื่อเดินผ่านสุสาน (กุบร) ผังศพมุสลิม ให้กล่าวสลามแก่ผู้ที่อยู่ในสุสานว่า “ อัซสะลามู อะลัลยุม ยาอะฮ์ลัล กุบร” (ขอความสันติจงมีแก่ท่าน ไอ้ ชาวสุสาน)

6. มารยาทเมื่อไปมัสยิด

มัสยิดเป็นสถานที่ที่มุสลิมผู้มีจิตศรัทธาในอัลลอฮ์ร่วมแรงร่วมใจและรวมกำลังทรัพย์กันขึ้นมาสร้างเพื่อใช้เป็นสถานที่ในการแสดงความเคารพสักการะและรำลึกถึงพระองค์ ดังนั้น มัสยิดจึงเป็นศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมทางจิตใจและสังคมของมุสลิม ไม่เพียงแต่เท่านั้น มัสยิดยังถือว่าเป็นบ้านของอัลลอฮ์ที่สังคมมุสลิมจะต้องให้ความเคารพและร่วมกันดูแลรักษาให้สะอาดและบริสุทธิ์จากการนำสิ่งอื่นใดมาเคารพสักการะควบคู่ไปกับอัลลอฮ์ด้วย ดังนั้น อิสลามจึงได้กำหนดมารยาทในการใช้หรือการเข้ามัสยิดให้มุสลิมดังนี้

6.1 มุสลิมควรจะพยายามไปนมาซร่วมกันที่มัสยิดเป็นประจำให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ท่านศาสดามุฮัมมัดเคยกล่าวว่า “การไปมัสยิดในเวลารุ่งอรุณและในตอนค่านั้นเหมือนกับการไปต่อสู้อันหนทางของอัลลอฮ์” และยังได้กล่าวอีกว่า “ ทุกก้าวที่คนผู้หนึ่งก้าวไปยังมัสยิดเพื่อนมาซร่วมกันนั้นจะลบล้างบาปเล็กๆ อย่างหนึ่งของเขาและขณะเดียวกันก็จะเพิ่มความดีอย่างหนึ่งให้แก่เขา”

6.2 พยายามช่วยกันรักษามัสญิดให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ และหลีกเลี่ยงการนำเด็กที่ไม่รู้ประสาไปมัสญิดเพราะเด็กอาจจะส่งเสียงรบกวนสมาธิคนอื่นหรือทำลายสิ่งสกปรกในมัสญิด แต่ถ้าหากเด็กโตรู้ประสาแล้ว ก็ควรพาเด็กไปด้วย ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีความผูกพันกับมัสญิด

6.3 ผู้ที่ร่างกายไม่สะอาดเพราะมีอสุจิเคลื่อนออกมาหรือผู้หญิงที่มีประจำเดือนและยังไม่ได้ทำความสะอาดร่างกายตามหลักศาสนา (อาบน้ำสะอาด) จะต้องไม่เข้ามัสญิด แต่ถ้าหากมีความจำเป็นต้องเดินผ่านบริเวณมัสญิด ก็ให้รีบเดินไปโดยเร็วที่สุด

6.4 ถึงแม้ร่างกายจะสะอาดอยู่แล้ว แต่ก่อนจะเข้ามัสญิด มีข้อแนะนำให้อาบน้ำนมาซเสียก่อนจะเป็นการดี

6.5 ถอดรองเท้าก่อนเข้ามัสญิด และก่อนเข้ามัสญิด ให้กล่าวคำวิงวอนว่า “อัลลอฮุมมะฟตะฮฺลี อับวาระเราะฮฺมะติกะ” หลังจากนั้นให้ก้าวเท้าขวาเข้ามัสญิด

6.6 เมื่อเข้าไปในมัสญิดแล้ว ให้นามซมัสญิด 2 ร็อกอ์ดก่อนที่จะนั่งลง

6.7 หากไปมัสญิดเพื่อนมาซร่วมกัน ควรจะขึ้นไปนั่งในแถวหน้าสุดให้เต็มก่อน ทั้งนี้เพื่อความเรียบร้อยและไม่ควรจองที่นั่งที่ใดในมัสญิดเป็นที่ประจำของตัวเอง

6.8 ขณะที่นั่งอยู่ในมัสญิด ไม่ควรจะคุยกันในเรื่องไร้สาระหรือเรื่องที่ชวนให้หมกมุ่นอยู่กับโลกวัตถุ แต่ควรจะอ่านกุรอ่านหรือไม่ก็กล่าวคำรำลึกอัลลอฮฺให้มากๆ

6.9 อย่าเดินตัดหน้าอยู่ผู้ที่กำลังนมาซ

6.10. อย่าส่งเสียงดังในมัสญิด แม้แต่กำลังกุรอ่านอยู่ หากมีคนกำลังนมาซ ก็ให้ลดเสียงอ่านให้เบาที่สุดเพื่อไม่เป็นการรบกวนสมาธิของผู้กำลังนมาซ นอกจากนี้แล้ว ควรปิดเครื่องมือสื่อสารที่อาจส่งสัญญาณรบกวนสมาธิคนที่กำลังนมาซด้วย

6.11 เมื่อจะไปมัสญิด ให้แน่ใจว่าร่างกายและเสื้อผ้ามีความสะอาดเรียบร้อยผู้ชายหากใส่ผ้าห่มกลิ่นอ่อนๆ ไปมัสญิดด้วยจะเป็นการดีและหากเพิ่งกินกระเทียม หัวหอม หรือสิ่งใดที่จะทำให้กลิ่นอันนารักรังเกียจแก่คนในมัสญิด ก็ให้ทำความสะอาดปากให้หมดจดปราศจากกลิ่นเสียก่อน

6.12 ก่อนออกจากมัสญิด ให้กล่าวคำวิงวอนว่า “อัลลอฮุมมะอินนีอัสะอูกู มิมีฟฎฺลิก” แล้วก้าวเท้าซ้ายออกจากมัสญิด

7. การไปเยี่ยมสุสาน

สุสานเป็นศาสนสถานอีกอย่างหนึ่งซึ่งมีไว้สำหรับการฝังศพ ถึงแม้ร่างของผู้เสียชีวิตจะถูกฝังลงไปใต้ดินและชีวิตของผู้นั้นจะส่งกลับไปจากโลกนี้แล้วก็ตาม แต่สำหรับอิสลามแล้ว โลกแห่งสุสานคือดินแดนที่คั่นกลางระหว่างโลกนี้กับโลกหน้า สุสานเป็นสถานที่รวมของวิญญาณที่ส่งกลับไปแล้วและกำลังรอที่จะฟื้นคืนชีพขึ้นมาพร้อมกันอีกครั้งหนึ่งเพื่อรอรับการตัดสินผลกรรมที่แต่ละชีวิตได้กระทำไว้ขณะที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ดังนั้นอิสลามจึงได้กำหนดมารยาทในการไปเยี่ยมสุสานไว้เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่สถานที่และศพที่อยู่ในนั้นไว้ดังนี้

7.1. เมื่อมีขบวนศพไปยังสุสาน ให้เกิดร่วมขบวนศพไปยังสุสานด้วยกริยาที่สำรวม และหากเป็นไปได้ให้อยู่ร่วมในการฝังศพจนเสร็จเรียบร้อย

7.2. ไปเยี่ยมสุสานบ้างเป็นบางครั้งเพื่อให้การเยี่ยมเยียนได้ต่อเราให้ระลึกถึงคุณความดีของบางคนที่อยู่在那นั้นและเตือนตัวเองว่าวันหนึ่งจะต้องมายังสถานที่เช่นนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อที่เราจะได้เตรียมตัวไว้สำหรับเวลานั้น

7.3. หากร่างกายไม่สะอาดตามหลักการศาสนาก็จงอย่าเข้าไปในสุสานโดยเฉพาะผู้หญิง ถึงแม้ร่างกายจะสะอาด แต่ถ้าหากเข้าไปในสุสานแล้วไม่สามารถที่จะควบคุมความรู้สึกของตัวเองในการสูญเสียญาติใกล้ชิดหรือคนที่รัก ก็ไม่ควรที่จะเข้าไปในสุสาน

7.4. เมื่อเข้าไปในสุสานแล้วให้อ่านคำวิงวอนดังนี้

7.5. อย่าพูดจา ดลกไปกฮา หรือหัวเราะหรือพูดเรื่องไร้สาระในสุสานเหมือนคนที่ไม่รู้จักสำรวมหรือไม่รู้จักกาลเทศะ หลุมฝังศพเป็นประตูใหญ่ไปสู่ชีวิตอันแท้จริงที่นิรันดร์ ดังนั้นเมื่ออยู่ในสุสาน จงมองหลุมฝังศพว่าเป็นประตูที่ตัวเราเองกำลังมายืนใกล้แล้ว รีบสำนึกผิดและปรับปรุงตัวเองเสียก่อนที่จะสายเกินไป

7.6. อย่าก่ออิฐหรือสร้างอาคารถาวรครอบหลุมฝังศพ เพราะมันอาจจะนำไปสู่การเคารพสักการะบรรพชนผู้ล่วงลับไปในวันข้างหน้า

ท่านศาสดามุฮัมมัดได้เคยเอ่ยว่าอัลลอฮ์ทรงสถาปนาแข่งพวกยิวและชาวคริสเตียนเพราะคนพวกนี้ได้ทำให้หลุมฝังศพของบรรดาศาสดาของ พวกเขาเป็นสถานที่แห่งการเคารพสักการะ

8. การสนทนา

การสนทนาเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการที่จะสร้างความเข้าใจความรักความสามารถอันที่ขึ้นในสังคมอันเป็นสิ่งที่จะนำสังคมไปสู่ความสงบเรียบร้อยและความสำเร็จของส่วนรวม นอกจากนั้นแล้ว ในการสนทนาคำพูดและท่าทางของผู้ร่วมสนทนายังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงระดับการศึกษาและการได้รับการอบรมทางด้านจริยธรรมของคนผู้นั้นด้วยดังที่คำโบราณกล่าวไว้ว่าอย่างถูกต้องว่า “สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล” ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว อิสลามได้กำหนดจรรยา มารยาทในการสนทนาไว้สำหรับมุสลิมดังนี้

8.1. พูดจาให้ไพเราะ สุภาพ อย่าพูดด้วยเสียงที่ดังหรือเบาเกินไปและควรรีดยิ้มแย้มอยู่เสมออยู่กับคู่สนทนา อย่าใช้น้ำเสียงก้าวร้าวและหยาบกระด้างในการสนทนา

8.2. จงพูดก็ต่อเมื่อจำเป็นต้องพูดและเมื่อพูดก็ต้องพูดอย่างมีวัตถุประสงค์ การพูดมากเกินไปหรือการพูดคุยอย่างไร้สาระจะทำให้คำพูดไม่มีค่าและไร้ความจริงจัง

8.3. จงพูดความจริงเสมอแม้การพูดความจริงจะต้องทำให้เกิดความขมขื่นบ้างก็ตาม

8.4. อย่าพูดจาลามกสกปรก อย่านินทาว่าร้าย อย่าใช้วาจาถูกเหยียดหยามหรือเสียดสี อย่าพูดถึงคนอื่นด้วยฉายานามที่เสียหาย และจงอย่าคำสบถสาบานพร่ำเพรื่อ

8.5 พูดจาด้วยความเป็นธรรมชาติและยุติธรรมถึงแม้บ่อยครั้งอาจจะต้องทำให้ตัวเองเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องต้องได้รับผลกระทบก็ตาม

8.6 อย่าพูดจาโอ้อวดหรือยกตนข่มท่าน แต่จงพูดกับคนอื่นด้วยความถ่อมตน

8.7 ใช้คำพูดที่ชัดเจนในการสนทนา อย่าใช้คำพูดที่คลุมเครือหรือคำสองแง่สองมุม

8.8 เมื่อผู้หญิงจะต้องพูดกับผู้ชาย ให้ใช้คำพูดที่รวบรัดประหยัดคำและตรงไปตรงมาอย่างที่สุด อย่าใช้คำพูดหรือเสียงอ่อนเสียงหวานที่เย้ายวนผู้ชาย

8.9 ถ้าหากคู่สนทนามีเจตนาพูดจาวกวนหรือพยายามใช้วาจาที่จะก่อเรื่องหรือเบนประเด็น จงอย่าต่อล้อต่อเถียง แต่จงกล่าวสวัสดีอย่างสุภาพและหลีกเลี่ยงการสนทนากับผู้นั้นทันที

8.10 ใช้คำพูดที่เหมาะสมกับระดับความรู้และสติปัญญาของผู้ที่เราพูดด้วย และจงอย่าแสดงความรำคาญหรือดูถูกถ้าหากผู้ที่เราพูดด้วยไม่สามารถเข้าใจคำพูดของเรา แต่จงทวนคำพูดใหม่ให้ชัดเจนและง่ายขึ้นแก่ผู้ฟัง และหากผู้ที่เราพูดด้วยเป็นผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส ก็จงใช้คำพูดและกิริยาที่มีสัมมาคารวะ

8.11 อย่าพูดจาซุบซิบหรือใช้ภาษาที่เข้าใจกันเพียงสองคนถ้าหากว่ามีผู้ร่วมสนทนาที่สามอยู่ด้วย เพราะการทำเช่นนี้เป็นการสร้างความระแวงและความรู้สึกแบ่งแยกขึ้นในวงสนทนา

8.12 ถ้าจะพูดแทรกขึ้นมาในขณะที่คนอื่นกำลังสนทนากันอยู่หรือต้องการที่จะขัดจังหวะการสนทนาควรส่งสัญญาณของอนุญาตจากคู่สนทนาเสียก่อน

8.13 ให้ความสนใจต่อผู้สนทนาด้วยเสมอ อย่าละสายตาออกไปจากคู่สนทนา และจงอย่าเป็นผู้พูดแต่เพียงฝ่ายเดียว จะต้องให้ผู้ร่วมสนทนามีส่วนในการพูดด้วย หากคู่สนทนาซักถาม จะต้องให้ความสนใจต่อคำถามนั้นและพยายามตอบคำถามนั้นให้เป็นที่กระจ่าง และหากผู้ร่วมวงสนทนาถามคำถามใดบางคนในวงสนทนา อย่าชิงตอบคำถามของผู้ที่ถูกถาม

8.14 อย่าแสดงความอยากรู้อยากเห็นหรือซักไซ้ในเรื่องส่วนตัวของผู้ร่วมสนทนา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้สนทนาด้วยเสียก่อน

8.15 อย่าทำเป็นคนอวดรู้ในการสนทนากับคนอื่น เช่น การใช้คำพูดว่า “เรารู้มาตั้งนานแล้ว” เมื่อผู้ร่วมสนทนาเล่าเรื่องหนึ่งเรื่องใดให้ฟัง

8.16 ขณะที่กำลังสนทนากันอยู่ อย่าได้ชี้นิ้วไปยังคนหนึ่งคนใดที่ไม่ได้อยู่ในวงสนทนาด้วย เพราะการกระทำเช่นนั้นจะสร้างความเข้าใจผิดและความระแวงสงสัยให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น

8.17 พยายามฟังให้มากและพูดให้น้อย อย่าเอาความลับของตนไปเปิดเผยให้คนอื่นรู้ เพราะเมื่อเราเปิดเผยความลับให้แก่ใคร แล้วก็อย่าได้หวังว่าความลับนั้นจะเป็นความลับอีกต่อไปโดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นภรรยา นั้นจะต้องไม่นำเอาความลับของครอบครัวหรือเรื่องราวของสามีไปเล่าให้แก่ผู้อื่นฟัง

8.18 อย่าใช้เวลาในการสนทนาให้มากเกินไปเพราะยังมีงานอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ให้ทำอีกมากมาย การสนทนามากเกินไปมีแต่จะสิ้นเปลืองเวลาและอาจมีความผิดมากขึ้นเพราะความเผอเรอในคำพูดของตัวเอง

9. บิดามารดา

9.1 จงปฏิบัติต่อบิดาและมารดา เพราะการกระทำเช่นนี้เป็นเสมือนกับการได้รับความโปรดปรานจากทั้งในโลกนี้และโลกหน้าอิสลามถือว่า ถัดจากอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์แล้ว มนุษย์มีภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ที่จะต้องปฏิบัติต่อบิดาและมารดาของตน ความยิ่งใหญ่และคุณค่าของภาระหน้าที่ที่จะต้องมีต่อบิดามารดานั้น เราจะเห็นได้จากการที่คัมภีร์กุรอ่านได้กล่าวถึงสิทธิของบิดามารดา และสิทธิของอัลลอฮ์ไว้พร้อมๆ กันหลายแห่ง ยิ่งไปกว่านั้น คัมภีร์กุรอ่านยังได้กำหนดหน้าที่การปฏิบัติต่อบิดามารดาไว้ควบคู่กับการขอบคุณต่ออัลลอฮ์ด้วย

“พระผู้อภิบาลของสุเจ้าได้กำหนดว่าสุเจ้าจะต้องไม่เคารพบูชาสิ่งอื่นใดนอกจากพระองค์และจงปฏิบัติต่อบิดามารดา.....”

ท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ มัศอูดได้ถามท่านศาสนามุฮัมมัดว่าการทำความดีอะไรจะได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์มากที่สุด

ท่านศาสดา ฯ ได้ตอบว่า “การนมาซตามเวลาที่กำหนดไว้”

ท่านจึงถามต่อไปว่า “นอกจากนี้แล้ว มีความดีอะไรอีกที่ฉันจะได้รับความโปรดปรานมากที่สุด”

ท่านศาสดาได้ตอบว่า “การปฏิบัติต่อบิดาและมารดา”

ท่านได้ถามต่อไปอีกว่า “ถัดจากนี้เล่า”

ท่านศาสดาได้ตอบว่า “การต่อสู้ (ญิฮาด) ในหนทางของอัลลอฮ์ (บันทึกโดยบุคอรีและมุสลิม) อุบรู อูมามะฮ์ เล่าว่าชายคนหนึ่งได้ถามท่านศาสนามุฮัมมัดว่าบิดามารดามีสิทธิอะไรเหนือลูกๆ ของเขา

ท่านศาสดาได้ตอบว่า “ ท่านจะเข้านรกหรือสวรรค์ขึ้นอยู่กับการทำดีหรือทำชั่วต่อบิดามารดาของท่าน”

และอีกครั้งหนึ่ง ท่านได้กล่าวว่า “ สวรรค์อยู่ใต้ฝ่าเท้าของมารดา”

9.2 จงรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดาเสมอในฐานะที่ท่านทั้งสองเป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูเรามาจนกระทั่งเจริญเติบโต ตลอดช่วงเวลานี้ท่านต้องให้ความรัก ความเสียสละและเห็นดีเห็นงามเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้เองที่อัลลอฮ์จึงได้ทรงกล่าวว่า “จงขอบคุณฉันและจงรำลึกถึงพระคุณของบิดาและมารดาของสุเจ้า”

9.3 จงพยายามทำให้บิดามารดามีความสุขอยู่เสมอ อย่าพูดอะไรที่ทำให้ท่านทั้งสองไม่สบายใจโดยเฉพาะเมื่อตอนที่ท่านทั้งสองอยู่ในวัยชรา อันเป็นวัยที่อ่อนแอและทำให้ท่านเรียกครองสิ่งนั้นสิ่งนี้จนเราอาจเกิดความรำคาญ ขอให้เร็ดทนและนึกถึงเมื่อตอนที่เรายังเป็นเด็ก

เราก็มีสภาพที่ไม่มีอะไรแตกต่างไปจากสภาพของบิดามารดาเมื่อตอนอยู่ในวัยซรา ดังนั้น เมื่อบิดามารดาเรียกร้องขอให้ทำอะไร ก็จงอย่าใช้คำพูดที่ทำให้ท่านมีความรู้สึกเจ็บปวดและน้อยใจ คัมภีร์กุรอ่านได้สั่งไว้ว่า

“ถ้าหากคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองลูถึงวัยซรา ก็จงอย่ากล่าวตะคอกท่านทั้งสองหรือขับไล่คนทั้งสอง.....”

ท่านศาสตตามุฮัมมัดได้กล่าวว่า “ความยินดีของอัลลอฮ์นั้นอยู่ที่ความยินดีของพ่อเช่นเดียวกับความไม่พอใจของพระองค์นั้นก็อยู่กับความไม่พอใจของพ่อเช่นกัน”

ชายคนหนึ่งได้มาหาท่านศาสตตามุฮัมมัดเพื่อแสดงความจำนงที่จะอพยพโดยทิ้งบิดามารดาของตนให้ร้องไห้อยู่ข้างหลัง เมื่อท่านศาสดารู้เข้าท่านจึงกล่าวว่า “จงไปหาบิดามารดาของท่านและกลับมาจากท่านได้ทำให้ทั้งสองมีความสุขเหมือนกับที่ท่านทำให้ทั้งสองร้องไห้ก่อนมาที่นี่”

9.4 จงรับใช้บิดามารดาของท่านด้วยหัวใจและวิญญาณ ถ้าหากพระเจ้าให้โอกาสท่านรับใช้บิดามารดา ท่านก็ควรจะยินดีพระองค์ทรงโปรดประทานโอกาสให้แก่ท่านในการที่จะเข้าสวรรค์และความโปรดปรานจากพระองค์ การได้รับใช้บิดามารดาจะทำให้ท่านได้รับความจำเริญทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ท่านอนิส สาวกของท่านศาสดามุฮัมมัดได้รายงานคำพูดของท่านว่า “ใครที่ต้องการให้ชีวิตของตนมีอายุยืนยาวและปัจจัยยังชีพของตนเพิ่มพูน เขาผู้นั้นจะต้องทำดีบิดามารดาและแสดงความกรุณาแก่คนทั้งสอง ”

ชายคนหนึ่งได้มาหาท่านศาสดามุฮัมมัดโดยไม่ตั้งใจที่จะไปสนาหรับกับท่านด้วย

ท่านศาสดาจึงได้ถามว่า “บิดามารดาของท่านยังมีชีวิตอยู่หรือเปล่า” เมื่อชายคนนั้นตอบว่าทั้งสองยังมีชีวิตอยู่

ท่านศาสดาจึงได้กล่าวว่า “จงกลับไปดูแลท่านทั้งสอง นี่เป็นการญะฮาด (การต่อสู้) อย่างหนึ่ง” (บันทึกโดย บุคอรีและมุสลิม)

9.5 จงเคารพและเทิดทูนบิดามารดาของท่าน และจงอย่าแสดงกิริยาวาจาใดๆ ที่แสดงออกถึงการไม่ให้ความเคารพและไม่ให้เกียรติท่านคัมภีร์กุรอ่านกล่าวว่า “และจงพูดกับท่านทั้งสองด้วยถ้อยคำที่ให้เกียรติ”

9.6 จงนอบน้อมต่อบิดามารดาและให้ความเมตตาแก่ท่านทั้งสองการนอบน้อมต่อบิดามารดาก็คือการให้ความเชื่อฟังต่อท่านอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ดื้อดึงและถือดีต่อท่านทั้งสอง คัมภีร์กุรอ่านกล่าวว่า “และจงโอบปักษ์แห่งความเมตตาแก่ท่านทั้งสอง”

9.7 จงให้ความรักและความสงสารแก่บิดามารดาและถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นสิทธิพิเศษและเป็นสิ่งที่จะทำให้ท่านได้รับผลตอบแทนที่ดีในโลกหน้า

ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวว่า “ลูกที่มองดูพ่อแม่ของตนเองด้วยความรักและสงสารเพียงครั้งหนึ่งจะได้รับรางวัลจากอัลลอฮ์เท่ากับรางวัลของกาทำฮัจญ์ที่ถูกละหมาต”

ชายคนหนึ่งจึงถามว่า “ แล้วถ้าหากใครมองดูพ่อแม่ของเขาด้วยความรักและความสงสารนับร้อยครั้งแล้ว”

ท่านศาสดาจึงได้ตอบว่า “ถ้าใครทำเช่นนั้นร้อยครั้งจำได้รับรางวัลเป็นร้อยเท่า อัลลอฮ์ยิ่งใหญ่กว่าเกินกว่าที่ท่านจะจินตนาการและพระองค์มีได้ใจแคบ”

9.8. จงถือว่าทรัพย์สินของท่านก็เป็นทรัพย์สินของบิดามารดาของท่านและจงอย่าห่วงหาพันการใช้จ่ายทรัพย์สินเพื่อบิดามารดาของท่าน คัมภีร์กุรอ่านกล่าวว่า

“พวกเขาถามเจ้า ว่าอันใดที่พวกเขาต้องใช้จ่ายจงกล่าวเถิดว่า สิ่งแรกก็คือ บิดามารดา.....”

9.9 ถึงแม้บิดามารดาของท่านจะมีใช้มุสลิม ก็จงปฏิบัติต่อท่านทั้งสองด้วยดี จงให้ความรักความเสียสละแก่ท่านทั้งสองและรับใช้ท่านทั้งสองด้วยความซื่อสัตย์ อย่างไรก็ตาม ถ้าหากบิดามารดาของท่านใช้ให้ท่านกราบไหว้สิ่งมดนอกจากอัลลอฮ์หรือทำในสิ่งที่เป็นบาป จงอย่าปฏิบัติตาม

คัมภีร์กุรอ่านได้ซ้ำกับถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“และถ้าทั้งสองใช้ให้สูเจ้าตั้งสิ่งใดเป็นภาคีกับฉันในสิ่งที่สูเจ้าไม่มีความรู้ในสิ่งนั้น จงอย่าเชื่อฟังทั้งสอง และจงปฏิบัติต่อท่านทั้งสองอย่างดีในโลกนี้”

ท่านหญิงอัสมาได้เล่าว่าในสมัยที่ท่านศาสดายังมีชีวิต แม่ของนางได้เคยมาเยี่ยมนาง แต่ในเวลานั้น แม่ของนางเป็นผู้บูชาเทวรูป นางจึงได้ถามท่านศาสดาว่านางจะปฏิบัติต่อมารดาของนางอย่างไร

ท่านศาสดาจึงได้ตอบว่า “เธอก็จงทำดีและให้ความกรุณาแก่ท่านต่อไป”

9.10 หากพ่อแม่ท่านเป็นมุสลิม จงวิงวอนของความเมตตาจากอัลลอฮ์ให้แก่บิดามารดาของท่านอยู่เสมอด้วย

9.11 จงให้การดูแลเป็นพิเศษแก่มารดา เพราะโดยธรรมชาติแล้ว มารดาเป็นเพศที่อ่อนไหวกว่าเพศชาย จึงต้องการดูแลเป็นพิเศษ ยิ่งไปกว่านั้น ความรักและความเสียสละของแม่นับตั้งแต่การตั้งครรภ์และการเลี้ยงดูลูกนั้นยิ่งใหญ่กว่าบิดามารดา ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงให้ความสำคัญแก่มารดาก่อน และคัมภีร์กุรอ่านก็ให้กำชับบรรดาผู้ศรัทธาให้ปฏิบัติต่อมารดาของตนเป็นพิเศษ

“และเราได้บัญชามนุษยชาติให้ทำความดีต่อบิดามารดาของเขา แม่ของเขาได้อุ้มเขามาด้วยความลำบากและคลอดเขาด้วยความเจ็บปวดและให้นมเขาเป็นเวลาถึง 30 เดือน ”

9.12 จงระลึกถึงบิดามารดาของท่านหลังจากที่ท่านสิ้นชีวิตไปแล้วด้วยการปฏิบัติดังนี้

ก. วังวอนต่ออัลลอฮ์ให้ทรงประทานความเมตตาต่อบิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้วด้วยการเล่าคำวิงวอนที่คัมภีร์กุรอ่าน

ข. ปฏิบัติตามสัญญาและเจตนาหรือคำสั่งเสียที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาที่บิดามารดาได้ทำไว้ให้สำเร็จลุล่วงไป

ค. จงแสดงความเคารพและประพฤติดต่อเพื่อนของบิดามารดาของท่าน จงขอคำแนะนำจากเพื่อนๆ ของท่านทั้งสอง และจงให้ความเคารพต่อคำแนะนำและความคิดเห็นของคนเหล่านี้

ง. จงเคารพและปฏิบัติดีต่อญาติพี่น้องของบิดามารดา การเมินเฉยและการไม่รับญาติพี่น้องของบิดามารดาก็เหมือนกับการเฉยเมยการไม่รับต่อญาติพี่น้องของบิดามารดาก็เหมือนกับการเฉยเมยและไม่รับผิดชอบต่อบิดามารดาของท่านด้วย

ท่านศาสตมูฮัมมัดได้กล่าวว่า “จงอย่าเฉยเมยต่อบรรพบุรุษของท่านการไม่แสดงความใส่ใจต่อบิดามารดาของท่านก็เหมือนกับการแสดงความเนรคุณต่ออัลลอฮ์”

9.15 หากท่านยังไม่ได้ปฏิบัติต่อบิดามารดาของท่านด้วยดีหรือทำหน้าที่ความเป็นลูกได้ไม่สมบูรณ์ในขณะที่บิดามารดาของท่านยังมีชีวิตอยู่ จงอย่าสิ้นหวังในความเมตตาของอัลลอฮ์ หมั่นนมาซเป็นประจำและวิงวอนต่อให้ทรงประทานความจำเริญแก่บิดามารดาของท่านที่ล่วงลับไป บางทีอาจเป็นไปได้ที่อัลลอฮ์จะทรงให้อภัยแก่ท่านในบาปที่ท่านพิกเฉยต่อบิดามารดาของท่าน

และความเมตตาจากพระเจ้า จงตระหนักอยู่เสมอว่าท่าทีและคำพูดที่ก้าวร้าวนั้นไม่สามารถจะชนะในใครได้

8. จงอดทนในการเผยแผ่สัจธรรมและในการเชิญชวนผู้คนสู่อิสลาม จงเข้าใจอยู่เสมอว่าการรับรู้ของคนแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน ดังนั้น บางคนจึงต้องใช้เวลาอันยาวนานในการทำความเข้าใจ และในบางครั้ง อาจมีบางคนต่อต้านการเผยแผ่ของท่านเสียด้วยซ้ำความอดทนจึงเป็นสิ่งสำคัญในงานนี้

9. จงเผยแผ่สัจธรรมและเชิญชวนผู้คนสู่อิสลามด้วยความหวังที่จะได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ และอยากเรียกร้องสิ่งตอบแทนใดๆ จากใครในการทำงานนี้ เพราะการตอบแทนที่อัลลอฮ์จะให้ นั้น มากมายมหาศาลกว่าการตอบแทนจากมนุษย์

10. ดำรงการนมาซเป็นประจำ เพราะไม่มีใครสามารถจะทำงานเชิญชวนผู้คนสู่อิสลามได้อย่างมั่นคง และมีประสิทธิภาพหากปราศจากการติดต่อกับอัลลอฮ์

11. อย่าคิดว่าตนเองเป็นคนที่ทำให้ใครคนใดคนหนึ่งมาสู่อิสลามเพราะท่านเป็นเพียงผู้เผยแผ่เท่านั้น อัลลอฮ์ต่างหากที่ เป็นผู้ทรงนำทางผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ให้มาสู่อิสลาม

วัตถุประสงค์ของการนมาซ

1. เพื่อเป็นการแสดงความเคารพสักการะอัลลอฮ์
2. เพื่อยืนยันและต่อสัญญาแห่งความศรัทธาในอัลลอฮ์
3. เพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่ออัลลอฮ์
4. เพื่อยับยั้งผู้นมาซจากความชั่วและลามก
5. เพื่อระลึกถึงอัลลอฮ์
6. เพื่อเข้าใกล้และรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับอัลลอฮ์

การถือศีลอด

การถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอนเป็นวินัยบัญญัติ 1 ใน 5 ประการที่อิสลามกำหนดให้มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ การละเว้นถือเป็นบาปใหญ่

การถือศีลอด

การถือศีลอดตามความหมายของอิสลามคือการงดเว้นจากการกิน การดื่ม การเสพ การมีความสัมพันธ์ทางเพศและการงดเว้นจากอารมณ์ใฝ่ต่ำทั้งทางด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ ตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตกกระหว่างเดือนเราะมะฎอนของทุกปี ซึ่งอาจมีระยะเวลา 29 หรือ 30 วัน โดยมีเจตนาว่าทำเพื่ออัลลอฮ์

วัตถุประสงค์ของการถือศีลอด

การถือศีลอดไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อทรมานร่างกาย แต่เพื่อสร้างความรู้สึกยับยั้งชั่งใจตนเองและความรู้สึกยำเกรงพระเจ้า (หรือเรียกว่า “ตักวา”) ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ถือศีลอด ดังที่คัมภีร์กุรอ่านได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า

“โอ้ บรรดาผู้ศรัทธา การถือศีลอดได้ถูกกำหนดแก่ผู้เจ้าเช่นเดียวกับที่ได้ถูกกำหนดแก่บรรดาผู้คนก่อนหน้าผู้เจ้า ทั้งนี้เพื่อที่ผู้เจ้าจะได้รู้จักยับยั้งตนเองและเกรงกลัวพระเจ้า” (กุรอ่าน 2 : 183)

ความยำเกรงพระเจ้า (ตักวา) ถือเป็นคุณธรรมสูงสุดประการหนึ่งที่อิสลามต้องการปลูกฝังในหัวใจของมนุษย์ เพราะหากไม่เกรงกลัวพระเจ้าแล้ว มนุษย์ก็สามารถทำบาปได้ทุกอย่าง

ความเป็นมาของการถือศีลอด

นอกจากเราจะรู้ถึงวัตถุประสงค์ของการถือศีลอดจากคัมภีร์กุรอ่านดังกล่าวข้างต้น เรายังทราบว่า การถือศีลอดได้เป็นที่ปฏิบัติกันมาก่อนหน้าสมัยของท่านนบีมุฮัมมัดแล้ว

การศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้เรารู้ว่า ในศาสนาฮินดูซึ่งเป็นศาสนาเก่าแก่ในอินเดียก็มีการถือศีลอดเช่นกัน โดยพวกพราหมณ์จะถือศีลอดอาหารในวันที่ 11 และ 12 ของทุกเดือน ดังนั้น พวกพราหมณ์จึงถือศีลอดปีละ 24 วัน พวกโยคีชาวอินเดียบางคนจะถือศีลอดโดยการงดเว้นจากการกินและดื่มเป็นระยะเวลา 40 วันเช่นเดียวกับผู้ที่นับถือศาสนาเซน ชาวอียิปต์โบราณก็ถือว่าการถือศีลอดเป็นพิธีกรรมทางศาสนาอย่างหนึ่ง ในศาสนาไซโรแอสเตอร์ ถึงแม้จะไม่มีข้อกำหนดเรื่องการถือศีลอดแก่บุคคลทั่วไป แต่คัมภีร์ของศาสนานี้ก็กำหนดให้นักบวชของตนถือศีลอดด้วยเช่นกัน

สำหรับพวกยิว การถือศีลอดได้ถูกว่าเป็นหน้าที่ทางศาสนาที่ทุกคนต้องปฏิบัติ นบีโมูซา (หรือโมเสส) ใช้เวลา 40 วันถือศีลอดบนภูเขาซีนายก่อนที่จะรับบทบัญญัติกฎหมาย (เตารอต) จากพระเจ้า พวกยิวจึงถือว่าการถือศีลอด 40 วันและถือว่าการถือศีลอด 40 วันเป็นวันบังคับในการถือศีลอดซึ่งจะตรงกับวันที่ 10 ของเดือน 7 ตามปฏิทินของยิวและวันนี้ถูกเรียกว่าวัน “อาซุร” (แปลว่า “ที่ลึบ”) ซึ่งเป็นวันที่นบีโมูซาได้รับคัมภีร์เตารอต

ในศาสนาคริสต์ก็มีการถือศีลอด พระเยซูหรือนบีอิสาก็ถือศีลอดเป็นเวลา 40 วันในป่า (ดูไบเบิล มัทธิว 4 : 2) นบีเยชูยาหรือยอห์น แบพติสต์ก็เคยถือศีลอดร่วมกับสาวกของท่านเช่นกัน (ดูไบเบิลมาระโก 2 : 18)

ในแผ่นดินอารเบียก่อนหน้าสมัยท่านนบีมุฮัมมัด พวกอาหรับก็เคยถือศีลอดในวันอาซุร (วันที่ 10 ของเดือนมุฮัรรัม) เพราะในวันนั้นเป็นวันเปลี่ยนผ้าคลุมกะอับะฮ์ผืนใหม่ แต่ในนครมะดีนะฮ์พวกยิวก็ยังคงถือศีลอดในวันที่ 10 เดือน 7 ตามปฏิทินของพวกเขา

การปฏิรูปการถือศีลอดโดยอิสลาม

เนื่องจากการถือศีลอดเป็นบัญญัติที่พระเป็นเจ้าได้กำหนดไว้ให้มนุษย์ได้ปฏิบัติมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว แต่เนื่องจากผู้คนในศาสนาต่าง ๆ ได้ละทิ้งหรือไม่เข้าใจและถือศีลอดกันอย่างผิด ๆ ดังนั้น อัลลอฮ์จึงได้ส่งนบีมุฮัมมัดมาปฏิรูปการถือศีลอดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และวิธีการที่พระองค์ทรงต้องการดังนี้

1. ก่อนสมัยอิสลาม ผู้คนในบางศาสนาได้ถือเอาการถือศีลอดอาหารเป็นเครื่องมือทรมานร่างกายเพื่อความหลุดพ้นทางด้านจิตวิญญาณ ความเข้าใจผิดเช่นนี้ปัจจุบันยังคงเห็นได้ในหมู่พวกโยคีในอินเดียที่อดอาหารจนร่างกายซูบผอม แต่เมื่ออิสลามมา อิสลามได้บอกให้ผู้ที่ศรัทธาได้รู้เป็นการชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ของการถือศีลอดมิใช่เพื่อทรมานร่างกาย แต่เพื่อเป็นการฝึกฝนให้มนุษย์รู้จักยับยั้งชั่งใจตนเองและยำเกรงพระเจ้าดังกล่าวข้างต้น

2. ในศาสนาก่อนหน้าอิสลาม การถือศีลอดเป็นข้อบังคับสำหรับคนในบางชนชั้นเท่านั้น เช่น ในศาสนาฮินดู การถือศีลอดมิได้เป็นข้อบังคับสำหรับคนที่มีชีพราหมณ์ ในหมู่ผู้นับถือศาสนาไซโรแอสเตอร์ การถือศีลอดเป็นข้อบังคับสำหรับพวกพระและนักบวชเท่านั้น ในกรีก ผู้หญิงเท่านั้นที่ต้องถือศีลอด แต่ในอิสลาม การถือศีลอดเป็นสิ่งดี ดังนั้น การถือศีลอดจึงได้ถูกกำหนดเป็นข้อบังคับสำหรับมุสลิมทุกคนทั้งชายและหญิงที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่แล้ว

3. โดยปกติ ศาสนาอื่น ๆ นอกไปจากอิสลามมักจะใช้ปฏิทินสุริยคติกำหนดการถือศีลอดซึ่งทำให้ผู้นับถือศาสนานั้นต้องถือศีลอดในฤดูกาลเดียวกันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ถ้าหากเดือนถือศีลอดถูกกำหนดในฤดูร้อน ผู้นับถือศาสนานั้นก็ต้องทนอดอาหารในฤดูกาลเดียวกันไปตลอดชีวิต แต่อิสลามได้ใช้ปฏิทินทางจันทรคติเป็นตัวกำหนดเวลาการถือศีลอด ดังนั้น ผู้ถือศีลอดในอิสลามจึงได้ถืออดในทุกฤดูกาล

4. ในคัมภีร์ของศาสนาอื่นมิได้ระบุรายละเอียดการถือศีลอดไว้เป็นการชัดเจน เช่น ข้อยกเส้นจากการถือศีลอดแก่บางคนในบางสถานการณ์ ในคัมภีร์ไบเบิล ฉะบับเลวีติโก 16:29 กล่าวว่าถ้าคนแปลกหน้าที่ถึงแม้จะไม่ใช่มุสลิม แต่เมื่อมาอยู่กับพวกยิวก็จะต้องถือศีลอดด้วยแต่ในอิสลาม คัมภีร์กุรอานได้กำหนดไว้เป็นการชัดเจนว่าการถือศีลอดได้รับการยกเว้นสำหรับคนป่วยและคนเดินทาง แต่หลังจากเดือนเราะมะฎอนแล้วก็ให้ถือศีลอดชดเชยวันที่ขาดไป (กุรอาน 2 : 184) นอกจากนั้นแล้ว หญิงมีครรภ์ก็ได้รับการยกเว้นถ้าการถือศีลอดจะเป็นอันตรายต่อผู้หญิงเองและลูกในครรภ์ ผู้หญิงที่มีประจำเดือนก็ได้รับการยกเว้น แต่เมื่อหมดประจำเดือนแล้วก็ให้ถือชดเชยวันที่ขาดไปให้ครบ

5. ศาสนาโบราณบางศาสนามีการถือศีลอดด้วยการอดอาหารต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา 40 วัน บางครั้งก็อนุญาตให้กินทุกอย่างยกเว้นข้าวและเนื้อในระหว่างการถือศีลอด ในหมู่ผู้นับถือศาสนาเช่นในอินเดีย การถือศีลอดครั้งหนึ่งจะใช้เวลาหลายอาทิตย์ พวกนักบวชคริสเตียนในอารเบียก่อนหน้าอิสลามก็เคยถือศีลอดต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายวัน ส่วนพวกยิวจะ

ถือศีลอดด้วยการอดอาหารเป็นระยะเวลา 24 ชั่วโมง แต่อิสลามจะถือสายกลางโดยกำหนดให้มุสลิมงดเว้นจากการกินและการดื่มทุกอย่างตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตกเท่านั้น

6. ข้อปฏิบัติอย่างหนึ่งในการถือศีลอดของพวกยิวก็คือหลังจากการถือศีลอดแล้วพวกยิวได้รับอนุญาตให้กินอะไรก็ได้ที่พวกเขากินตอนละศีลอด หลังจากนั้นแล้วจะกินอะไรไม่ได้อีก พุทธอีกอย่างหนึ่งก็คือ เมื่อละศีลอดแล้วก็เริ่มถือศีลอดต่อเลยทันที ธรรมเนียมการถือศีลอดของพวกอาหรับเองก็กำหนดว่าถ้านอนหลับหลับไปในเวลากลางคืนแล้วจะตื่นขึ้นมากินอะไรในตอนดึกอีกไม่ได้ ดังนั้นจึงมีบางคนที่ไม่เสียจากการถือศีลอดในตอนกลางวันและเผลอหลับไปในตอนกลางคืน แต่เมื่อตื่นขึ้นมากลางดึกแล้วไม่สามารถกินอะไรได้ วันรุ่งขึ้นบางคนจึงหิวจนถึงกับเป็นลมสลบไปก็มี แต่ในอิสลาม หลังจากการถือศีลอดแล้ว อิสลามอนุญาตให้ผู้ถือศีลอดกินและดื่มเรื่อยไปจนถึงกระทั่งถึงรุ่งอรุณ

7. ก่อนหน้าสมัยอิสลาม ในช่วงเวลาของการถือศีลอดสามีและภรรยาจะนอนแยกกัน แต่เนื่องจากการทำเช่นนั้นเป็นการฝืนธรรมชาติ เมื่อเกิดความต้องการทางเพศขึ้นมาสามีภรรยาชาวอาหรับจึงต้องแอบมีความสัมพันธ์ทางเพศกัน ดังนั้น อิสลามจึงห้ามมีความสัมพันธ์ทางเพศแต่เฉพาะในช่วงเวลากลางวันระหว่างการถือศีลอดเท่านั้น แต่อนุญาตให้มีได้ในตอนกลางคืน

8. การหลงลืมและการผิดพลาดโดยไม่เจตนาเป็นที่ได้รับการให้อภัยในอิสลาม ดังนั้น ในระหว่างการถือศีลอด ถ้าหากใครกินหรือดื่มเพราะการหลงลืมหรือไม่มีเจตนา การถือศีลอดในวันนั้นก็ยังคงมาเสีย เมื่อนึกขึ้นมาได้ก็ให้หยุดกินและถือศีลอดต่อไปจนกระทั่งครบวัน การอาเจียนหรือการมือสอจึเคลื่อนออกมาโดยไม่ตั้งใจก็ไม่ทำให้เสียศีลอดเช่นกัน

9. ในหมู่ชาวยิวถือว่าการถือศีลอดเป็นการรำลึกถึงความทุกข์ยากลำบากและเป็นสัญลักษณ์ของความโศกเศร้า ดังนั้นในระหว่างการถือศีลอด พวกยิวจะไม่ล้างหน้า จะทำตัวให้ดูเป็นผู้ตกอยู่ในความทุกข์โศกเศร้า

เช่นเดียวกัน ในอิสลาม การใช้น้ำมันหอมใส่ผม การใช้น้ำหอมของผู้ชายในขณะที่ถือศีลอดไม่เป็นที่ต้องห้าม การล้างหน้า การอาบน้ำ และการอาบน้ำ ก็เป็นที่อนุมัติเพราะการถือศีลอดมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการทนทุกข์ทรมานจนทำให้ผู้คนเห็นว่าการปฏิบัติตามคำบัญชาของพระเจ้าเป็นเรื่องยากและไม่อยากทำ

10 นอกจากการถือศีลอดภาคบังคับในเดือนเราะมะฎอน แล้ว ท่านนบีมุฮัมมัดยังได้ถือศีลอดนอกเดือนเราะมะฎอนเป็นการเพิ่มเติมและแนะนำให้มุสลิมปฏิบัติอีกด้วย เช่น การถือศีลอด 6 วัน ต่อจากเดือนเราะมะฎอน การถือศีลอดบางวันของสัปดาห์เช่น วันจันทร์และวันพฤหัสบดี การถือศีลอดในวันอะเราะาะฮะฮุ (วันที่ 9 เดือนซุลฮิจญะฮุ) เป็นต้น การถือศีลอดดังกล่าวนี้ไม่เป็นที่บังคับ แต่เป็นข้อแนะนำว่าใครทำได้ก็ถือเป็นการดีและได้รับผลบุญเพิ่มเติม

ผลดีของการถือศีลอด

1. ประการแรกก็คือ เพื่อเป็นการฝึกให้เกิดความรู้สึกยับยั้งชั่งใจตนเองและเกรงกลัวพระเจ้า โดยปกติแล้ว แรงกระตุ้นให้ทำบาปนั้นมักจะเกิดจากการมีความต้องการเยี่ยงสัตว์มากเกินไป แต่การถือศีลอดจะช่วยลดความรู้สึกทางด้านนี้ลง ด้วยเหตุนี้ ท่านบีจึงได้แนะนำชายหนุ่มที่ยังไม่สามารถแต่งงานและไม่สามารถควบคุมความต้องการทางเพศของตัวเองได้ให้ถือศีลอดเพราะการถือศีลอดจะช่วยลดอารมณ์ทางเพศลง

2. การถือศีลอดทำให้คนร่ำรวยและมีอันจะกินรู้สึกถึงความหิวและกระหายความรู้สึกเช่นนี้ด้วยตัวเองจะทำให้คนเหล่านั้น รู้สึกถึงความทุกข์ยากของคนจนและมีจิตใจที่อยากจะช่วยเหลือคนที่หิวและยากจน นอกจากนั้นแล้ว อิสลามยังได้แนะนำทำทานแก่คนยากจนและคนตกทุกข์ได้ยากในเดือนนี้เป็นพิเศษด้วย และก่อนที่เดือนแห่งการถือศีลอดจะสิ้นสุด อิสลามก็ได้วางกฎข้อบังคับไว้ให้มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ นั่นคือ การจ่าย “ชะกาตฟีฏร์” (ซึ่งเป็นข่าวสารประมาณ 3 ก.ก.) ให้แก่คนยากจนหรือคนไม่มีกิน เพื่อให้คนเหล่านั้นมีอาหารสำหรับฉลองวันเทศกาลอีดูลฟีฏร์ หากใครไม่จ่ายชะกาตนี้ การถือศีลอดของเขาก็ยังจะไม่เป็นที่ยอมรับโดยพระเจ้าเป็น

3. การถือศีลอดเป็นการฝึกฝนศรัทธาให้รู้จักอดทนในการที่จะเผชิญต่อความยากลำบากที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นบางครั้งบางคราวในชีวิต เช่น การขาดแคลนอาหารหรือวิกฤตการณ์ต่างๆ

4. การหิวและการอดอาหารนานเกินไปอาจทำให้ร่างกายอ่อนแอ แต่การกินอาหารมากเกินไปนั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์มากกว่า ดังนั้น การถือศีลอดในบางครั้งจึงเป็นผลดีต่อสุขภาพของร่างกาย เป็นการบำบัดโรคบางอย่าง เพราะการอดอาหารจะช่วยลดไขมันที่เกินความต้องการและขับสารพิษบางอย่างออกจากร่างกายของมนุษย์ การทดลองและการสังเกตของวิทยาศาสตร์การแพทย์ก็ได้ยืนยันถึงเรื่องนี้แล้ว ท่านบีมุฮัมมัดเคยกล่าวว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างมีชะกาต และชะกาตของร่างกายคือการถือศีลอด” (ชะกาตหมายถึงการชักฟอกให้สะอาดและความเจริญงอกงาม)

5. การถือศีลอดเป็นการปกป้องผู้ถือศีลอดให้พ้นจากบาปต่างๆ เพราะในขณะที่ถือศีลอด ผู้ถือศีลอดไม่เพียงพอแต่จะต้องงดเว้นจากการกิน การดื่มเท่านั้น แต่ยังจะต้องงดเว้นจากการนินทาว่าร้าย การพูดจาไร้สาระ การคิดและการทำสิ่งชั่วช้าเลวทรามต่างๆ ด้วย อิสลามถือว่าคนที่ถือศีลอดแต่ยังไม่งดเว้นจากการนินทาว่าร้ายคนอื่นนั้น จะไม่ได้อะไรจากการถือศีลอดนอกจากความหิว

6. การถือศีลอดเป็นการฝึกจิตใจให้มีสมาธิแน่วแน่ในสิ่งที่ตัวเองยืนหยัดศรัทธา ประสบการณ์ของบุคคลสำคัญๆ บางคนในโลกยืนยันถึงความจริงใจในเรื่องได้เป็นอย่างดี

7. ถึงแม้การถือศีลอดจะทำให้ต้องเกิดความหิว แต่ขณะเดียวกัน มันก็ทำให้หัวใจหิวความดีด้วยเช่นกัน

8. การถือศีลอดก่อให้เกิดความเสมอภาคขึ้นในหมู่ประชาชาติมุสลิม เพราะในเดือนเราะมะฎอน ไม่ว่าจะรวยหรือจนขนาดไหนมุสลิมทุกคนต่างต้องอดอาหารตามคำบัญชาของอัลลอฮ์ด้วยกันทั้งสิ้น

ฮัจญ์คืออะไร

ฮัจญ์คือการเดินทางไปบ้านของอัลลอฮ์ (บัยตุลลอฮ์) ที่นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียในเวลาที่ได้ถูกกำหนดไว้ นั่นคือตั้งแต่วันที่ 8-13 ของเดือนซุลฮิจญะฮ์ของทุกปี ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติศาสนกิจตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด (ขอความสันติจงมีแก่ท่าน)

ประวัติความเป็นมาของการทำฮัจญ์

จากคัมภีร์กุรอาน เราทราบว่าอัลลอฮ์ได้ทรงมีบัญชาให้นบีอิบรอฮีมและอิสลามฮิลบุตรชายของท่านสร้างกะอับะฮ์ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสถานที่เคารพสักการะพระองค์ หลังจากนั้นได้ทรงมีบัญชาให้นบีอิบรอฮีมเรียกร่องเชิญชวนผู้คนทั่วแผ่นดินเดินทางมายังสถานที่แห่งนี้ เพื่อแสดงความเคารพสักการะพระองค์

หลังจากสมัยของนบีอิบรอฮีม ชาวอาหรับได้หลงออกไปจากแนวทางความเชื่อและการปฏิบัติของท่านจนทำให้การเคารพสักการะอัลลอฮ์ของค์เดียวเปลี่ยนแปลงเป็นการเคารพเทวรูปจำนวนมาก การทำฮัจญ์ก็เปลี่ยนแปลงไปจากที่นบีอิบรอฮีมได้แสดงไว้ ชาวอาหรับบางเผ่าเดินเวียนรอบกะอับะฮ์มาจนถึงสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ด้วยเหตุนี้เพื่อปฏิรูปการทำฮัจญ์ให้กลับมาสู่แนวทางที่ถูกต้อง หลังจากที่ยีกมักกะฮ์ได้แล้ว อัลลอฮ์จึงได้ทรงมีบัญชาให้ท่านนบีมุฮัมมัดแสดงแบบอย่างให้เป็นมาตรฐานสำหรับมุสลิมที่จะมาทำฮัจญ์ในอนาคตจนตราบถึงวันสิ้นโลก

วัตถุประสงค์ของการทำฮัจญ์

จากคัมภีร์กุรอาน เราทราบว่า การไปทำฮัจญ์มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ร่วมกันยืนยันในความเป็นพระเจ้าพระองค์เดียวของอัลลอฮ์แสดงความเคารพสักการะ ประกาศความยิ่งใหญ่และระลึกถึงพระนามของพระองค์
2. เพื่อจะได้เห็นคุณค่าประโยชน์ในการทำฮัจญ์ เช่น
  - 2.1 การได้พบปะพี่น้องมุสลิมจากทั่วทุกส่วนของโลก
  - 2.2 การได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ความคิด การค้าอื่นๆ กับมุสลิมในส่วนต่างๆ ของโลก
  - 2.3 การได้รู้จักอดทนและให้อภัย เพราะการทำฮัจญ์นั้น กระทำมกลางอากาศที่ร้อนและผู้คนนับจำนวนล้านที่เบียดเสียดอัดเยียดกันทำหน้าที่ของตนในเวลาและสถานที่ที่จำกัด

2.4 การได้เห็นถึงความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ต่อหน้าอัลลอฮ์

2.5 การได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของนบีและบุคคลสำคัญในอดีตของอิสลามด้วยการปฏิบัติจริง เช่น การเดินสะอีย์ซึ่งเป็นการรำลึกถึงนางฮาญะเราะห์ที่วิ่งหาม้าให้อิสมาอีลลูกน้องของนาง การเชือดกุรบานและการขว้างหินซึ่งเป็นการรำลึกถึงวีรกรรมแห่งความศรัทธาของนบีอิยรฮิมที่ยอมปฏิบัติตามคำบัญชาของพระเจ้าแม้กระทั่งจะต้องเชือดลูกของตน การได้ไปเยือนสถานที่ฝังศพของท่านนบีมุฮัมมัดที่นครมะดีนะฮ์ เป็นต้น

การไปร่วมงานศพของคนต่างศาสนา

อิสลามไม่ห้ามการไปร่วมงานศพของคนต่างศาสนาเพื่อแสดงความเสียใจและปลอบใจหรือให้ความช่วยเหลือญาติมิตรของเพื่อนต่างศาสนาที่ล่วงลับ แต่มุสลิมจะต้องไม่เข้าร่วมพิธีกรรมหรือศาสนพิธีใดๆ ของต่างศาสนาโดยเด็ดขาด

อาหารการกินในอิสลาม

มนุษย์จำเป็นต้องกินอาหารเพื่อการอยู่รอดและเจริญเติบโตของร่างกาย ไม่เพียงเท่านั้น การกินยังเป็นจุดเริ่มต้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถจะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่มนุษย์ได้ ถ้ามนุษย์รู้จักกินและอาจทำให้สังคมมนุษย์เสื่อมทรามได้ถ้ามนุษย์ไม่รู้จักการกินอย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพราะการกินเป็นจุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจ ถ้ามนุษย์ต้องการกินสิ่งใด มนุษย์ก็จะผลิตสิ่งนั้นขึ้นมาตอบสนอง ถ้ามนุษย์รู้จักของดีและมีประโยชน์ มนุษย์ก็จะผลิตแต่ของดีและมีประโยชน์ต่อมนุษย์เอง แต่ในทางตรงข้าม ถ้ามนุษย์กินของที่เปื้อนโทษ มนุษย์ก็จะผลิตสิ่งที่เป็นโทษออกมาตอบสนองซึ่งจะเป็นโทษต่อมนุษย์เอง หรือถ้าไม่รู้จักกิน มนุษย์ก็จะกินทุกอย่างแม้กระทั่งเนื้อหมาและกินเลือดเนื้อของมนุษย์ด้วยกันเอง ดังนั้น คำสอนของทุกศาสนาจึงวางกรอบการกินไว้สำหรับมนุษย์มานานนับตั้งแต่โลกยังไม่มียกกฎหมายและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้มิใช่เพื่ออะไร นอกไปจากเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์นั่นเอง แม้แต่สัตว์ก็ยังมีกรอบการกินของมันเอง เช่น ปลุสัตว์จะกินแต่หญ้าและพืช ไม่กินเนื้อในขณะที่สัตว์มีเขี้ยว เช่น เสือ จระเข้ ก็จะกินแต่เนื้อ ไม่กินพืช

คงปฏิเสธกันไม่ได้ว่าแม้แต่คำสอนของพุทธศาสนาเองก็ยังห้ามดื่มสุราเหมือนคำสอนของศาสนาอื่น ๆ

คัมภีร์ไบเบิลเองก็มีข้อจำกัดเรื่องอาหารมากกว่าคำสอนของพุทธศาสนาเพราะนอกจากจะห้ามสิ่งมีนมแล้ว คัมภีร์ไบเบิลยังห้ามกินเนื้อหมูและเนื้อสัตว์อื่นๆ อีกบางชนิดด้วย ดังนั้น ถ้าคนคริสเตียนเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสอนของคัมภีร์ไบเบิลจริงๆ ก็จะต้องไม่กินเนื้อหมูด้วยเช่นกัน

ชาวยิวก็มีบทบัญญัติทางศาสนาที่กำหนดว่าอะไรกินได้และอะไรกินไม่ได้เป็นการเฉพาะ สิ่งทีศาสนาของชาวยิวอนุมัติให้กินนั้นเรียกว่า “โคเชอร์” ส่วนอาหารที่ศาสนาของชาวยิวไม่อนุมัติให้กินนั้นเรียกว่า เทรฟาห์ (สิ่งต้องห้าม) เช่น เลือด เนื้อหมู กระจ่าย สัตว์น้ำจำพวกมีเปลือก นกป่า เป็ดป่า และนกกล้าเนื้อ เป็นต้น (คูพันธสัญญาเก่า ฉบับอพยพ 22 : 31)

ที่กล่าวมานั้นเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีกรอบในการกินมาตั้งแต่เด็กดำบรรพ์แล้ว และการกินอาหารก็เป็นสิ่งที่บ่งชี้อย่างหนึ่งว่าคนนั้นผู้นั้นเป็นอย่างไรดังคำพังเพยที่ว่า “ยูอาร์วียอูอิท” (You are what you eat) หรือ “คุณเป็นอย่างไรที่คุณกิน” ถ้ามนุษย์กินทุกอย่างที่ขวางหน้า มนุษย์ก็ไม่ต่างอะไรไปจากหมู ชาวยิวรักษาความเป็นยิวไว้ได้ก็เพราะชาวยิวมีอาหารการกินเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนั้น ถ้าใครจะถามชาวยิวว่าทำไมจึงไม่กินนั้นไม่กินนี้ คำตอบที่จะได้ก็คือมันเป็นคำสั่งทางศาสนาที่พวกเขาจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม

สำหรับมุสลิมก็เช่น การกินอาหารไม่เพียงแต่มีความสำคัญต่อร่างกายเท่านั้น แต่ยังมี ความสำคัญต่อความสะอาด ความเข้มแข็งและการเจริญเติบโตทางด้านจิตวิญญาณที่เป็นตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ด้วย เพราะอาหารที่สกปรกในทัศนะของพระเจ้าไม่เพียงแต่จะมีผลเสียต่อสุขภาพร่างกายเท่านั้น แต่มันยังจะทำให้วิญญาณพลอยสกปรกไปด้วย และที่สำคัญก็คือการกินอาหารต้องห้ามเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พระเจ้าไม่รับคำวิงวอน (ดุอาอ์) ของคนผู้นั้น

ดังนั้น มุสลิมจึงมีกฎเกี่ยวกับอาหารเช่นเดียวกับชาวกัมภีร์รุ่นก่อนๆ สิ่งทีศาสนาอิสลามอนุมัติให้มุสลิมกินได้นั้นเรียกว่า “ฮะลาล” ส่วนสิ่งทีต้องห้ามนั้นเรียกว่า “ฮะรอม” แต่กฎหมายอิสลามเกี่ยวกับเรื่อง “ฮะลาล” และ “ฮะรอม” นั้นจะละเอียดและกว้างขวางครอบคลุมพฤติกรรมอื่นๆ ของมนุษย์ในทุกๆ ด้านนอกเหนือไปจากเรื่องอาหารการกินด้วย อาจกล่าวได้ว่าความเป็นมุสลิมนั้นขึ้นอยู่กับกรกินและการทำสิ่งที “ฮะลาม” และละเว้นจากสิ่งที “ฮะรอม” นั้นเอง หากใครถามว่าใครเป็นผู้กำหนดว่าอะไรเป็นสิ่ง “ฮะลาล” และอะไรเป็นสิ่งที “ฮะรอม” คำตอบก็คือพระเจ้า และหลักการอิสลามก็ห้ามมนุษย์ไปเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ของพระเจ้า ใครถืออำนาจบาตรใหญ่ไปเปลี่ยนแปลงก็หมายความว่าคนนั้นกำลังตั้งตัวเป็นพระเจ้าแข่งกับพระองค์

กฎเกี่ยวกับการกินในอิสลาม

1. อาหารและสิ่งทีจะนำมาใช้ต้องเป็นที่อนุมัติโดยอัลลอฮ์และสะอาด (ฮะลาลัน และฎ็อยยิบัน)
2. เป็นอาหารทีดีและมีประโยชน์
3. กินอย่างพอประมาณ ไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุษสุร่าย เพราะคนทีสุรุษสุร่ายนั้นเป็นพวกพ้องของมาร

อาหารต้องห้ามในอิสลาม

1. เนื้อหมูและผลิตภัณฑ์ทุกอย่างที่ทำมาจากหมู เช่น เยลละดินหากทำมาจากหมูมุสลิมก็ถือว่าเป็นที่ฮะรอม (ต้องห้าม) เช่นกัน
2. เลือดไม่ว่าจะนำไปต้มหรือไปทำพาสเจอร์ไรส์หรือไปทำเป็นผลิตภัณฑ์อะไรก็ตามแล้วแต่ถือเป็นที่ต้องห้ามตามหลักการอิสลาม
3. เนื้อของสัตว์ที่ตายเองโดยธรรมชาติหรือตายโดยไม่รู้สาเหตุ เพราะเนื้อของสัตว์เหล่านี้อาจเป็นอันตรายจากโรคที่ทำให้สัตว์นั้นตาย
4. เนื้อของสัตว์ที่ตกจากที่สูง ถูกขุบ และถูกรัดคอ ทั้งนี้เนื่องจากการฆ่าเป็นวิธีการที่ทารุณและการฆ่าโยวิธีนี้ไม่ทำให้เลือดของสัตว์ไหลออกมา
5. เนื้อของสัตว์ที่เชือดโดยไม่กล่าวนามของพระเจ้า เหตุผลก็เพราะสัตว์มีชีวิตและชีวิตของสัตว์ก็เป็นของพระเจ้า ถ้าจะกินเนื้อของมันก็ต้องขออนุญาตจากพระเจ้าเพื่อเอาชีวิตของมันเสียก่อน หากไม่กล่าวนามพระเจ้านั้นก็แสดงว่าไม่เคารพผู้เป็นเจ้าของชีวิตสัตว์และขโมยทรัพย์สินของพระองค์ นอกจากนั้นแล้ว คนที่จะกล่าวนามพระเจ้าในตอนเชือดสัตว์นั้นก็ต้องเป็นมุสลิมผู้ศรัทธาในพระองค์ด้วย มิเช่นนั้นแล้ว เนื้อของสัตว์นั้นก็เป็นที่ต้องห้ามชาวยิวสมัยก่อนก็เชือดสัตว์โดยกล่าวนามพระเจ้าด้วยเช่นกัน แต่ในปัจจุบันนี้ ชาวยิวไม่เคร่งครัดในเรื่องนี้แล้ว เนื้อของสัตว์ที่ชาวยิวเชือดซึ่งมุสลิมเคยได้รับการอนุมัติให้กินได้ในสมัยอิสลามยุคต้นจึงไม่เป็นที่ปลอดภัย สำหรับมุสลิมในปัจจุบัน แต่ชาวยิวจะสามารถกินเนื้อที่มุสลิมเชือดได้อย่างปลอดภัย
6. อาหารใดๆ ก็ตามที่นำไปสรวงผีสิงเทวดาหรือนำไปถวายเจ้าอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากคนมุสลิมศรัทธาในพระองค์เดียว อาหารใดก็ตามที่นำไปถวายเจ้าอื่นแล้วถือว่าเป็นอาหารเหลือเดนที่อิสลามห้ามมุสลิมนำมากินหรือนำมาใช้
7. สัตว์ที่ใช้กรงเล็บและเขี้ยวจับหรือฉีกเหยื่อกินเป็นอาหาร เช่น นกอินทรี งู เสือ หมี และอื่นๆ เนื้อของสัตว์เหล่านี้ไม่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ และการล่าสัตว์เหล่านี้มาเป็นอาหารก็เป็นการทำลายดุลทางนิเวศวิทยาด้วย ในคัมภีร์พระไตรปิฎก เนื้อของเสือ หมา หมี ราชสีห์ งู ก็เป็นที่ต้องห้ามด้วยเช่นกัน
8. สิ่งมีนเมาทุกประเภท โดยเฉพาะสุรานั้น อิสลามถือว่าเป็น “แม่ของความชั่ว” ที่จะออกลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง
จะเห็นได้ว่าอาหารต้องห้ามดังกล่าวมาทุกอย่างนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใดกับมนุษย์เลย ไม่กินสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ตาย กินไปก็ไม่เกิดประโยชน์ มีแต่จะเกิดโทษกับตัวเอง
นอกจากสิ่งต้องห้ามดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีอีกสิ่งหนึ่งซึ่งอิสลามและศาสนาคริสต์ห้ามและถือเป็นบาปอย่างร้ายแรงก็คือ “ดอกเบียร์”
ท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวถึงพิษภัยของดอกเบียร์ว่า :
“เมื่อดอกเบียร์และการผิดประเวณีปรากฏขึ้นในสังคม คนในสังคมนั้นได้นำตัวของพวกเขาไปสู่การลงโทษของอัลลอฮ์แล้ว”

“ดิรัฮัมหนึ่งของดอกเบี๋ยที่ใครกินเข้าไปนั้นเร็วกว่าการผิตประเวณี 36 ครั้ง”
 “ดอกเบี๋ยมี 70 ประเภทด้วยกัน ความรุนแรงอย่างน้อยที่สุดของมันเหมือนกับการ
 ผิตประเวณีกับแม่ของตัวเอง”

ญิฮาดในอิสลาม

ท่านบีมุฮัมมัดเคยกล่าวว่า “สุดยอดของการศรัทธาคือการญิฮาด” และ “ญิฮาดที่ใหญ่ที่สุดคือการญิฮาดกับจิตใจของตัวเอง”

ญิฮาดเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่คนทั่วไปหรือแม้แต่มุสลิมเองมักจะเข้าใจผิดและมองว่ามันหมายถึงการทำสงคราม

คำว่า “ญิฮาด” ไม่ได้หมายความว่า “สงครามศักดิ์สิทธิ์” แต่โดยภาษาแล้วมันหมายถึง “การต่อสู้” หรือ “การพยายามดิ้นรน” คำว่า “สงคราม” ในกุรอานคือ “ฮัรบ” หรือ “กิตาล” ส่วนคำว่าญิฮาดหมายถึงการพยายามต่อสู้อย่างจริงจังและจริงใจทั้งในระดับบุคคลและสังคมเป็นการพยายามต่อสู้เพื่อทำความดีและขจัดความไม่เป็นธรรม การขี้ขมเหงและความชั่วให้หมดไปจากสังคม การต่อสู้นี้เป็นการต่อสู้ทั้งทางด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง ญิฮาดคือการทำงานหนักเพื่อทำสิ่งที่ถูกต้อง ในคัมภีร์กุรอาน คำนี้ได้ถูกใช้ในรูปแบบต่างๆ ถึง 33 ครั้ง และมักจะมาจากแนวความคิดอื่นๆ ของ กุรอาน เช่น ความศรัทธา การสำนึกผิด การทำความดีและการอพยพ

ญิฮาดสามารถปฏิบัติได้ในหลายๆ ด้านโดยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางวัตถุหรือศีลธรรม เช่น การต่อสู้กับความปรารถนาของตัวเอง การต่อสู้กับชัยฏอน ความยากจน การไม่รู้หนังสือ โรคภัยไข้เจ็บและการต่อสู้พลังความชั่วทั้งหมดในโลก

มีตำราทางศาสนาหลายเล่มที่อ้างถึงญิฮาดประเภทดังกล่าวนี้ หนึ่งในรูปแบบของการญิฮาดก็คือการปกป้องชีวิต ทรัพย์สินและเกียรติยศ คนที่ตายในระหว่างการทำญิฮาดจะถูกรับถือว่าเป็นผู้พลีชีพเพื่อหนทางของพระเจ้า (ชะฮีด) ดังที่นบีได้ยืนยันไว้ ญิฮาดยังถูกทำเพื่อป้องกันการรุกรานบ้าน ประเทศและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือเพื่อที่จะเผชิญหน้าผู้พยามขัดขวางการเรียกร้องไปสู่สังคม

ดังนั้น ญิฮาดจึงมิใช่เครื่องมือของการทำสงครามต่อผู้บริสุทธ์ มิใช่ไม่เคยหมายถึงการทำร้ายผู้อ่อนแอและผู้ถูกกดขี่ ญิฮาดในอิสลามเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาเพื่อป้องกันศาสนของพระผู้เป็นเจ้ามิให้ถูกทำลายหรือถูกขัดขวางโดยศัตรู

ญิฮาดคือการคุ้มครองความศรัทธาและสิทธิมนุษยชนของตนเอง ญิฮาดมิใช่สงครามเสทอไปถึงแม้มันสามารถที่จะอยู่ในรูปของสงครามก็ได้ อิสลามเป็นศาสนาแห่งความสันติ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าอิสลามอิสลามยอมรับการกดขี่ข่มเหง อิสลามสอนว่ามนุษย์จะต้องใช้ความพยายามให้ถึงที่สุดในการที่จะขจัดความตึงเครียดและความขัดแย้ง อิสลามส่งเสริมการไม่ใช้

ความรุนแรงในการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูป ความจริงแล้ว อิสลามส่งเสริมให้มนุษย์ทำลายความชั่วด้วยวิธีการสันติ โดยปราศจากการใช้กำลังให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ในประวัติศาสตร์อิสลามตั้งแต่สมัยของท่านมีมุฮัมมัดจนถึงปัจจุบันมุสลิมมักจะเป็นฝ่ายต่อต้านการรุกรานและต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยตนเองโดยวิธีการสันติเสียเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้แล้ว อิสลามก็สอนจริยธรรมในยามสงครามด้วย เช่นกัน สงครามเป็นที่ยอมรับในอิสลาม แต่เฉพาะในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีการสันติอย่างเช่นการพูดคุย การเจรจาและการทำสัญญาได้แล้วเท่านั้น สงครามจะต้องเป็นวิธีการสุดท้ายและจะต้องหาทางหลีกเลี่ยงให้ได้มากที่สุด สงครามในอิสลามมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับคนให้เปลี่ยนศาสนาหรือล่าอาณานิคมหรือแสวงหาดินแดน ความมั่งคั่งและความยิ่งใหญ่ แต่มันมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อป้องกันชีวิต ทรัพย์สิน ดินแดน เกียรติยศ และเสรีภาพของตนเช่นเดียวกับการป้องกันคนอื่นให้พ้นจากความไม่เป็นธรรมและการกดขี่

กฎพื้นฐานของสงครามในอิสลามมีดังนี้

1. จะต้องเข้มแข็งเพื่อที่ศัตรูของสุเจ้าจะได้เกรงกลัวและไม่กล้าโจมตี
2. จงอย่าเริ่มต้นการเป็นศัตรูก่อน แต่จงทำงานเพื่อสันติภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
3. จงต่อสู้กับคนที่รุกราน ไม่มีการลงโทษแบบเหมารวมจะต้องไม่ทำร้ายคนที่ไม่ได้เข้าร่วมสงครามและจะต้องไม่ใช้อาวุธทำลายร้ายแรง
4. ยุติการเป็นศัตรูทันทีที่อีกฝ่ายหนึ่งมีแนวโน้มที่จะยอมรับสันติภาพ
5. รักษาสัญญาและข้อตกลงตราบใดที่ศัตรูยังปฏิบัติตามสัญญา

ญิฮาดมิใช่ลัทธิก่อการร้าย

ขออย่าตรงนี้ว่าอิสลามไม่อนุมัติการก่อการร้ายต่อพลเรือนผู้บริสุทธิ์ไม่ว่าจะโดยการรุกรานไม่ว่าจะในสถานการณ์ใดก็ตาม อิสลามส่งเสริมผู้ถูกกดขี่และได้รับความเดือดร้อน การก่อการร้ายมิใช่การญิฮาด มันเป็นเรื่องที่เรียกว่า “พะชาด” (การก่อความเสียหาย) ซึ่งขัดกับคำสอนของอิสลาม มีบางคนที่ใช้คำนี้อย่างผิดๆ ไปสนับสนุนการก่อการร้ายเพื่อแนวทางของตนเองแต่มันไม่ใช่เหตุผลที่จะนำมาใช้สนับสนุน

อิสลามต้องการที่จะสร้างระเบียบโลกที่มนุษย์ทั้งหมดทั้งมุสลิมและมิใช่มุสลิมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างยุติธรรมในความสันติและความสมัครสมาน อิสลามได้ให้แนวทางที่ครบถ้วนสมบูรณ์แก่มุสลิมเพื่อหาความสงบทั้งในชีวิตส่วนตัวและชีวิตทางสังคม และอิสลามก็บอกมุสลิมถึงวิธีการยื่นมิตรไมตรีต่อผู้อื่นบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วยกันเช่นกัน มุสลิมทำงานภายใต้หลักการเหล่านี้มาเป็นเวลานานนับศตวรรษแล้ว คนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ก็เคยอยู่

ร่วมกับมุสลิมอย่างสงบ สังคมอิสลามเป็นสังคมที่รู้จักกันดีในเรื่องความใจกว้างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีมนุษยธรรม

โทษฐานขโมย

ขโมย คือ การเอาทรัพย์สินของผู้อื่นในทางซุ่มซ่อน โดยเอาออกไปจากที่เก็บอันเหมาะสม หรือคู่ควรกับสิ่งนั้น

ผู้ขโมยต้องถูกตัดมือ ผู้ชายที่ขโมย และผู้หญิงที่ขโมย พวกเขาต้องตัดมือของเขาทั้งสอง เพื่อตอบแทนที่เขาทั้งสองได้กระทำให้ อีกทั้งเพื่อเป็นบทลงโทษให้ เข็ลลาบจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์ทรงอำนาจยิ่ง อีกทั้งทรงปรีชาญาณยิ่ง

เงื่อนไขของการตัดมือ

บางเงื่อนไขก็พิจารณาจากผู้ขโมย และบางเงื่อนไขก็พิจารณาจากสิ่งที่ยขโมย

เงื่อนไขที่พิจารณาจากผู้ขโมย

- บรรลุศาสนภาวะ
- ไม่ได้ถูกบังคับ
- เป็นมุสลิม หรือซิมมียะ หรือมูรตัด

ผู้ที่ยังเป็นเด็ก เป็นคนบ้า หรือถูกบังคับไม่ถูกตัดมือในฐานขโมย

เงื่อนไขจากสิ่งที่ยขโมย

- ถึงนิศอบ (ถึงพิกัต) คือ เศษส่วนหนึ่งสี่ตีนารของราคาทองคำ ทำนองตัดมือของผู้ขโมย นอกจากการขโมยนั้นมีมูลค่าถึงเศษหนึ่งส่วนสี่ตีนาร หรือมากกว่า หากขโมยเครื่องดนตรี ไม่ถูกตัดมือ เพราะเป็นของฮะรอมจำต้องทำลาย และเนื่องจากไม่ใช่สิ่งที่อนุญาตให้ครอบครอง เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

- ต้องเก็บอยู่ในที่รักษา ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

ดังนั้น หากไม่เก็บไว้ในที่ๆ เก็บรักษา จะนำผู้ขโมยมาตัดมือไม่ได้ ฟังร็วว่า ผู้ขโมยไม่ถูกตัดมือ ในเมื่อข้าวยากหมากแพง ซึ่งในความหมาย ณ ที่นี้คือ เมื่ออดอยากโดยแท้จริง

เมื่อขโมยแล้ว

ต้องกระทำสองประการต่อไปนี้-

1. คืนเจ้าของหากของที่ยขโมยนั้นยังอยู่ หรือหามาแทนหากเสียหาย หรือชำรุดแล้ว

2. ต้องตัดมือ โดยตัดมือขวา หากขโมยอีกให้ตัดเท้าซ้าย หากขโมยอีกให้ตัดมือซ้าย หากขโมยอีกให้ตัดเท้าขวา หากยังขโมยอีกให้ลงโทษด้วยการประจาน นักวิชาการบางท่าน ให้ทัศนะว่า “ต้องฆ่า”

โทษของการปิดกั้นทางสัญจร

ที่มีชื่อเรียกว่า “ปิดกั้นทางสัญจร” นั้น เนื่องจากได้ทำการหักห้ามไม่ให้ผู้ใดผ่านจะโดยการปิดกั้นเครื่องกีดขวาง หรือขูให้กลัวก็ตาม อัลกุรอานกล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “อันที่จริงผลตอบแทนแก่บรรดาผู้หาญรบกับอัลลอฮ์ และศาสนาทูตของพระองค์ และพวกการปิดกั้นทางสัญจรมีสี่ประเภท

1. หากทำการฆ่าโดยไม่ได้เอาทรัพย์สิน ต้องถูกฆ่า
2. หากทำการฆ่า และเอาทรัพย์สินด้วย ต้องถูกฆ่าและถูกตรึงไม้กางเขน
3. หากเอาทรัพย์สิน แต่ไม่ได้ฆ่า ต้องถูกตัดมือ ตัดเท้าสลับกัน
4. หากขูโดนไม่ได้ฉกชิงทรัพย์สิน และไม่ได้ฆ่าต้องถูกคุมขัง และประจาน เช่น เนรเทศ

บทลงโทษ

กฎแห่งการทำซีนา (การประเวณีนอกสมรส) ถือเป็นสิ่งที่ต้องห้าม (หะรอม) โดยเด็ดขาด ผู้กระทำต้องรับโทษทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า พระองค์อัลเลาะห์ ซ.บ. ทรงโองการไว้ว่า “และพวกเจ้าทั้งหลาย อย่าเข้าใกล้การซีนา เพราะมันเป็นความชั่วร้าย และเป็นหนทางอันชั่วร้ายที่สุด” ผู้กระทำการซีนาแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. มุฮิซิน ผู้แต่งงานแล้ว
2. หมอยรมุฮิซิน ผู้เป็นโสด

ผู้แต่งงานแล้วที่ทำการซีนา โทษของเขา คือ ต้องขวางจันตาย โดยใช้หินก้อนขนาดปานกลาง ผู้เป็นโสดที่ทำการซีนา จะต้องถูกลงโทษ ด้วยการเขียน 100 ครั้ง ตามโองการของอัลกุรอานที่ว่า “หญิงที่ทำการซีนา และชายที่ทำการซีนา พวกเจ้าพึงเขียนแต่ละคนนั้น 100 ครั้ง

การลงโทษดังกล่าวนี้ เป็นการลงโทษในโลกนี้ ซึ่งการที่จะจับกุมเขามาลงโทษตามวิธีดังกล่าว จะต้องประกอบด้วยพยาน 4 คน ซึ่งพยานทั้งหมดนั้น ยืนยันและสาบานว่า เห็นผู้นั้นกระทำการซีนา กับหญิงโสดจะจงลงไปยังอย่างแน่ชัด ส่วนโทษที่เขาจะได้รับในโลกหน้า เขาจะต้องได้รับการตอบแทนด้วยการลงนรก ทั้งนี้เมื่อเขาไม่ยอมกลับตัวเข้าสารภาพโทษต่อพระองค์อัลเลาะห์ ซ.บ. อย่างจริงใจ

กฎแห่งการดื่มสิ่งมีนเมา

การดื่มสิ่งมีนเมานั้นเป็นสิ่งต้องห้าม ดังพระองค์อัลเลาะห์ ซ.บ. ทรงโองการว่า “โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย แท้จริงสิ่งมีนทั้งหลาย ล้วนเป็นความโสมอันมาจากการงานของมารทั้งสิ้น ดังนั้นพวกเจ้าทั้งหลายหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลเถิด เพื่อพวกเจ้าจักสมหวัง” และผู้ใดก็ตามที่ดื่มสุรา หรือ เครื่องดื่มที่ให้ความมีนเมา จะต้องลงโทษด้วยการเขียน 40 ครั้ง และการที่จะตัดสินลงโทษนั้น ต้องประกอบด้วยข้อใดข้อหนึ่งจากสองข้อนี้ คือ

1. มีพยานบุคคลยืนยันและสาบานว่า ผู้นั้นดื่มจริง พยานอย่างน้อยต้อง 2 คน
  2. เขารับสารภาพด้วยตัวเขาเองว่าเขาดื่ม
- ท่านรอซูลเลาะห์ ซ.ล. ได้เขียนผู้ดื่มสุราด้วยดิ่งอินทผลัม 40 ครั้ง

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นางนาดยา คณโฑทอง
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 5 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2498
สถาน ที่อยู่ปัจจุบัน	67/10 หมู่ 2 ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถานศึกษานูรุลมุฮายีรีนประจำมัสยิดกลางจังหวัดลพบุรี 67/2 ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2542 ประกาศนียบัตร หลักสูตรอิสลามพื้นฐาน โรงเรียนอิสลามสันติชน พ.ศ. 2546 ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขา การประถมศึกษา สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2549 ประกาศนียบัตร สมาคมครูสัมพันธ์ หลักสูตรวิชาศาสนาอิสลามภาคบังคับ (ฟัฎฎฮียัน) พ.ศ.2553 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี